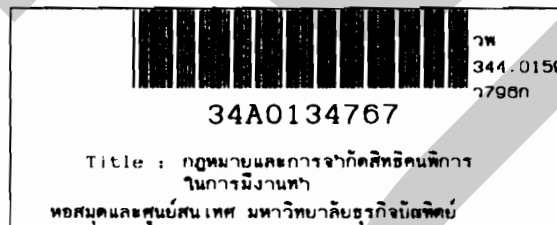

กฎหมายและการจำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำ

นายวิสูตร บุญญาพงษ์พันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2542

ISBN 974-281-305-1

The Law and the Limitations of Disabled
People in Gaining Employments

MR. WISUT BOONYAPONGPUN

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of Requirements
for the Degree of Master of Laws

Department of Laws

Graduate School Dhurakijpundit University

1999

ISBN 974-281-305-1

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์

กฎหมายและการจำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำ

โดย นายวิสูตร บุญญาพงษ์พันธ์

สาขาวิชา นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.กิติพงศ์ หังสพฤกษ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รศ.วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

[Signature]

(ศ.สมชัย ทรัพย์วนิช)

ประธานกรรมการ
และผู้แทนวิทยา

[Signature]

(ผศ.ดร.กิติพงศ์ หังสพฤกษ์)

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

[Signature]

(รศ.วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์)

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

[Signature]

(นางชนิษฐา เทวินทร์ภักดี)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

[Signature]

(ดร.พรพันธุ์ พาลุสุข)

กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ

กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

[Signature]

(ดร.พรพันธุ์ พาลุสุข)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม

พ.ศ. 2542

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง กฎหมายและการจำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำฉบับนี้ สำเร็จลงได้มิใช่เกิดจากความรู้ความสามารถของผู้เขียนแต่โดยลำพังเท่านั้น แต่สำเร็จลงได้ได้ด้วยดีด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากท่านผู้รู้หลายท่านที่มีต่อผู้เขียน

ผู้เขียนขอกราบขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิติพงษ์ หังสพฤกษ์ ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมดูแลการทำวิทยานิพนธ์ และให้ความรู้ และคำแนะนำด้านกฎหมาย และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบคุณท่านรองศาสตราจารย์ วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ โดยท่านได้ให้ความกรุณาแก่ผู้เขียนเป็นอย่างมาก นับแต่การปูพื้นฐานความรู้ในด้านกฎหมายเพื่อคนพิการ จนสามารถเสนอเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ และท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนให้ความรู้ คำแนะนำ แนวทางการเขียนและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างมาก

ผู้เขียนขอกราบขอบคุณ ศาสตราจารย์ สมชัย ทรัพย์วณิช ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข และอาจารย์ ขนิษฐา เทวินทรภักดี ที่ได้กรุณาคอยให้คำแนะนำมาตลอด และได้สละเวลามาเป็นประธาน กรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบวิทยานิพนธ์ด้วย

ผู้เขียนขอขอบคุณ นางสาว วรณา มงคลกิจ เจ้าหน้าที่สภาคนพิการที่กรุณาให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือในด้านเอกสารต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีคุณค่าและประโยชน์ในการศึกษาอยู่บ้าง ซึ่งความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนขอมอบให้แก่บิดา มารดา ของผู้เขียนซึ่งให้ความสนับสนุนในการศึกษาของผู้เขียนด้วยดีตลอดมา และหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องด้วยประการใด ๆ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

วิสูตร บุญญาพงษ์พันธ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	3
1.3 สมมุติฐานในการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตในการศึกษา	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายเพื่อคนพิการ	6
2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการ	6
2.1.1 ความหมายของคนพิการ	6
2.1.2 ประเภทของความพิการ	7
2.1.3 สาเหตุของความพิการ	8
2.2 กฎหมายและผลในทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิคนพิการ	9
2.2.1 กฎหมายและผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ สิทธิคนพิการ	10
ก. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ปี ค.ศ.1948	10
ข. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทาง การเมือง ปี ค.ศ.1966	13
ค. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและ วัฒนธรรม ปี ค.ศ.1966	15
ง. อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ	17
จ. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการ ปี ค.ศ.1975	29

2.2.2 กฎหมายและผลในทางกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับ	
สิทธิคนพิการ	31
ก. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	31
- สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ	31
- ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ	36
- การจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ	37
- สิทธิและเสรีภาพบางประเภทตามรัฐธรรมนูญ	38
- ผลในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ	40
ข. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ	
พุทธศักราช 2534	43
- การจดทะเบียนคนพิการในประเทศไทย	45
- สิทธิของคนพิการที่ได้รับการจดทะเบียน	46
- การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการตามพระราชบัญญัติ	47
- การจ้างงานคนพิการตามพระราชบัญญัติ	51
2.3 กฎหมายเพื่อการคุ้มครองแรงงานบุคคลพิการในต่างประเทศ	52
2.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา	53
2.3.2 ประเทศญี่ปุ่น	57
2.4 กฎหมายเพื่อการคุ้มครองแรงงานคนพิการในประเทศไทย	62
2.4.1 กฎหมายทั่วไป	63
ก. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์	63
2.4.2 กฎหมายเฉพาะ	64
ก. กฎหมายคุ้มครองแรงงาน	64
ข. กฎหมายเงินทดแทน	65
ค. กฎหมายประกันสังคม	67
ง. พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์	72
จ. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534	73

บทที่		หน้า
3	ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำ	75
	3.1 ปัญหาในทางกฎหมายระหว่างประเทศ	75
	3.2 ปัญหาในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ	77
	3.2.1 ปัญหาที่เกิดจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ	77
	3.2.2 ปัญหาที่เกิดจากองค์กร. พะบังคับให้เป็นไปตามสิทธิในรัฐธรรมนูญ	77
	3.3 ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เรื่องการจ้างงานคนพิการยังไม่มีประสิทธิภาพ	80
	3.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน	81
	3.3.2 ปัญหาเกี่ยวกับผลการบังคับใช้กฎหมาย	82
	3.3.3 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดสัดส่วนให้คนพิการรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ	83
	3.3.4 ปัญหาการขาดแรงจูงใจที่เพียงพอในการจ้างงานคนพิการ	84
	3.4 ปัญหาที่เกิดจากกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและวิธีปฏิบัติที่จำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำ	85
	3.4.1 กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิไม่ให้คนพิการเข้ารับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม	85
	3.4.2 กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิไม่ให้คนพิการประกอบอาชีพอิสระ	88
	3.4.3 ปัญหาทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในการมีงานทำ	90
4	แนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและวิธีปฏิบัติที่จำกัดสิทธิและโอกาสของคนพิการในการมีงานทำ	93
	4.1 เข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาในกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิและการมีงานทำของคนพิการ	93
	4.2 ออกกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก	94

บทที่	หน้า
4.3 แก้ไขรัฐธรรมนูญให้กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการอย่างแจ่มชัด และกำหนดให้มืองค์กรบังคับให้เป็นไปตามสิทธิที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยมีประสิทธิภาพ	96
4.4 แก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ	112
4.4.1 แนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน	113
4.4.2 แนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลการบังคับใช้กฎหมาย	115
4.4.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดสัดส่วนให้คนพิการรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ	117
4.4.4 แนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดแรงจูงใจในการจ้างงานคนพิการ	117
4.5 แก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในเรื่องที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนพิการ	119
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	122
5.1 บทสรุป	122
5.2 ข้อเสนอแนะ	127
บรรณานุกรม	137
ภาคผนวก กฎหมายและระเบียบข้อบังคับเฉพาะมาตราที่จำกัดสิทธิคนพิการในการทำงานทำ	140
ประวัติผู้เขียน	181

หัวข้อวิทยานิพนธ์	กฎหมายและการจำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำ
ชื่อนักศึกษา	นายวิสูตร บุญญาพงษ์พันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิติพงศ์ หังสพฤกษ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2541

บทคัดย่อ

คนพิการที่มีอายุในช่วงวัยแรงงานส่วนใหญ่ประสงค์จะประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวเหมือนเช่นคนปกติทั่วไปเท่าที่จะสามารถกระทำได้อันจะเห็นได้จากในสถานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ คนพิการต่างมุ่งมั่นที่จะฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ ให้กลับคืนมามากที่สุด แต่เมื่อคนพิการผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ คนพิการกลับมีปัญหาในเรื่องการมีงานทำ ทั้งนี้เป็นเพราะยังมีกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับจำนวนมากที่จำกัดสิทธิและการเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพหรือการมีงานทำของคนพิการ ปัญหาดังกล่าวนับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการมีงานทำของคนพิการ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายและผลในทางกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิคนพิการ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ในเรื่องการจ้างงานตามพระราชบัญญัติ เพื่อเปรียบเทียบกับหลักสากลระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ปี ค.ศ.1948, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปี ค.ศ.1966, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ปี ค.ศ.1966, อนุสัญญาและข้อแนะขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการ ปี ค.ศ.1975 เพื่อพิจารณามาตรการและแนวความคิด ในเรื่องสิทธิคนพิการที่เหมาะสมกับประเทศไทยมาแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายให้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า กฎหมายที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนพิการอาทิกฎหมายรัฐธรรมนูญ ยังมีปัญหาและข้อบกพร่องอยู่มาก เช่น ปัญหาที่เกิดจากบท

บัญญัติในรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติหลักประกันสิทธิให้คนพิการมีสิทธิเท่าเทียมกับบุคคลอื่นหรือเลือกปฏิบัติต่อคนพิการไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังพบว่า กฎหมายที่ส่งเสริมให้คนพิการมีงานทำ คือ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ยังมีปัญหาและข้อบกพร่องอยู่มาก เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน ปัญหาเกี่ยวกับผลการบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดสัดส่วนให้คนพิการเข้ารับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ปัญหาการขาดแรงจูงใจในการจ้างงานคนพิการ จึงได้พิจารณาเปรียบเทียบถึงบทบัญญัติที่เหมาะสมจากกฎหมายเพื่อการคุ้มครองแรงงานบุคคลพิการของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นมาใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534

ปัญหาในเรื่องการจ้างงานคนพิการนั้น นอกจากปัญหาทางด้านกฎหมายแล้ว ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ในการตีความกฎหมาย ซึ่งส่วนใหญ่จะมีเจตคติไปในทางลบต่อคนพิการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้คนพิการมิได้รับการจ้างงาน ดังนั้น นอกจากข้อเสนอแนะให้มีการตัดข้อความที่จำกัดสิทธิในการมีงานทำของคนพิการออกจากกฎหมายและระเบียบข้อบังคับแล้ว ยังมีข้อเสนอแนะประการอื่น ๆ เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิในการมีงานทำของคนพิการได้ผลอย่างจริงจัง กล่าวคือ เสนอให้เข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาในกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิและการมีงานทำของคนพิการ เสนอให้ออกกฎหมายหรือแก้กฎหมายภายในให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยกำหนดหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการอย่างแจ่มชัด และกำหนดให้มีองค์กรบังคับให้เป็นไปตามสิทธิที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

Thesis Title	The Law and the Limitations of Disabled People in Gaining Employments
Name	Mr.Wisut Boonyapongpun
Thesis Advisor	Asst. Porf. Dr.KITTIPONG HANGSAPHUK
Co-Thesis Advisor	Assoc. Porf. WIRIYA NAMSIRIPONGPUN
Department	Laws
Academic Year	1998

ABSTRACT

Most disabled people in their working ages would like to find jobs to enable them to support themselves just like ordinary people. This can be seen at the Rehabilitation Center for Disabled People where the disabled try to rehabilitate in order to get back their capabilities in as much as possible. After their rehabilitations, however, disabled people find difficulties in getting jobs because there are still law and many regulations that limit their rights to and discriminate against them from getting jobs. These are the main barriers for disabled people who are seeking employments.

In the study, the author has analyzed the provisions in the local law, the Constitution of B.E 2540, with regard to the rights of the disabled people and the Act on Rehabilitation of Disabled People B.E. 2534 with regard to their employment opportunities and compared them with the provisions in many international laws, for example, The Universal Declaration of Human Rights 1948, The International Covenant on Economic Social and Cultural Rights 1966, The International Labour Organization, and The Declaration on the Rights of Disabled Person 1975 in order to find measures and ideas to improve Thai laws on the rights of the disabled people.

The comparative study reveals that there are many flaws in the Constitution with regard to protection of the rights of the disabled, for example, the provisions in the Constitution do not guarantee equal rights of disabled people as compared with those of ordinary people. Furthermore, the Act on Rehabilitation of Disabled People B.E. 2534 which is supposed to enhance job opportunities for the disabled still contains many flaws, such as, the problem on proportion of disabled people and ordinary people, the problem on enforcement of the law, the problem on proportion of disabled people to work for the government and state enterprises, and the lack of encouragement to hire disabled people. It is, therefore, suggested that the American and Japanese laws for disabled people's labour protection be adopted into the Act on Rehabilitation of Disabled People B.E. 2534 as an amendment.

In addition to legal problems, the employment of disabled people is still facing difficulties on how the officials interpret the law. Most of the interpretations are prejudiced against the disabled. This is one important factor limiting the rights of the disabled to gain employments. Therefore, apart from deleting the provisions in the law and regulations that limit the rights of disabled people to gain employments, Thailand should be a member country of the Conference on the Rights of Disabled People so that the local laws can be amended to accommodate the international laws of member countries. The Constitution should also be amended to clearly specify the basic rights of disabled people and to set up an authorized agency overlooking the effective enforcement of the law.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าสังคม มีผลทำให้ประเทศไทยเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราสูงติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน จนก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และปัญหาการจ้างแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมาทำงานเพื่อทดแทนแรงงานที่ขาดโดยลี้มแรงงานสำคัญส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งไม่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ คือ "แรงงานคนพิการ" ซึ่งมักถูกหลอกล่ิมและถูกทอดทิ้งตลอดมา

จากการสำรวจประชากรในประเทศโดยสถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ในปี 2534* พบว่ามีคนพิการประเภทหูหนวก ตาบอด พิการแขนขา ลำตัว จิตสติปัญญาและอื่น ๆ รวมร้อยละ 1.8 ของประชากรทั้งหมด¹ ดังนั้นถ้าจำนวนประชากรของคนพิการต่อบุคคลทั่วไปไม่แตกต่างกันไปจากปี 2534 ในปี 2541 จะมีประชากรคนพิการประมาณ 4,860,000 คน จากประชากรทั้งหมด 60 ล้านคน และในจำนวนนี้เป็นผู้ที่อยู่ในวัยกำลังแรงงานประมาณร้อยละ 56² หรือประมาณ 2,724,000 คน

คนพิการที่มีอายุในช่วงกำลังทำงานจำนวนมากนี้ ในประเด็นของความตั้งใจแล้ว อาจกล่าวได้ว่า คนพิการส่วนใหญ่ประสงค์จะประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว

*จากการสำรวจประชากรคนพิการอย่างเป็นทางการปีล่าสุด นอกจากนี้ยังไม่พบว่ามี การสำรวจอย่างเป็นทางการอีก

¹สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี สรุปผลจำนวนคนพิการจากการสำรวจ พ.ศ.2534 งานสถิติการศึกษาและทัศนคติ ฝ่ายสถิติแรงงานและการศึกษา กองสำรวจประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2534, หน้า 50.

²รายงานการวิจัย. **ชีวิตการทำงานของคนพิการในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : จัดพิมพ์โดยสาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2541, หน้า 8.

เหมือนเช่นคนปกติทั่วไปเท่าที่จะสามารถทำได้ อันจะเห็นได้จากการดิ้นรนเพื่อหารายได้ของ คนพิการทั่วไป นอกจากนั้นในสถานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการพบว่า คนพิการต่างมุ่งมั่นที่จะ ฟื้นฟูความสามารถในการทำงานให้กลับคืนมามากที่สุด เพื่อจะได้หาเลี้ยงชีพได้ตามความ สามารถ จากสถิติแสดงให้เห็นว่าคนพิการประมาณร้อยละ 90 ต้องการกลับไปทำงานหาเลี้ยง ชีพตามปกติ ที่เหลืออีกร้อยละ 10 ต้องการศึกษต่อ (ซึ่งย่อมแน่นอนที่ข้องเกี่ยวกับการ กลับไปประกอบอาชีพในภายหลัง)¹ ในประเด็นของ "ความสามารถในการทำงาน" นั้น แ่ นอนที่คนพิการต้องย่อหย่อมกว่าคนปกติ แต่ทั้งนี้ก็มีได้หมายความว่าคนพิการจะขาดหรือ สูญเสียศักยภาพในการทำงานโดยสิ้นเชิง จากข้อมูลในทางปฏิบัติแสดงให้เห็นว่า สำหรับคน พิการ์ที่เคยทำงานมาก่อน การฟื้นฟูความสามารถในการทำงานช่วยให้คนพิการมีโอกาสใน การทำงานได้มากขึ้น อาทิการศึกษาของ อรพินท์ พิทักษ์มหาเกตุ² แสดงให้เห็นว่าภายหลัง การฟื้นฟูอาชีพแล้ว จำนวนของผู้พิการที่ไม่ได้ทำงานลดลงจาก 37 ใน 100 คน เหลือ 6 ใน 100 คนเท่านั้น โดยนัยนี้ ความสามารถในการทำงานในรูปศักยภาพของคนพิการคงมีอยู่ ระดับหนึ่ง ซึ่งอยู่ในวิสัยจะพัฒนาหรือฟื้นฟูได้

แต่จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า แม้จะมีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคน พิการ์ พุทธศักราช 2534 ที่สนับสนุนให้คนพิการได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ โดย เฉพาะอย่างยิ่งสนับสนุนให้คนพิการได้มีงานทำ แต่คนพิการก็ยังมีปัญหาในเรื่องการมีงานทำ เพราะมีกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับจำนวนมากที่จำกัดสิทธิและการเลือกปฏิบัติในการประกอบ อาชีพหรือการมีงานทำของคนพิการ และนอกจากปัญหากฎหมายที่จำกัดสิทธิแล้ว ยังมีปัญหา เกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ในการตีความกฎหมาย ซึ่งส่วนใหญ่มักจะมีเจตคติไปในทาง ลบต่อคนพิการ ปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการมีงานทำของคนพิการ นอก จากนี้กฎหมายที่ส่งเสริมให้คนพิการมีงานทำ คือ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการตีความกฎหมายบางมาตรา โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับ

¹วาสนา ตะเกาพงษ์. การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2537, หน้า 125.

²อรพินท์ พิทักษ์มหาเกตุ. ปัญหาการเข้าสู่แรงงานของคนพิการที่เคยได้รับ การฟื้นฟูอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. 2537, หน้า 35-36.

การกำหนดสัดส่วน ปัญหาการขาดมาตรการบังคับหรือบทกำหนดโทษ รวมทั้งเนื้อหาของกฎหมายยังไม่จูงใจให้นายจ้างหรือผู้ประกอบการรับแรงงานคนพิการเข้าทำงานอย่างเพียงพอ

ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้ผู้ทำวิทยานิพนธ์สนใจที่จะศึกษาว่าเหตุใดคนพิการจึงไม่มีงานทำ หรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้น้อย โดยจะศึกษาเฉพาะปัญหาทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศที่ให้สิทธิคนพิการ และที่จำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำ รวมทั้งปัญหาการใช้ดุลยพินิจในการ เลือกปฏิบัติว่าขัดต่อกฎหมายและจะมีผลต่อกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายรัฐธรรมนูญอย่างไร และถ้าขัดกับกฎหมายดังกล่าวจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร จึงจะทำให้การจำกัดสิทธิในการมีงานทำของคนพิการหมดไปมากที่สุด และในขณะเดียวกันก็ศึกษาถึงกฎหมายต่างประเทศทั้งประเทศที่เจริญแล้ว และประเทศในกลุ่มอาเซียน เพื่อดูว่ามีส่วนใดที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องมาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย

จากปัญหาการจำกัดสิทธิของกฎหมายดังกล่าว หากได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้สามารถรับคนพิการเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างแท้จริงก็จะเป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจทั้งต่อคนพิการเอง ครอบครัวและประเทศชาติโดยรวม วิทยานิพนธ์เรื่อง กฎหมายและการจำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำนี้ ได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขและใช้ประโยชน์ในการอ้างอิงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. ศึกษากฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ว่ากฎหมายที่จำกัดสิทธิคนพิการในประเทศไทย สอดคล้องหรือขัดต่อกฎหมายเหล่านี้หรือไม่ และถ้าขัดกับกฎหมายเหล่านี้จะมีผลอย่างไร

2. ศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญ ในหมวดสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย เพื่อพิจารณาว่าการจำกัดสิทธิคนพิการขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่ และถ้าขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญจะมีผลอย่างไร

3. ศึกษาและวิเคราะห์พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เพื่อพิจารณาว่าเหตุใดบทบัญญัติที่กำหนดให้สถานประกอบการหรือนายจ้างต้องรับคนพิการ เข้าทำงานจึงไม่มีผลบังคับ หรือไม่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ ปัญหานี้ควรจะได้รับ การแก้ไขอย่างไร

4. ศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ให้เอื้อประโยชน์ต่อคนพิการและสังคมยิ่งขึ้น

5. ศึกษาและวิเคราะห์กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดให้คนพิการขาดคุณสมบัติในการทำงานหรือประกอบอาชีพ

1.3 สมมุติฐานในการศึกษา

คนพิการไม่ได้รับการจ้างงาน เนื่องจากถูกจำกัดสิทธิโดยกฎหมาย ระเบียบข้อ บังคับ และเจตคติในทางลบของนายจ้างที่มีต่อคนพิการ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการฟื้นฟู สมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ยังมีปัญหาในเรื่องการตีความกฎหมาย การไม่มีมาตรการ บังคับหรือบทกำหนดโทษ รวมทั้งเนื้อหาของกฎหมายยังไม่จูงใจให้นายจ้างหรือสถาน ประกอบการรับแรงงานคนพิการเข้าทำงานอย่างเพียงพอ

1.4 ขอบเขตในการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาเฉพาะปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับคนพิการที่สามารถ รับบริการการฟื้นฟูสมรรถภาพจนสามารถมีงานทำได้

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการตามกฎหมายระหว่าง ประเทศ และได้ทราบผลการศึกษาเปรียบเทียบว่ากฎหมายภายในประเทศที่จำกัดสิทธิคน พิการนั้นขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่อย่างไร และถ้าขัดต่อกฎหมายระหว่าง ประเทศจะมีผลอย่างไร

2. ได้ทราบกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เป็นหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีงานทำของคนพิการ และได้ผลการศึกษาเปรียบเทียบว่ากฎหมายที่จำกัดสิทธิคนพิการขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่อย่างไร และถ้าขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญจะมีผลอย่างไร
3. ได้ทราบสาเหตุที่ทำให้บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้สถานประกอบการหรือนายจ้างต้องรับคนพิการเข้าทำงานไม่มีผลในทางปฏิบัติ และได้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว
4. ได้ทราบและรวบรวมกฎหมายที่จำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน
5. ได้ทราบกฎหมายต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ในส่วนที่เกี่ยวกับการจ้างงานคนพิการ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายในประเทศให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
6. ทราบปัญหา และได้แนวทางแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับการจ้างงานคนพิการ
7. เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการเสนอแนะและรณรงค์เพื่อแก้ไข เปลี่ยนแปลงกฎหมายที่จำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำ
8. ได้แนวทางที่สามารถทำให้คนพิการเข้าสู่ตลาดแรงงานได้มากขึ้น อันจะส่งผลให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการลดภาระของครอบครัวและสังคม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม เศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

บทที่ 2

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายเพื่อคนพิการ

2.1 ความรู้เกี่ยวกับคนพิการ

2.1.1 ความหมายของคนพิการ

คำว่า "คนพิการ" นี้มีผู้ให้คำนิยามไว้นานาทัศนะ ทั้งนักวิชาการทางการศึกษา องค์กรต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับคนพิการ เมื่อกล่าวถึงคนพิการก็มักจะคิดถึงบุคคลที่มีร่างกายไม่ครบ 32 ประการ เช่น ตาบอด หูหนวก เป็นง่อย ขาขาด แขนขาด มือเท้ากุด เป็นต้น การมองคนพิการในทัศนะดังกล่าว ทำให้คนพิการไม่ได้รับสิทธิความเท่าเทียมในการดำรงชีวิตหรือในการประกอบอาชีพและอื่น ๆ เท่าที่ควรจะเป็น

คำว่า "พิการ" ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง เสียอวัยวะ มีแขน ขา เป็นต้น เสียไปจากสภาพเดิม¹

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ตามมาตรา 4 ได้นิยามความหมายของคนพิการไว้ว่า คนที่มีความผิดปกติ หรือบกพร่องทางด้านร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

"คนพิการ" ตามความหมายขององค์การสหประชาชาติในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของคนพิการ² หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่มีความบกพร่องในความสามารถทางร่างกายหรือจิตใจ ไม่ว่าจะมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม จนทำให้ไม่แน่ใจว่าจะสามารถดำรงชีวิตได้เช่นคนปกติ ไม่ว่าจะเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดได้ด้วยตนเอง

¹ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์. 2526.

² เบญจา ชลธารันนท์. (ผู้แปล) "The United Nations Declaration on the Rights of Disabled Person" วารสารคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา ปีที่ 14, ฉบับที่ 6. พย.-ธค. 2525, หน้า 6.

จากการศึกษาความหมายของคำว่า "คนพิการ" ผู้ศึกษาเห็นว่า "คนพิการ" คือผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญาหรือจิตใจอันเป็นเหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และดำรงชีวิตได้เท่าเทียมคนปกติทั่วไป

2.1.2 ประเภทของความพิการ

กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ได้ออกกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (วันที่ 28 กรกฎาคม 2537) กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์คนพิการ ไว้ 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. คนพิการทางการมองเห็น ได้แก่ คนที่มีสายตาสั้นที่ต่ำกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้วมองเห็นน้อยกว่า 6/8 หรือ 20/70 ลงไป จนมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่างหรือคนที่มีสายตาแคบกว่า 30 องศา

2. คนพิการทางการได้ยินและการสื่อความหมาย ได้แก่ คนที่ได้ยินเสียงที่มีความถี่ 500 เฮิรตซ์ 1000 เฮิรตซ์ หรือ 2000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ต่ำกว่าที่มีความเจ็ลี่ยดังต่อไปนี้

2.1 สำหรับเด็กอายุไม่เกิน 7 ปี เกิน 40 เดซิเบลขึ้นไป จนไม่ได้ยินเสียง

2.2 สำหรับคนทั่วไปเกิน 55 เดซิเบลขึ้นไป จนไม่ได้ยินเสียงหรือคนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องในการเข้าใจ หรือการใช้ภาษาพูดจนไม่สามารถสื่อความหมายกับคนอื่นได้

3. คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติ หรือความบกพร่องของร่างกายที่เห็นได้ชัดเจน และไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักประจำวันได้ หรือคนที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัว อันเนื่องมาจากแขนขาด หรือขาขาด อัมพาต หรืออ่อนแรง โรคข้อหรืออาการปวดเรื้อรัง รวมทั้งโรคระบบเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักประจำวันหรือดำรงชีวิตในสังคมเยี่ยงคนปกติได้

กฎหมาย ฉบับที่ 2 พ.ศ.2537 ออกตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ตอนที่ 34 ก. หน้า 9-10.

4. คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางจิต หรือสมองในส่วนของการเรียนรู้ อารมณ์ ความคิด จนไม่สามารถควบคุมความประพฤติที่จำเป็นในการดูแลตนเอง หรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น

5. คนพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางสติปัญญา หรือสมองจนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาปกติได้

การวินิจฉัยว่า บุคคลใดเข้าข่ายความพิการในแต่ละประเภทหรือไม่นั้น จะต้องให้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม คือแพทย์ที่สังกัดโรงพยาบาลของกระทรวง ทบวง กรม โรงพยาบาลรัฐวิสาหกิจ และโรงพยาบาลอื่นที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดเป็นผู้วินิจฉัยความพิการพร้อมออกเอกสารรับรองความพิการ ตามแบบที่แนบท้ายกฎกระทรวง

2.1.3 สาเหตุของความพิการ

จากการศึกษาของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญองค์การอนามัยโลก (WHO Expert Committee) ได้จำแนกสาเหตุและลักษณะของความพิการในทางการแพทย์ไว้ ดังนี้

1. ความพิการแต่กำเนิด มีสาเหตุมาจาก¹

1.1 กรรมพันธุ์ เช่น ปัญญาอ่อน ประสาทหูพิการ ตาบอด สมองเจริญช้า ฯลฯ

1.2 สาเหตุที่ไม่ใช่กรรมพันธุ์เช่น กินยาผิด และความผิดปกติ การติดเชื้อระหว่างการตั้งครรภ์ และระหว่างคลอด ทำให้เด็กเกิดมามีความผิดปกติทั้งทางร่างกาย จิตใจ พฤติกรรม สติปัญญา สมองพิการ ฯลฯ

2. โรคติดต่อ ทำให้เกิดความพิการได้หลายทาง เช่น โรคไขสันหลังอักเสบ ทำให้กล้ามเนื้อแขนขาลีบ ฯลฯ

3. โรคที่ไม่ติดต่อ อาทิ โรคที่เกิดจากระบบการเคลื่อนไหว เช่น ปวดหลัง ปวดข้อ ความพิการจากกระดูก กล้ามเนื้อ อัมพาต โรคหัวใจ โรคปอด เบาหวาน หูตึง หูหนวก ตาบอด ลมชัก เป็นต้น

¹ วิชาชีพเวชกรรม เทวินทรภักดี. ทางสู่ความสุขความสำเร็จของคนพิการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์. 2539, หน้า 7.

4. โรคจิตประเภทต่าง ๆ เช่น ซึมเศร้า ย้ำคิดย้ำทำ ฯลฯ
5. โรคพิษสุราเรื้อรัง และการติดสารเสพติดต่างๆ
6. เกิดจากมลภาวะสิ่งแวดล้อม และอุบัติเหตุต่าง ๆ ทั้งจากการสัญจรทางน้ำ และทางบก และทางอากาศ อุบัติเหตุจากการทำงาน การต่อสู้จากภัยสงคราม ฯลฯ
7. ภาวะทุพโภชนาการ การขาดสารอาหารทั้งระหว่างการตั้งครรภ์ และการเลี้ยงดู ทำให้เกิดความพิการได้ทั้งทางสติปัญญาและทางร่างกาย
8. สาเหตุอื่น ๆ เช่นการได้รับสารพิษ สารปรอท สารตะกั่ว การได้ยินเสียงดัง และเสียงอึกทึกเป็นประจำทำให้ประสาทหูพิการ การรักษาพยาบาลที่ไม่ถูกต้อง เช่น การกินยาผิดชนิดยาผิด ใช้ยาผิด เช่น การหยอดตาด้วยสมุนไพรที่เป็นอันตราย ทำให้ตาบอด เป็นต้น

2.2 กฎหมายและผลในทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิคนพิการ

ในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิคนพิการ จะขอกล่าวเฉพาะสาระสำคัญของกฎหมายบางฉบับทั้งในกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายภายใน เพื่อเปรียบเทียบและชี้ให้เห็นว่ากฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ ที่ประเทศไทยได้รับเอากฎหมาย หรือกำลังจะรับเอากฎหมายระหว่างประเทศมาใช้นั้นให้ความคุ้มครองสิทธิคนพิการเพียงใด โดยเปรียบเทียบและวิเคราะห์ว่ากฎหมายภายในประเทศที่ให้สิทธิและจำกัดสิทธิคนพิการ สอดคล้องหรือขัดต่อกฎหมายเหล่านี้หรือไม่ และถ้าขัดกับกฎหมายเหล่านี้จะมีผลอย่างไร โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาถึงสิทธิคนพิการในกฎหมายต่อไปนี้คือ

2.2.1 กฎหมายและผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิคนพิการ

- ก. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ปี ค.ศ.1948
- ข. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ปี ค.ศ. 1966
- ค. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ปี ค.ศ.1966
- ง. อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ
- จ. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการ ปี ค.ศ.1975

2.2.2 กฎหมายและผลในทางกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิคนพิการ

ก. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534

2.2.1 กฎหมายและผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิคนพิการ

ก. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ปี ค.ศ. 1948¹ (Universal Declaration of Human Rights)

ก่อนที่จะมีการร่างกฎบัตรสหประชาชาติ สิทธิซึ่งรับรู้กันในชื่อของ "สิทธิขั้นพื้นฐาน" หรือ สิทธิตามธรรมชาติ" เหล่านี้ปรากฏว่าได้รับการยอมรับโดยกฎหมายภายใน ก่อน ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในคำประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ.1776 นอกจากนี้ ยังปรากฏใน "คำประกาศสิทธิของมนุษย์ และพลเมือง" ซึ่งได้ออกมาโดยสมัชชาแห่งชาติของ ฝรั่งเศส ปี ค.ศ.1789 ซึ่งได้รับการรับรองอย่างชัดเจน และให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่ สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ จนมาถึงยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ได้มีการจัดตั้งองค์การ สหประชาชาติขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญอย่างหนึ่ง คือ เพื่อบรรลุความร่วมมือในระดับ สากลในการเผยแพร่และสนับสนุนการให้ความเคารพและคุ้มครองต่อสิทธิมนุษยชน และ เคารพต่อเสรีภาพขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ทุกคนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่ง แยก เพศ เชื้อชาติ ศาสนา และภาษา จึงได้จัดทำกฎบัตรสหประชาชาติขึ้น โดยยอมรับสิทธิ มนุษยชนไว้อย่างชัดเจน และต่อมาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า คณะ กรรมการสิทธิมนุษยชน โดยมี มิสซิส รุสเวลท์ ภริยาอดีตนางานาธิบดีรุสเวลท์แห่งรัฐ อเมิกา เป็นประธานได้จัดทำร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และได้นำเสนอต่อที่ ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติ ซึ่งที่ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติได้มีมติให้ผ่านร่าง และลงมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ปี ค.ศ.1948 โดยถือเป็นเอกสารระหว่างประเทศที่ วางมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จของมวลมนุษยชนขึ้น

¹กมล พลวัน. พัฒนาการสิทธิมนุษยชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ วิญญูชน 2538, หน้า 44-48.

จากมติที่ประชุมสหประชาชาติ ได้ถือเอาปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับบรรดาประชากรทั้งหลาย ซึ่งย่อมนำรวมถึงคนพิการด้วย เพื่อจุดหมายในอันที่จะให้มีการยอมรับนับถือและปฏิบัติตามอย่างเป็นผลจริงจัง ทั้งในบรรดาประชาชนของรัฐสมาชิกด้วยกันเอง และในบรรดาประชาชนของดินแดนที่อยู่ใต้อำนาจของรัฐนั้น ๆ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ จำกัดสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และ 2. สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สิทธิคนพิการในส่วนของความเสมอภาค การไม่เลือกปฏิบัติและสิทธิที่จะทำงานและได้ค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรมนั้น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้กล่าวไว้ในข้อต่อไปนี้คือ

ข้อ 1. มนุษย์ทั้งหลายเกิดมา มีอิสระ และเสมอภาคกัน ในเกียรติศักดิ์ และสิทธิต่างมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งการดรรภาพ

ข้อ 2. ทุกคนย่อมมีสิทธิ และอิสรภาพบรรดาที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนิดใด ๆ ดังเช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น ๆ ชาติพันธุ์แห่งชาติหรือสังคมทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

ข้อ 7. ทุกคนเสมอกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญา และต่อจากการยุ้งให้เกิดการเลือกปฏิบัติดังกล่าว

ข้อ 23. (1) ทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกงานอย่างเสรี ในการเลือกงานโดยอิสระในเงื่อนไขอันยุติธรรมและเป็นประโยชน์แห่งการงาน และในการคุ้มครองต่อการว่างงาน

(2) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับเงินค่าจ้างที่เท่าเทียมกัน สำหรับงานเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ

จากสิทธิคนพิการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติดังกล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าข้อสัญญาจะยืนยันหนักแน่นในความเป็นมนุษย์ว่าทุกคนจะต้องมีความเท่าเทียมกันในทุก ๆ ด้าน และต่างเสมอภาคกันในกฎหมาย และชอบที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอหน้ากัน ปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ และมีสิทธิได้รับการจ้างงานอย่างเสรี มีเสรีภาพในการประกอบอาชีพได้ทุกอาชีพ ดังนั้น เมื่อประเทศไทยได้ภาคยานุวัติและเข้าเป็นภาคีสมาชิกปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติแล้ว การจำกัดสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ของคนพิการ เพราะเหตุสถานะของความพิการ จึง

ถือเป็นการจำกัดสิทธิและเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ซึ่งขัดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทย ในฐานะสมาชิกขององค์การสหประชาชาติได้ร่วมรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติแล้ว จะเห็นได้ว่าแม้สิทธิมนุษยชนจะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุก ๆ คน ที่มีคุณค่าในทางกฎหมายในลักษณะที่สูงสุดเด็ดขาด โดยกฎหมายประเทศใด ๆ จะมาขัดหรือแย้งหรือทำลายล้างสิทธิมนุษยชนไม่ได้ แต่ในแง่ของกฎหมายแล้ว ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นเพียงข้อมติ ไม่ใช่สนธิสัญญา ดังนั้นจึงมีค่าบังคับในทางกฎหมายเป็นเพียงคำเสนอแนะ ซึ่งหมายถึงรัฐสมาชิกขององค์การสหประชาชาตินั้นจะปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ เนื่องจาก¹

1. พิจารณาจากวิธีการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ไม่ได้ดำเนินการจัดทำตามแบบทั่วไปของสนธิสัญญา คือ ในการจัดทำนั้นสหประชาชาติได้มอบให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ไปดำเนินการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แล้วนำมาเสนอแก่สมัชชาเพื่อพิจารณาลงมติรับรองโดยไม่ได้มีการเจรจา, ลงนาม, ให้สัตยาบัน และลงทะเบียนแต่อย่างใด

2. พิจารณาจากข้อความในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน คือ ในคำอารัมภบทได้บัญญัติว่า

สมัชชาจึงประกาศว่า

"ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับบรรดาประชากรและประชาชาติทั้งหลาย เพื่อจุดหมายปลายทางที่ว่า เอกชนทุกคนและองค์การของสังคมทุกองค์การ โดยการรำลึกถึงปฏิญญาฯ นี้เป็นเนืองนิจ จะบากบั่นพยายามด้วยการสอนและศึกษาในอันที่จะส่งเสริมการเคารพสิทธิและอิสรภาพเหล่านี้ และด้วยมาตรการอันก้าวหน้าทั้งในประเทศและระหว่างประเทศในอันที่จะให้มีการยอมรับนับถือและการปฏิบัติตามโดยสากลและอย่างเป็นผลจริงจัง ทั้งในบรรดาประชาชนของรัฐสมาชิกด้วยตนเอง และในบรรดาประชาชนของดินแดนที่อยู่ใต้อำนาจของรัฐนั้น ๆ"

จากข้อความในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าสมัชชาฯ มุ่งที่จะให้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้เป็นมาตรฐานร่วมกันของบรรดา

¹ กุมพล พลวัน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 55-56.

รัฐสมาชิกเท่านั้นและไม่ได้กล่าวถึงรัฐสมาชิกรัฐใดรัฐหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ใช้คำว่า มาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับบรรดาประชาชนและ ประชาชาติทั้งหลาย ทั้งยังหลีกเลี่ยงที่จะแนะนำรัฐบาลประเทศต่างๆ โดยตรงว่า ควรบัญญัติกฎหมายภายในเท่าที่จำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับข้อความในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอีกด้วย

อนึ่งการที่สมัชชาแห่งสหประชาชาติ ลงมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ก็เพราะเห็นว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนไม่ใช่สนธิสัญญา เป็นเพียงข้อสรุปกว้าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเท่านั้น โดยไม่ประสงค์ให้เกิดพันธะทางกฎหมายแต่อย่างใด

ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยสหประชาชาติที่แล้วมา จะเห็นได้ว่าเป็นการกระทำที่ขาดพื้นฐานทางกฎหมายอย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะสหประชาชาติไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อกำหนดพันธกรณีของรัฐสมาชิกและกำหนดวิธีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้ ขณะที่สหประชาชาติยังไม่มีอำนาจควบคุมรัฐสมาชิกให้เคารพต่อสิทธิมนุษยชนได้ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่สหประชาชาติก็ได้ช่วยเหลือรัฐสมาชิกเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนตามที่ถูกร้องขอหลายประการ จึงได้จัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขึ้นหลายฉบับด้วยกัน ในจำนวนนี้ที่น่าสนใจที่สุดได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม เอกสารสองฉบับมีความสำคัญก็เพราะได้นำสิทธิสำคัญๆ ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติมารวมไว้เกือบทั้งหมด และจำแนกสิทธิแต่ละชนิดออกโดยละเอียด

ข. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ปี ค.ศ. 1966 * (International Covenant on Civil and Political Rights)

กติกาฉบับนี้มีข้อความรวมทั้งสิ้น 53 ข้อ เป็นบทบัญญัติที่เป็น "สารบัญญัติ" (การรับรองสิทธิเสรีภาพ) 27 ข้อ คือข้อ 1-27 และเป็นบทบัญญัติที่เป็น "วิธีบัญญัติ" (วิธีการดำเนินงานเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิเสรีภาพที่รับรองไว้) คือข้อ 28-53

* ประเทศไทยได้ภาคยานุวัติและเข้าเป็นภาคีสมาชิกเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.2539 และให้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2540

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองฉบับนี้มีลักษณะเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ มีผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศแก่รัฐบาลภาคี ทั้งนี้โดยนำหลักการที่ได้รับการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ซึ่งไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศมาทำให้เป็นสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยมีระบบการตรวจสอบโดยองค์การสหประชาชาติว่าได้มีการปฏิบัติตามกติกาหรือไม่ และมีการละเมิดกติกาหรือไม่ รวมทั้งวิธีการดำเนินการเมื่อมีการกล่าวหาว่ารัฐภาคีได้ละเมิดสิทธิเสรีภาพที่ได้มีการรับรองหรือ ค้ำครองไว้ในกติกา ดังกล่าว

ในส่วนของคณพิการความเสมอภาค การไม่เลือกปฏิบัติ และสิทธิที่จะทำงานนั้น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ปี ค.ศ.1966 ได้กล่าวไว้ในข้อการคุ้มครองสิทธิ คือ

ข้อ 2

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะเคารพ และประกันแก่ปัจเจกบุคคลทั้งปวง ภายในดินแดนของตน และภายใต้เขตอำนาจของตนในสิทธิทั้งหลายที่รับรองไว้ในกติกานี้ โดยปราศจากการแบ่งแยกใด ๆ อาทิ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

ข้อ 26

บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ในกรณีนี้ กฎหมายจะต้องห้ามการเลือกปฏิบัติใด ๆ โดยต้องประกันการคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาค และเป็นผลจริงจังกจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลใด เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

ค. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ปี ค.ศ.1966* (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights)

ในส่วนของคนพิการความเสมอภาค การไม่เลือกปฏิบัติและสิทธิที่จะทำงาน นั้น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ปี ค.ศ.1966 ได้กล่าวไว้ในข้อการคุ้มครองสิทธิ คือ

มาตรา 1 กำหนดว่าบุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง และโดยสิทธิดังกล่าวเขาย่อมตัดสินใจในเรื่องสถานะการเมืองและการแสวงหา ซึ่งการพัฒนาในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมโดยเสรี

มาตรา 2-5 ระบุให้รัฐภาคีแต่ละรัฐดำเนินการแยกกัน และร่วมกันในทางเศรษฐกิจและทางเทคนิคตามความสามารถของตน เพื่อให้สิทธิต่าง ๆ ที่ระบุไว้บรรลุผลสำเร็จ รวมทั้งการใช้มาตรการทางกฎหมายด้วย รัฐต่าง ๆ จะต้องประกันว่าสิทธิต่าง ๆ ที่ระบุไว้นี้จะได้รับการปฏิบัติโดยไม่มีความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา การเมือง หรือความคิดเห็นอื่น สัญชาติหรือพื้นฐานทางสังคมทรัพย์สิน กำเนิดหรือสถานะอื่นใด ย่อมให้รัฐจำกัด สิทธิที่ได้รับการคุ้มครองนี้ได้โดยทางกฎหมาย เพื่อส่งเสริมความผาสุกในสังคมประชาธิปไตยห้ามมิให้รัฐภาคีหรือกลุ่มบุคคลใด กระทำการอันบ่อนทำลายหรือจำกัด สิทธิเช่นว่านี้เกินกว่าที่กติกานี้บัญญัติไว้

มาตรา 6-15 ให้การคุ้มครองสิทธิในการทำงาน สิทธิในการได้รับสภาวะการทำงานที่ดีสิทธิในความมั่นคงทางสังคม และรวมทั้งการประกันสังคม

จากสิทธิดังกล่าวของคนพิการจะเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ในการร่างกติกาสองฉบับ ก็เพื่อให้วัตถุประสงค์ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้ประสบความสำเร็จอย่างจริงจัง จึงระบุสิทธิต่าง ๆ ด้วยถ้อยคำในทางกฎหมาย ก่อให้เกิดพันธะแก่รัฐสมาชิกที่จะต้องปฏิบัติตาม และกำหนดวิธีการคุ้มครองสิทธิไว้โดยละเอียด เมื่อประเทศไทยได้ภาคยานุวัติ และเข้าเป็นภาคีสมาชิก กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ปี ค.ศ.1966 จึงก่อให้เกิดพันธะกรณีแก่ประเทศไทยที่จะต้องปฏิบัติตามพันธะกรณีดังกล่าวส่วนในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

*กติการะหว่างประเทศฉบับนี้ ประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก

ปี ค.ศ. 1966 เมื่อประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก ในกติการะหว่างประเทศฉบับดังกล่าวก็ไม่เกิดพันธกรณีแก่ประเทศไทยให้ต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองจะเปิดโอกาสให้เอกชนยื่นคำร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้ก็ตาม และถ้าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้สอบสวนแล้วเชื่อว่ารัฐได้ละเมิดสิทธิมนุษยชนจริง ก็ไม่ปรากฏชัดว่าจะมีวิธีดำเนินการให้ได้ผลจริงจังอย่างไร

วิธีการทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งเสนอต่อสมัชชาสหประชาชาติก็อาจมีผลอยู่บ้าง คือ ทำให้ประเทศต่างๆ ได้ทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้น และทำให้รัฐที่ไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งกติกาเกิดความละอายแล้วปฏิบัติให้สอดคล้องกับกติกามากขึ้น แต่ไม่น่าจะถือเป็นการลงโทษอย่างแท้จริง เหตุที่ไม่มีวิธีการลงโทษอย่างแท้จริง ก็อาจเป็นเพราะกฎหมายระหว่างประเทศยังมีจุดอ่อนสำคัญอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ ปัจจุบันเรายังไม่มีองค์กติการะหว่างประเทศที่มีอำนาจทำให้รัฐต่างๆ ประพฤติปฏิบัติตามพันธกรณีในสัญญาระหว่างประเทศได้ด้วยตนเอง แต่จำต้องขึ้นอยู่กับความสุจริตใจ และความยินยอมของรัฐสมาชิกว่าจะปฏิบัติตามพันธกรณีเพียงใด ดังนั้นแม้ว่าในสัญญาระหว่างประเทศนั้นจะจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนขึ้นและยินยอมให้เอกชนยื่นคำร้องเรียนต่อศาลได้โดยตรง แต่ผู้ที่จะทำให้คำพิพากษามีผลอย่างแท้จริงก็คือรัฐ (ในกรณีนี้หมายถึงเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายภายใน) ที่ถูกศาลพิพากษาว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนนั่นเอง เอกชนผู้ถูกละเมิดสิทธิและศาลไม่มีทางที่จะบังคับได้ด้วยตนเองแต่อย่างใด

ถ้ารัฐสมาชิกไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลแล้ว ก็จำเป็นต้องอาศัยรัฐสมาชิกอื่นๆ ที่จะต้องช่วยกันปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้มีผลตามคำพิพากษาแต่การที่รัฐสมาชิกอื่นๆ ให้ความร่วมมือเช่นนี้เป็นเพียงการใช้สิทธิเพื่อจัดการกับรัฐสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีมิใช่หน้าที่ที่จะต้องกระทำเสมอไปและในทางปฏิบัติจะกระทำต่อเมื่อตนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องด้วยเท่านั้น เราจึงไม่อาจคาดหวังไว้ล่วงหน้าว่า เมื่อมีกติการะหว่างประเทศโดยเฉพาะแล้ว จะทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริงในระยะเวลาอันสั้น ขณะนี้เราควรตั้งความหวังในแง่ที่ดีว่า การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้ดีที่สุดมิใช่เป็นเรื่องพันวิสัย หากแต่เป็นเรื่องที่ค่อยเป็นค่อยไป จนกระทั่งถึงจุดจุดหนึ่งที่หลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและในสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้กลายเป็นหลักสากลซึ่งรัฐทั้งหลายจำเป็นต้องยอมรับโดยปริยาย

ตามที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและในสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้กลายเป็นหลักสากลซึ่งรัฐทั้งหลายจำต้องยอมรับโดยปริยาย

ในส่วนของคนพิการความเท่าเทียมกันในทุก ๆ ด้าน และต่างเสมอภาคกันในกฎหมายและขอบที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอหน้ากันจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ และมีสิทธิที่จะได้รับการจ้างงานอย่างเสรี มีเสรีภาพในการทำงานและประกอบอาชีพได้ทุกอาชีพดังเช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปี ค.ศ. 1966 หรือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ปี ค.ศ. 1966 เมื่อเปรียบเทียบกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติแล้ว จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกันในเรื่องที่ถูกกล่าวมาข้างต้น ดังนั้นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ของคนพิการ เพราะเหตุสถานะของความพิการ จึงถือเป็นการเลือกปฏิบัติและจำกัดสิทธิต่อคนพิการ ซึ่งย่อมขัดต่อกติการะหว่างประเทศทั้ง 2 ฉบับด้วย

ง. อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization)¹

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ เป็นองค์การชำนาญพิเศษขององค์การสหประชาชาติ และเป็นองค์การระหว่างประเทศเก่าแก่ที่สุด โดยก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2462 (ค.ศ.1919)

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ หรือเรียกกันย่อ ๆ ว่า ILO มีเป้าหมายสำคัญที่จะยกสภาพความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงานทั่วโลก และขณะเดียวกันก็พยายามที่จะส่งเสริมการมีงานทำแก่ผู้ใช้แรงงาน ตลอดจนทำงานในสภาพการทำงานที่ดี มีหลักประกันในการทำงาน และมีความมั่นคงในงานและรายได้

มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศในปัจจุบันครอบคลุมถึงหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และชีวิตของผู้ใช้แรงงานอย่างกว้างขวางขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ได้รับรองอนุสัญญาไปแล้ว 181 ฉบับ และข้อแนะ 188 ฉบับ* มีเนื้อหาครอบคลุมถึงเรื่องราวต่าง ๆ ถึงชีวิตคนทำงานตั้งแต่ทำงานจนถึงปลดเกษียณ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโอกาส

¹ดำรง ธรรมมารักษ์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2537, หน้า 4.

*ข้อมูลครั้งล่าสุดเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2541

1. การเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน มีอนุสัญญาและข้อแนะที่เกี่ยวข้องคือ อนุสัญญาฉบับที่ 111 ปี ค.ศ.1958 ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติในเรื่องการจ้างงานและอาชีพ และ ข้อแนะฉบับที่ 111 ปี ค.ศ.1958 ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติ (การจ้างงานและการประกอบอาชีพ)

2. นโยบายการจ้างงาน มีอนุสัญญาและข้อเสนอนแนะที่เกี่ยวข้องคือ อนุสัญญาฉบับที่ 122 ปี ค.ศ.1964 ว่าด้วยนโยบายการจ้างงาน และข้อแนะฉบับที่ 122 ปี ค.ศ.1964 ว่าด้วยนโยบายการทำงาน

3. การฟื้นฟูอาชีพและการมีงานทำของคนพิการ มีอนุสัญญาและข้อเสนอนแนะที่เกี่ยวข้องคือ ข้อแนะฉบับที่ 99 ปี ค.ศ.1955 ว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพการทำงานของคนพิการ อนุสัญญาฉบับที่159 ปี ค.ศ.1983 ว่าด้วยการฟื้นฟูอาชีพและการมีงานทำของคนพิการ และข้อแนะฉบับที่ 168 ปี ค.ศ.1983 ว่าด้วยการฟื้นฟูอาชีพและการมีงานทำ (บุคคลพิการ)

1. การเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน

การเลือกปฏิบัติไม่เพียงแต่ก่อปฏิกิริยาในทางลบแก่บุคคลที่ถูกกระทำเท่านั้น เพราะการเลือกปฏิบัติเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับจิตใจมนุษย์และเกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรี และถ้าหากการเลือกปฏิบัติมีเกิดขึ้นก็จะก่อให้เกิดความตึงเครียดระหว่างกลุ่มต่าง ๆ

บทบาทขององค์การแรงงานระหว่างประเทศในด้านนี้มีเป้าหมาย 2 ประการคือ

ก. ขจัดความไม่เท่าเทียมกันในการปฏิบัติ

ข. ส่งเสริมความเท่าเทียมกันของโอกาส

ในส่วนของมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศการเลือกปฏิบัติได้ถูกกำหนดเป็น อนุสัญญา คือ

อนุสัญญาฉบับที่ 111 ปี ค.ศ.1958

อนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติในเรื่องการจ้างงานและอาชีพ

(CONVENTION CONCERNING DISCRIMINATION IN RESPECT OF
EMPLOYMENT AND OCCUPATION)

จากการประชุมใหญ่ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้มีมติเมื่อวันที่ยี่สิบห้า เดือนมิถุนายน คริสต์ศกราชหนึ่งพันเก้าร้อยห้าสิบแปด รับรองอนุสัญญาต่อไปนี้ ซึ่งอาจ เรียกว่าอนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติ (การจ้างงานและอาชีพ) ค.ศ.1958 ในส่วนของ ความเสมอภาค การไม่เลือกปฏิบัติ และสิทธิที่จะทำงานที่เกี่ยวกับคนพิการนั้น อนุสัญญา ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและอาชีพ ได้กล่าวไว้ในมาตราต่อไปนี้เป็น

มาตรา 1 เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้ คำว่า "การเลือกปฏิบัติ" รวมถึง (ก) การแบ่งแยก การกีดกันหรือการลำเอียงใดๆ ที่กระทบบนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว เพศ ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติ หรือสถานภาพทางสังคม ซึ่งมีผล ลบล้าง หรือทำความเสียหายแก่ความเสมอภาคในโอกาสหรือในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจ้าง งานหรืออาชีพ

(ข) การแบ่งแยก การกีดกันหรือการลำเอียงอื่นที่มีผลลบล้างหรือทำความเสียหาย แก่ความเสมอภาคในโอกาส หรือในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจ้างงาน หรืออาชีพตามที่อาจ กำหนดโดยประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้องภายหลังจากการปรึกษาหารือกับองค์การตัวแทนของ นายจ้างและของแรงงานในกรณีที่มีองค์การเช่นว่าและกับหน่วยงานที่เหมาะสมอื่น ๆ

มาตรา 2 แต่ละประเทศสมาชิกซึ่งอนุสัญญานี้ใช้บังคับ รับรองที่จะประกาศและ ดำเนินนโยบายแห่งชาติ ซึ่งมุ่งหมายส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสและการปฏิบัติในเรื่อง การจ้างงานและอาชีพ โดยมุ่งหมายขจัดการเลือกปฏิบัติใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้นด้วยระเบียบ วิธีที่เหมาะสมกับสภาพการณ์และวิธีปฏิบัติภายในประเทศ

ข้อแนะนำฉบับที่ 111 ปี ค.ศ.1958 การเลือกปฏิบัติ (การจ้างงานและการประกอบอาชีพ) (RECOMMENDATION CONCERNING DISCRIMINATION IN RESPECT OF EMPLOYMENT AND OCCUPATION)

จุดมุ่งหมาย เป็นการเพิ่มเติมอนุสัญญาฉบับที่ 111 ในการส่งเสริม โอกาสและการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันในการจ้างงาน และการประกอบอาชีพ

สาระสำคัญของข้อแนะนำฉบับที่ 111 ได้ให้คำจำกัดความของการเลือกปฏิบัติ เหมือนกับอนุสัญญาฉบับที่ 111 การจ้างงานและอาชีพ หมายถึงการได้รับโอกาสในการฝึกอาชีพในการจ้างงาน และงานบางประเภท รวมทั้งการกำหนดสภาพการจ้าง โดยแต่ละประเทศ ควรมีนโยบายระดับชาติที่สอดคล้องกับสถานการณ์การปฏิบัติบนพื้นฐานของการส่งเสริมให้โอกาสและการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันนั้น เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจ และทุกคนควรมีโอกาสในการฝึกอบรม การเลื่อนตำแหน่งการได้รับค่าจ้างที่เท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

หลักการไม่เลือกปฏิบัติ ควรนำมาปรับใช้ในการจ้างงาน และการฝึกอบรมวิชาชีพ รายได้ การควบคุมของรัฐบาลหน่วยงานระดับชาติ และได้เสนอแนะว่า ควรจะมีการก่อตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมนโยบายการไม่เลือกปฏิบัติ จะต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจต่อกระบวนการ และวิธีการร้องทุกข์ในการที่ไม่มีการปฏิบัติตามนโยบายนี้

แต่ละประเทศควรมีการแก้ไขกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับนโยบายนี้ การไม่เลือกปฏิบัติ และการปฏิบัติตามนโยบายนี้จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อมาตรการที่ให้สิทธิแก่ผู้ที่ต้องการความคุ้มครองเป็นพิเศษ หน่วยงานรัฐองค์กรนายจ้างและองค์กรลูกจ้างควรประสานความร่วมมือเพื่อปรับปรุงสถานการณ์ที่เป็นอยู่ นอกจากนี้ ควรจะมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่พยายามแก้ไขการเลือกปฏิบัติในด้านอื่น ๆ

2. นโยบายการจ้างงาน

ในปี ค.ศ.1969 องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้รณรงค์โครงการมีงานทำสากล โดยมีเป้าหมายส่งเสริมให้ประเทศต่างๆ กำหนดนโยบายการจ้างงานอยู่ในอันดับต้นๆ ของนโยบายพัฒนาประเทศ

นโยบายการจ้างงาน (นโยบายการมีงานทำ) นโยบายที่เกี่ยวกับการจ้างแรงงาน ซึ่งองค์การแรงงานระหว่างประเทศมีบทบาทจะพบได้ครั้งแรกจากข้อแนะนำในปี ค.ศ.

1937 ว่าด้วยงานสาธารณะ ต่อมาก็มีข้อเสนอเชิงลักษณะแนวทางการส่งเสริมการจ้างงานเต็มที่ และเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เช่น ข้อเสนอฉบับที่ 71,72 และ 73 ของปี ค.ศ. 1944 ข้อเสนอเหล่านี้มีส่วนช่วยเหลืออย่างมากต่อการกำหนดอนุสัญญาปี ค.ศ.1944 ว่าด้วยการจัดหางาน และที่สำคัญคือการจ้างงานที่กำหนดขึ้นมาในรูปอนุสัญญาโดยชื่อว่า

อนุสัญญาว่าด้วยนโยบายการจ้างงาน ปี ค.ศ.1964 (พ.ศ.2507) Employment Policy Convention NO 122)

อนุสัญญาฉบับนี้ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512

สาระสำคัญของนโยบายการทำงานตามอนุสัญญาฉบับนี้เพื่อเร่งรัดให้มีการขยายและพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ยกกระดับมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้น มีกำลังคนเพียงพอ กับความต้องการ ขจัดปัญหาการว่างงานและการทำงานไม่เต็มที่ ประเทศสมาชิกจะประกาศและดำเนินงานตามนโยบายที่กำหนดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้มีการผลิตอย่างเต็มที่ และมีเสรีภาพในการเลือกทำงานที่ตนพอใจ

นโยบายดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อให้ทุกคนได้มีงานทำตามความเหมาะสมเท่าที่สามารถจะจัดหาให้ได้ มีเสรีภาพในการเลือกทำงานโดยให้ออกสแกนงานที่ได้ใช้ฝีมือในงานที่เขาได้รับมอบหมายให้ทำ โดยไม่จำกัดในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติ และพื้นฐานทางสังคม ทั้งนี้โดยคำนึงถึงมาตรฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างจุดหมายของการจ้างงาน และจุดหมายทางเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ ซึ่งจะได้ดำเนินการตามวิธีที่เหมาะสมแก่สภาพและหลักปฏิบัติของประเทศนั้น ๆ ในการดำเนินการตามที่กล่าวจะต้องมีการร่วมปรึกษาหารือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการณ์ โดยเฉพาะผู้แทนของนายจ้าง และผู้แทนคนงานเพื่อให้ใช้ประสบการณ์ ความชำนาญ และแนวความคิดจากบุคคลเหล่านี้มาดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอฉบับที่ 122 ว่าด้วยนโยบายการทำงาน ปี ค.ศ. 1965 (พ.ศ.2508)

สาระสำคัญของข้อเสนอฉบับนี้คือเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการส่งเสริมการทำงานเต็มที่ ควรจะดำเนินการตามหลักการต่อไปนี้

1. ปรึกษาหารือ และร่วมมือกับผู้แทนของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในการกำหนดนโยบาย ใช้ และพัฒนากำลังคน ถ้าหากเป็นไปได้ควรกำหนดจุดหมายและเป้าหมายในเรื่อง

การทำงาน การขยายตัวทางเศรษฐกิจและวิธีที่จะให้บรรลุเป้าหมายเหล่านี้ไว้ให้ชัดเจนมากที่สุดที่จะทำได้

2. ทำการศึกษาค้นคว้าอันจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อส่งเสริมโอกาสในการมีงานทำ

3. ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ทำงานที่ประสบปัญหา เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้

3. การฟื้นฟูอาชีพและการมีงานทำของคนพิการ

อนุสัญญาว่าด้วยการฟื้นฟูอาชีพ และการมีงานทำ (บุคคลพิการ) มีวัตถุประสงค์ให้ประเทศสมาชิกกำหนดนโยบายในระดับชาติเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยให้มีการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างองค์การนายจ้างและลูกจ้างเกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบาย สำหรับประเทศที่ให้สัตยาบันอนุสัญญานี้ จะต้องกำหนดมาตรการด้านการฟื้นฟูอาชีพที่เหมาะสมและเท่าเทียมกันทั้งในเมืองและชนบทสำหรับคนพิการทุกประเภท รวมทั้งส่งเสริมโอกาสการมีงานทำของบุคคลเหล่านี้ในตลาดแรงงานทั่วไปด้วย นอกจากนี้ต้องจัดให้มีมาตรการส่งเสริมความร่วมมือ และประสานงานกันระหว่างหน่วยงานของเอกชนและของรัฐที่เกี่ยวกับการฟื้นฟูอาชีพ

สำหรับข้อเสนอได้กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมโอกาสการมีงานทำของคนพิการ ให้ความช่วยเหลือแก่นายจ้างทางด้านการเงินหรือสิ่งจูงใจอย่างอื่นในรูปแบบต่าง ๆ ส่งเสริมการจัดตั้งโรงงาน และสหกรณ์สำหรับคนพิการกำจัดอุปสรรคและอำนวยความสะดวกในการคมนาคม ยกเว้นภาษีและค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการฟื้นฟูอาชีพ จัดหางานแบบเต็มเวลาให้คนพิการทำ จัดให้มีการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นอกจากนั้น ข้อเสนอจะยังเน้นถึงการร่วมมือกันขององค์การลูกจ้าง นายจ้างและคนพิการ ในการกำหนดความต้องการและพัฒนาบริการ การฟื้นฟูอาชีพในระดับต่าง ๆ ตลอดจนการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูอาชีพแนะแนว และการจัดหางานให้คนพิการ

ในส่วนที่เกี่ยวกับโอกาสการมีงานทำของคนพิการอนุสัญญาและข้อเสนอขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ มีบทบัญญัติสำคัญ ได้แก่ ข้อเสนอฉบับที่ 99 ว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพการทำงานของคนพิการ ปี ค.ศ.1955 (พ.ศ.2498) หลังจากนั้นอีก 28 ปี เนื่องโอกาสที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ ปี ค.ศ.1981 (พ.ศ.2524) เป็นปีคนพิการสากล

องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้บัญญัติอนุสัญญาฉบับที่ 159 ว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพการทำงานและการจ้างงานของคนพิการ ปี ค.ศ.1983 (พ.ศ.2526) ขึ้นพร้อมกับ ข้อแนะนำฉบับที่ 168 ปี ค.ศ.1983 ภายใต้ชื่อเดียวกัน สิ่งสำคัญคืออนุสัญญาฉบับที่ 159 และข้อแนะนำฉบับที่ 168 มิได้ยกเลิกข้อแนะนำฉบับที่ 99 แต่เสริมให้สมบูรณ์ขึ้น¹

ข้อแนะนำฉบับที่ 99 ปี ค.ศ.1955 ว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพการทำงานของคนพิการ (Recommendation Concerning vocational rehabilitation of the disabled)

สาระสำคัญของข้อแนะนำฉบับที่ 99 ปี ค.ศ.1955 นอกจากบทบัญญัติที่วางขอบข่ายในการนำข้อแนะนำนี้ไปปฏิบัติแล้ว หัวใจของข้อแนะนำนี้ คือ การกำหนดหลักและวิธีการในการแนะแนวและฝึกอบรมอาชีพ ตลอดจนการบรรจุคนพิการเข้าทำงาน

- การแนะแนวอาชีพ ซึ่งแนะนำให้จัดเจ้าหน้าที่สัมภาษณ์ การทำทะเบียนประวัติ การตรวจสอบข้อมูลการศึกษา การทดสอบความถนัด วิเคราะห์สมรรถภาพของร่างกายที่เกี่ยวข้องกับงาน และจัดข้อมูลข่าวสารการทำงานให้พร้อมสำหรับคนพิการ

- การอบรม เป็นส่วนที่กล่าวถึงการจัดการอบรมอาชีพที่สอดคล้องกับงานของคนพิการ ความต่อเนื่องทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตลอดจนบริการสนับสนุนต่าง ๆ

- การบรรจุเข้าทำงาน เกี่ยวข้องกับทะเบียนประวัติ การสาคัดความสามารถในการทำงานของคนพิการแก่นายจ้าง การประเมินความสามารถทางวิชาชีพการสร้างความร่วมมือกับนายจ้าง

- วิธีการขยายโอกาสในการทำงาน ซึ่งวางหลักการเกี่ยวกับโอกาสในการทำงานของลูกจ้าง ตลอดจนการวิจัยที่วิเคราะห์ และสาคัดถึงความสามารถในการทำงาน และการเผยแพร่ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการทำงานของคนพิการอย่างกว้างขวาง

อนุสัญญาฉบับที่ 159 ปี ค.ศ.1983 ว่าด้วยการฟื้นฟูอาชีพและการมีงานทำและการจ้างงานคนพิการ (Convention Concerning Vocational rehabilitation and employment (disabled persons))

¹International Labour Office. Toward Equalizing Opportunities for Disabled People in Asia : A Guide. Bangkok N.P., 1994, pp.34-53.

สาระสำคัญของอนุสัญญาฉบับที่ 159 ปี ค.ศ.1983 คือ¹

1. "บุคคลพิการ" หมายถึง บุคคลผู้ที่มีความคาดหวังเกี่ยวกับความมั่นคง การคงอยู่ในหน้าที่การงาน และความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ได้ถูกบั่นทอนลงไป อันเป็นผลมาจากความเสื่อมทางร่างกายและจิตใจ

2. ประเทศสมาชิกจะต้องให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูอาชีพ เพราะการฟื้นฟูอาชีพ เป็นสิ่งที่สามารถช่วยบุคคลพิการในด้านความมั่นคง การคงอยู่ในหน้าที่การงาน และความเจริญก้าวหน้าในการงาน นั่นคือช่วยบุคคลพิการให้อยู่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมต่อไป

3. ประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินการและทบทวนนโยบายภายในประเทศเกี่ยวกับการฟื้นฟูอาชีพ และการมีงานทำของบุคคลพิการ ทั้งนี้นโยบายดังกล่าวจะต้องประกันว่า มีการฟื้นฟูอาชีพที่เหมาะสมต่อบุคคลพิการทุกประเภท และเป็นการส่งเสริมโอกาสการมีงานทำสำหรับบุคคลพิการในตลาดแรงงานเปิด นโยบายดังกล่าวจะต้องอยู่บนพื้นฐาน หลักการของโอกาสที่เท่าเทียมกันระหว่างคนพิการและคนงานทั่ว ๆ ไป ทั้งนี้ หากมีมาตรการที่มุ่งให้เกิดผลต่อโอกาสและการปฏิบัติแก่คนงานพิการ จะต้องไม่ถือว่าเป็นเสมือนการเลือกปฏิบัติต่อคนงานอื่น ๆ

4. องค์การตัวแทนนายจ้างและคนงาน ตลอดจนองค์การ องค์การตัวแทนคนพิการ จะต้องได้รับการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว รวมทั้งการกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ และประสานงานกันระหว่างหน่วยงานเอกชน และของรัฐในกิจกรรมการฟื้นฟูอาชีพ

5. เจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจจะต้องกำหนดมาตรการเพื่อมุ่งแนะแนวอาชีพ อบรมวิชาชีพ การบรรจุตำแหน่งงานว่าง การมีงานทำ และการบริการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ แก่บุคคลพิการ เพื่อให้สามารถคงอยู่ในหน้าที่การงานและมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ทั้งนี้ โดยการปรับปรุงหน่วยงานที่ดำเนินอยู่แล้วเท่าที่จำเป็น และจะต้องกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนาการฟื้นฟูอาชีพ และการให้บริการการมีงานทำสำหรับบุคคลพิการ ในท้องถิ่น และชุมชนห่างไกล

¹ibid, pp. 34-37.

6. ประเทศสมาชิกจะต้องประกันให้มีการอบรมและให้มีผู้แนะนำด้านอบรมฟื้นฟูอาชีพ ตลอดจนมีคณะทำงานที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ซึ่งรับผิดชอบในการแนะแนวอาชีพ การอบรมวิชาชีพ การบรรจุตำแหน่งงานว่าง และการมีงานทำของบุคคลพิการ

ข้อแนะนำฉบับที่ 168 ปี ค.ศ.1983 ว่าด้วยการฟื้นฟูอาชีพและการมีงานทำ (บุคคลพิการ) (Recommendation Concerning Vocational Rehabilitation and Employment (Disabled Persons))

สาระสำคัญของข้อแนะนำที่ 168 ปี ค.ศ.1983 คือ

1. "บุคคลพิการ" หมายถึง บุคคลซึ่งความคาดหวังเกี่ยวกับความมั่นคงอยู่ในหน้าที่การงาน และความก้าวหน้าในการงานได้ถูกบั่นทอนลง อันเป็นผลมาจากความเสื่อมทางด้านจิตใจและร่างกาย

2. ควรกำหนดมาตรการการฟื้นฟูอาชีพที่เหมาะสมแก่บุคคลพิการทุกประเภท

3. จะต้องมี การวางแผนการจัดให้บริการเกี่ยวกับการฟื้นฟูอาชีพ และการจ้างบุคคลพิการทำงาน โดยการเปลี่ยนแปลงจากบริการที่จัดให้แก่คนงานทั่วไป

4. การฟื้นฟูอาชีพต้องกระทำร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ที่รับผิดชอบด้านการฟื้นฟูทางสังคม และทางการแพทย์

5. บุคคลพิการจะต้องได้รับโอกาส และการปฏิบัติที่เท่าเทียมกับบุคคลทั่ว ๆ ไป ในด้านการมีงานทำ การคงอยู่ในหน้าที่การงาน และความก้าวหน้าในการงาน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงหลักความเท่าเทียมกันด้านโอกาสและการปฏิบัติต่อคนงานชายและหญิง อย่างไรก็ตาม หากมีการกำหนดมาตรการเป็นพิเศษสำหรับบุคคลพิการนั้น ไม่ควรจะถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนงานอื่นๆ

6. มาตรการดังกล่าวควรประกอบด้วย

6.1 มาตรการจูงใจนายจ้าง เพื่อกระตุ้นให้นายจ้างจัดให้มีการอบรม และมีกรจ้างบุคคลพิการทำงาน

6.2 มาตรการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงานให้เหมาะสม การกำหนดรูปแบบการทำงาน เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องยนต์กลไกและการจัดองค์การเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการจ้างงานดังกล่าว

6.3 รัฐบาลจะต้องให้ความช่วยเหลือกับการจัดให้มีการทำงานในร่มสำหรับบุคคลพิการ โดยส่งเสริมให้มีการประสานงานกันระหว่างโรงงานที่อยู่ร่วมกับโรงงานผลิต ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยเตรียมคนพิการให้พร้อม สำหรับการทำงานภายใต้สภาพการณ์ปกติ

6.4 รัฐบาลต้องให้ความช่วยเหลือในด้านการอบรมทางวิชาชีพ การแนะแนวอาชีพ การจัดตั้งสหกรณ์สำหรับบุคคลพิการ และหากเป็นการเหมาะสมควรให้แก่คนงานโดยทั่วๆ ไปด้วย

6.5 ควรกำหนดมาตรฐานที่เหมาะสมสำหรับอาคารสาธารณะ สถานที่ทำงาน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับคนงานพิการ

6.6 ส่งเสริมการเผยแพร่ตัวอย่างบุคคลพิการที่ทำงานประสบความสำเร็จ

6.7 ยกเว้นจากการเก็บภาษีภายในประเทศ หรือค่าธรรมเนียมทุกประเภทกับความช่วยเหลือพิเศษ และสิ่งประดิษฐ์ที่ใช้ช่วยเหลือบุคคลพิการ แม้ว่าจะจะเป็นสิ่งที่ส่งมาจากต่างประเทศก็ตาม

6.8 รัฐบาลต้องช่วยกำจัดการแสวงหาประโยชน์จากคนพิการทุกรูปแบบ

7. ควรจัดให้มีการบริการฟื้นฟูอาชีพทั้งในเมืองและชนบทและในชุมชนที่ห่างไกล โดยอยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะความร่วมมือจากผู้แทนขององค์การนายจ้างคนงาน และบุคคลพิการ

8. การบริการการฟื้นฟูอาชีพ และการมีงานทำสำหรับบุคคลพิการ ควรจะรวมอยู่ในแผนพัฒนาชุมชน และควรจะได้รับ ความสนับสนุนทางการเงิน วัสดุ และวิชาการตามความเหมาะสม

9. บุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูอาชีพสำหรับคนพิการและการพัฒนา การมีงานทำ จะต้องได้รับการอบรมและการนิเทศเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในการฟื้นฟูอาชีพ เช่น เจ้าหน้าที่ที่ทำงานแนะแนวอาชีพ อบรมวิชาชีพ จะต้องได้รับการฝึกอบรม และมีประสบการณ์ เพื่อที่จะรู้ถึงปัญหาความยุ่งยากต่าง ๆ ซึ่งบุคคลพิการประสบ ตลอดจนรู้ถึงความต้องการของคนพิการด้วย

10. ควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์อบรมเจ้าหน้าที่ฟื้นฟูอาชีพขึ้นทั้งในระดับ ภูมิภาคและท้องถิ่น

11. องค์การนายจ้างและคนงาน ควรจะกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการฝึกอบรม และการจ้างงานแก่บุคคลพิการ โดยเท่าเทียมกับคนงานทั่วไป

12. ตัวแทนนายจ้างและคนงานในสถานประกอบการควรจะร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ ในการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการฟื้นฟูอาชีพ และการจัดสรรงานใหม่ให้แก่บุคคล พิการที่รับจ้างทำงานในสถานประกอบการนั้นตลอดจนเพื่อให้งานทำแก่บุคคลพิการอื่น ๆ และหากเป็นการเหมาะสม ควรส่งเสริมสถานประกอบการให้จัดตั้งการบริการการฟื้นฟูอาชีพ ของตนเอง รวมทั้งการจ้างทำงานภายใต้อาณัติแบบต่างๆ โดยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับ หน่วยงานในชุมชนและหน่วยบริการฟื้นฟูอาชีพอื่น ๆ

13. การส่งเสริมบุคคลพิการ และองค์การคนพิการให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมชุมชน ที่มีจุดประสงค์เพื่อการฟื้นฟูอาชีพของบุคคลพิการ เพื่อที่จะให้คนพิการเหล่านี้ มีงานทำมากขึ้น และเพื่อให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

14. รัฐบาลต้องให้ความสำคัญสนับสนุนกับองค์การที่ดำเนินการด้านโครงการการศึกษา ที่ส่งให้เห็นภาพทางบวกในด้านความสามารถของบุคคลพิการ

บทบัญญัติข้างต้น ถือว่าเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับโอกาสการทำงานของคนพิการที่ ประเทศสมาชิกนำไปปฏิบัติหรือขยายผลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในประเทศของตน แต่สำหรับประเทศไทยแล้วเป็นที่น่าเสียดายที่ยังไม่ได้ให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาและข้อแนะ ข้างต้น ทำให้คนพิการขาดโอกาสในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

ผลในทางกฎหมายของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ¹ อนุสัญญาก็อ เสมือนเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ หากให้สัตยาบันแล้วต้องมีการปรับปรุงกฎหมายภายใน ประเทศให้สอดคล้องกับอนุสัญญา การให้สัตยาบันอนุสัญญาระดับใดหากขัดกับสภาพ วัฒนธรรม ประเพณีปฏิบัติ หรือสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศก็ยังคงเลิกไม่ได้จนกว่าจะ ครบเวลา 10 ปี นับแต่วันที่อนุสัญญาระบับนั้นมีผลบังคับใช้เป็นครั้งแรกและหากครบกำหนด เวลาแล้ว ยังไม่ยกเลิกจะมีสิทธิยกเลิกได้ต้องรอให้ครบเวลา 10 ปีถัดไป

¹รังสฤษฎ์ จันทรัตน์. การให้สัตยาบันอนุสัญญาขององค์การแรงงาน ระหว่าง ประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : จิตยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 7 2538, หน้า 6-8.

การให้สัตยาบันอนุสัญญา ถึงแม้จะมีกฎหมายแรงงานหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องอยู่แล้ว แต่ในทางปฏิบัติต้องสามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจัง ประเทศที่ให้สัตยาบัน จะต้องรายงานข้อมูลต่าง ๆ ให้องค์การแรงงานระหว่างประเทศ เพื่อที่องค์การแรงงานระหว่างประเทศ จะพิจารณาว่าประเทศนั้นสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องครบถ้วนตามข้อกำหนด ในอนุสัญญาหรือไม่ หากปฏิบัติไม่ได้ครบถ้วนนอกจากต้องรายงานชี้แจงแล้ว อาจได้รับการ ประณามจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศหรือประเทศสมาชิกอื่น ๆ ได้ มาตรการในเชิง ประณามการหนึ่งๆ ที่ดำเนินการในระหว่างการประชุมใหญ่ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้แก่ การพิมพ์ข้อความเรียกว่าเป็น "ย่อหน้าพิเศษ" (Special paragraph) ในรายงานของ คณะกรรมการพิจารณาการปฏิบัติตามมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศสำหรับประเทศ สมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งที่ถูกพิจารณาว่าไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานที่ให้สัตยาบัน ไว้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นข้อความชัดเจน ดังนั้นจึงมีผลทำให้ประเทศสมาชิกที่ถูกหยิบยกขึ้นมา ต้องเสียหายหรือเสียภาพพจน์ นับได้ว่าเป็นมาตรการบังคับขององค์การแรงงานระหว่าง ประเทศ ซึ่งในทัศนะของคณะกรรมการพิจารณาการปฏิบัติตามมาตรฐานแรงงานระหว่าง ประเทศถือว่า ย่อหน้าพิเศษเป็นความพยายามที่จะผลักดันให้ประเทศสมาชิกได้ตระหนักถึง ความร้ายแรงของปัญหาอย่างที่สุดที่ต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน

แต่อย่างไรก็ตาม ในธรรมนูญขององค์การแรงงานระหว่างประเทศเองก็มีบทบัญญัติ ที่เป็นบทยกเว้นสำหรับประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศที่ระดับการคุ้มครองแรงงานอาจจะ แตกต่างกันไป ดังนั้น เกณฑ์มาตรฐานการคุ้มครองแรงงาน จึงไม่ได้เป็นเกณฑ์ที่ใช้เกณฑ์ เดียวกันสำหรับทุกประเทศ ส่วนใหญ่เป็นลักษณะของแนวทางปฏิบัติไม่มีผลผูกพันทาง กฎหมายฉะนั้นจึงเป็นเรื่องยากที่จะให้รัฐต่าง ๆ เกิดความรับผิดชอบถ้าไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน แรงงานระหว่างประเทศ

ดังนั้น จากหลักเกณฑ์ของสัญญาและอนุสัญญาในกฎหมายระหว่างประเทศที่ กล่าวถึงในเรื่องของความเท่าเทียมกันของมนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับการจ้างงานอย่างเสรีนั้น ไม่ว่าจะ เป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้กำหนดไว้ในข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 7 และข้อ 23 (1) หรือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปี ค.ศ.1966 ที่กำหนดไว้ในข้อ 1 ข้อ และข้อ 26 หรือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม ปี ค.ศ.1966 ที่กำหนดไว้ในข้อ ข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 6 หรืออนุสัญญาองค์การ

แรงงานระหว่างประเทศที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาที่ 111 อนุสัญญาที่ 122 ข้อแนะนำที่ 168 หรือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของคนพิการ ปี ค.ศ.1975 ได้กำหนดไว้ในข้อ 2 ข้อ 4 และ ข้อ 6 นั้น จากข้อสัญญาและอนุสัญญาได้กล่าวไว้อย่างสอดคล้องกัน โดยยืนยันอย่างหนักแน่นว่ามนุษย์ทุกคนต้องมีความเท่าเทียมกันในทุก ๆ ด้าน และเสมอภาคกันในกฎหมายและชอบที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอหน้ากัน จากการเลือกปฏิบัติใด ๆ และมีสิทธิที่จะได้รับการจ้างงานอย่างเสรี มีเสรีภาพในการเลือกงานและประกอบอาชีพได้ทุกอาชีพนั้น เมื่อกฎหมายระหว่างประเทศมีผลใช้บังคับแล้ว ในข้อสัญญาหรืออนุสัญญาต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว ที่ประเทศไทยได้ภาคยานุวัติและเข้าเป็นภาคีสมาชิกในข้อสัญญาหรืออนุสัญญาแล้ว จะต้องผูกพันปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือบทบัญญัติต่าง ๆ ในข้อสัญญาและอนุสัญญานั้น ๆ ส่วนข้อสัญญาหรืออนุสัญญาฉบับใดในกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก และลงนามรับรองนั้นก็ไม่มีผลผูกพันให้ต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด

จ. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการ ปี ค.ศ.1975* (Declaration on the Rights of Disabled Person)

สิทธิต่างๆ ของคนพิการตามคำประกาศขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของคนพิการจำนวน 13 ข้อ ได้กำหนดขึ้นโดยความเห็นชอบที่มีมติเป็นเอกฉันท์ จากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ โดยยึดหลักมาตรฐานว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนทั่วไปว่า "ในฐานะที่ทุกคนเกิดมาอย่างเสรี มีสิทธิและเกียรติศักดิ์ในความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน สิทธินี้เป็นสิทธิขั้นมูลฐานประจำตัวของมนุษย์ทุกคน ซึ่งมิอาจโอนให้แก่กันได้"

คำประกาศขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยสิทธิของคนพิการมีดังนี้คือ

1. คำว่า คนพิการ (disabled person) หมายถึง คนที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้ทั้งหมดหรือบางส่วนที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติ หรือการใช้ชีวิตในสังคมอันมีผลมาจากความบกพร่องทางกายหรือจิตใจ ไม่ว่าจะ เป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม

* ประเทศไทยได้ภาคยานุวัติและเข้าเป็นภาคีสมาชิก ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการฉบับนี้เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ.2518

2. คนพิการจะได้รับประโยชน์จากสิทธิทั้งหมด ที่กล่าวในคำประกาศนี้ สิทธิเหล่านี้ จะให้กับคนพิการโดยปราศจากข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น และปราศจากความแตกต่างหรือการ เลือกที่รักมักที่ชังในเรื่องเชื้อชาติ ผิวพรรณ เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติหรือสังคมที่กำหนด หรือสถานะอื่น ๆ ของคนพิการผู้นั้น หรือครอบครัวของคนพิการ

3. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับความยอมรับนับถือในฐานะเป็นมนุษย์ผู้มีเกียรติ คน พิการไม่ว่าจะมีมูลเหตุมาจากอะไร ลักษณะ และความพิการนั้นมากน้อยเพียงใดก็ตาม ย่อม ได้รับสิทธิพื้นฐานในฐานะพลเมืองทัดเทียมกับคนอื่น ๆ ที่มีอายุเท่ากัน ซึ่งมีสิทธิที่จะได้ ดำเนินชีวิตอย่างคนปกติและสมบูรณ์มากเท่าที่จะเป็นไปได้

4. คนพิการมีสิทธิในฐานะพลเมืองและมีสิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับคนปกติ อื่นๆ ยกเว้นแต่ย่อหน้าที่ 7 ของคำประกาศสิทธิของคนปัญญาอ่อน ซึ่งมีข้อจำกัดบาง ประการ

5. คนพิการมีสิทธิสมควรที่จะได้รับการสนับสนุนให้สามารถเข้าถึงตนเองได้มาก เท่าที่จะเป็นไปได้

6. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการบำบัดรักษาทั้งทางการแพทย์ ทางจิต และกาย ภาพบำบัด ซึ่งรวมถึงการใช้กายอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการด้วย การฟื้นฟูทางการแพทย์และทางสังคม การศึกษา การฝึกอาชีพ การฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้ความช่วยเหลือ ให้ คำปรึกษา และให้บริการอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้คนพิการสามารถพัฒนาความสามารถและความ ชำนาญของคนพิการให้ถึงที่สุดเพื่อที่จะทำให้คนพิการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่าง สมบูรณ์ หรือได้กลับเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอีกครั้งหนึ่ง

7. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันทางเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้ คนพิการมีสิทธิตามความสามารถที่จะได้รับสวัสดิการในการทำงาน หรือได้ รับประโยชน์จากผลผลิตและรายได้จากอาชีพและเข้ามีส่วนร่วมในสหพันธกรรมกรต่าง ๆ

8. คนพิการสมควรได้รับสิทธิพิจารณาความต้องการพิเศษในการวางแผนทาง เศรษฐกิจและสังคมในระดับต่าง ๆ

9. คนพิการมีสิทธิที่จะอยู่อาศัยกับครอบครัวหรือพ่อแม่อุปถัมภ์ และเข้ามีส่วนร่วม ในสังคม ร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์และนันทนาการต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย คน พิการไม่ควรได้รับการปฏิบัติแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ ยกเว้นแต่ที่จำเป็นสำหรับสถานะของคน

นั้น ๆ หรือเพื่อการแก้ไขสภาพที่คนนั้น ๆ จำเป็นต้องได้รับถ้าคนพิการจำเป็นต้องอยู่ในสภาพที่พิเศษสิ่งแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ในที่นั้นควรปลอดภัยเหมาะสมเช่นเดียวกับการดำรงชีวิตของคนทั่วไป

10. คนพิการจะถูกปกป้องจากการแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวจากกฎเกณฑ์ข้อบังคับทั้งหมด อันเนื่องมาจากการเลือกที่รักมักที่ชัง การถูกกีดกัน การกระทำทารุณ หรือการถูกเหยียดหยาม

11. คนพิการสามารถได้รับประโยชน์จากการช่วยเหลือตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เมื่อความช่วยเหลือนั้นไม่ขัดกับการพิทักษ์สิทธิส่วนบุคคลและทรัพย์สิน ถ้ามีการพิจารณาคดีความตามขบวนการยุติธรรมฟ้องร้องคนพิการ การพิจารณาคดีนั้น ๆ จำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพความพิการทางร่างกาย และจิตใจประกอบด้วย

12. เรื่องใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการ ควรจะปรึกษากับองค์กรต่าง ๆ ถึงสิทธิของคนพิการ

13. คนพิการ ครอบครัว และชุมชน จะได้รับการบอกกล่าวโดยสื่อต่าง ๆ ถึงสิทธิของคนพิการตามประกาศนี้

2.2.2 กฎหมายและผลในทางกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิคนพิการ

ก. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

1. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

รัฐเสรีประชาธิปไตยจัดทำรัฐธรรมนูญของตน โดยได้รับแรงบันดาลใจจากลัทธิปัจเจกชนนิยม ลัทธินี้สอนว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมามีศักดิ์ศรี และศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมจะปรากฏตัวออกมาให้เป็นรูปธรรมในรูปของความสามารถของมนุษย์ในอันที่จะกำหนดชะตากรรมของตนได้ด้วยตนเอง¹ หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน เริ่มต้นด้วยการกำหนดเอาไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมาย ที่แก้ไขได้

¹วราพจน์ วิศรุตพิชญ์. **สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) 2538, หน้า 7.

ยากว่าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างไรบ้าง¹ สิทธิและเสรีภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญของรัฐธรรมนูญ เพราะการที่ราษฎรต่อสู้เรียกร้องเพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญระบอบประชาธิปไตยนั้น ก็เพื่อจะให้ราษฎรทุกคนมีความเสมอภาคและเสรีภาพนั่นเอง²

สิทธิเสรีภาพตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในประเทศไทย หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ.2475 พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 แม้จะไม่เรียกตัวเองว่าเป็นรัฐธรรมนูญก็ตาม มิได้รับรองหรือกล่าวถึงหลักประเด็นสิทธิเสรีภาพใดๆ ของราษฎรเลย จนกระทั่งมาถึงรัฐธรรมนูญฉบับแรกซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2475 เริ่มกล่าวถึงสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ละเอียดมากขึ้น แต่เป็นการกล่าวรวม ๆ กันไปในมาตราเดียวกัน ได้แก่ ความเสมอภาค เสรีภาพในร่างกาย เคนสถานทรัพย์สิน การศึกษา การตั้งสมาคม การอาชีพ ต่อมาเมื่อยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2475 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2489 ก็ได้รับรองสิทธิอย่างเดียวกัน สิทธิทั้งหมดเหล่านี้ปรากฏต่อมาจนถึงรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2490 ใน พ.ศ.2491 ได้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นครั้งแรก นับเป็นการร่างรัฐธรรมนูญที่เปิดกว้างมากที่สุดเป็นครั้งแรกในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งต่อมาสำเร็จลงและประกาศใช้ใน พ.ศ.2492 นั้น ได้ขยายบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยให้กว้างขึ้นจากที่เคยมีเพียงอย่างมากที่สุด 4 มาตรา เป็นถึง 18 มาตรา หัวข้อสิทธิเสรีภาพที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ การสื่อสาร การเลือกถิ่นที่อยู่ สิทธิในครอบครัว สิทธิในการฟ้องหน่วยงานราชการ ฯลฯ นอกจากนี้ยังได้แยกบทบัญญัติว่าด้วยหน้าที่ของชนชาวไทยออกมาเป็นอีกหมวดหนึ่งต่างหาก ใน พ.ศ.2494 คณะทหารได้เข้ายึดอำนาจการปกครองและดำเนินการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495 สิทธิเสรีภาพของราษฎรในรัฐธรรมนูญฉบับนี้รวบรัดลงเหลือไม่กี่ข้อ ส่วนใหญ่เป็นการรวมสิทธิหลายๆ ประการไว้ในมาตราเดียวกัน การเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิครั้งสำคัญที่สุดในประเทศไทยอยู่ในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ.2516 การเรียกร้องได้คลี่คลายออกไปจากการขอเสรีภาพใน

¹วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. กฎหมายและนโยบายของรัฐเกี่ยวกับคนพิการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน 2539, หน้า 21.

²ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย. หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน 2538, หน้า 85.

การแสดงความคิดเห็น และมีการเรียกร้องรัฐธรรมนูญฉบับถาวร รัฐบาลในขณะนั้นได้ลาออกและมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่แทน มีการตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้น บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยปรากฏในหมวด 3 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งมีถึง 27 มาตรา (มาตรา 27-35) นับว่ามากกว่าในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 ใช้บังคับอยู่ได้ประมาณสองปีก็เกิดรัฐประหารขึ้นใน พ.ศ.2519 เรียกว่าการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน บัญญัติในกฎหมายได้รับรองสิทธิเสรีภาพไว้เพียงเล็กน้อย และกล่าวรวม ๆ กัน ใน พ.ศ.2520 เกิดการรัฐประหารขึ้นอีกครั้ง และประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรฉบับใหม่ซึ่งรับรองสิทธิไว้รวม ๆ กัน เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2519 ใน พ.ศ.2521 ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 ซึ่งใช้มาจนถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 ก่อนที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติจะเข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลและประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 ซึ่งได้รับรองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยไว้ในหมวด 3 รวม 24 มาตรา

เมื่อก้าวโดยสรุปแล้วหัวข้อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 ในส่วนที่คนพิจารณาจะได้รับความเสมอภาคกันในกฎหมาย และความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน สิทธิในการสมัครเข้ารับราชการ, สิทธิที่จะมีงานทำหรือประกอบอาชีพ สิทธิในการฟ้องหน่วยราชการ รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 ใช้มาถึง พ.ศ.2540 จึงเกิดรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เนื่องด้วยผู้ร่างคือสภาร่างรัฐธรรมนูญที่คัดเลือกจากประชาชนทั้ง 76 จังหวัด รัฐธรรมนูญฉบับนี้นับเป็นฉบับที่ 16 ของประเทศไทย และนับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีกระบวนการยกร่าง และจัดทำไม่เหมือนกับรัฐธรรมนูญ 15 ฉบับที่ผ่านมา เนื่องจากการจัดทำขึ้นใหม่ทั้งฉบับ โดยยึดถือแนวทางที่ได้บัญญัติไว้ในหมวด 12 ว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 ทุกประการ กล่าวคือ¹

¹ คณิน บุญสุวรรณ. **คู่มืออ่านรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ : โครงสร้างและหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์วิชาการ. 2541, หน้า 9-11.

1. ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งจังหวัดละหนึ่งคน รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์จำนวน 23 คน รวมเป็น 99 คน มีหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ

2. ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่สมาชิกครบจำนวน

3. ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้สภาร่างรัฐธรรมนูญคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ

4. ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้สภาร่างรัฐธรรมนูญกำหนดพื้นฐานสำคัญ อันนำไปสู่การปฏิรูปการเมือง โดยปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองขึ้นใหม่ ให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รัฐสภาได้ทำการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 211 ทวิ ของหมวด 12 ดังกล่าวข้างต้น จำนวน 99 คน เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2539 ซึ่งครบ 240 วัน เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ.2540 สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จทั้งฉบับ และลงมติให้ความเห็นชอบ พร้อมทั้งส่งมอบให้ประธานรัฐสภาในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2539 รวมเวลาในการจัดทำ 233 วัน นับแต่วันเริ่มต้นสมาชิกภาพของสภาร่างรัฐธรรมนูญ

รัฐสภาได้ประชุมเพื่ออภิปรายร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำเสร็จแล้ว ผลการลงมติปรากฏว่า ที่ประชุมรัฐสภาได้ลงมติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในวันที่ 27 กันยายน พ.ศ.2540 ประธานรัฐสภาจึงได้นำความกราบบังคมทูลและนำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ขึ้นทูลเกล้าถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงลงพระปรมาภิไธยเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีผลใช้บังคับโดยสมบูรณ์ ตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2540 เป็นต้นมา

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีบทบัญญัติทั้งสิ้น 336 มาตรา แบ่งออกเป็น 12 หมวด สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยถูกรับรองไว้ในหมวด 3 ตั้งแต่มาตรา 26-65 รวม 40 มาตรา

สิทธิ (right) คือ ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น¹

เสรีภาพ (liberty) คือ ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น มีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ²

สำหรับในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 สิทธิเสรีภาพที่คนพิการได้รับคือ เรื่องการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ สิทธิที่จะมีงานทำหรือประกอบอาชีพ, สิทธิผู้พิการหรือทุพพลภาพ สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ สิทธิในการฟ้องร้องหน่วยงานราชการโดยกำหนดให้มีศาลรัฐธรรมนูญ กำหนดให้มีองค์กรตรวจสอบอย่างผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ข้อพิจารณาประกอบสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิมนุษยชนในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติแล้วจะเห็นได้ว่า สอดคล้องกัน ดังตารางต่อไปนี้

หัวข้อสิทธิและเสรีภาพ	ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน	รัฐธรรมนูญไทย พ.ศ.2540
ความเสมอภาค	ข้อ 1, 10	มาตรา 30 วรรคหนึ่ง
การไม่เลือกปฏิบัติ	ข้อ 2, 7	มาตรา 30 วรรคสาม
สิทธิในการศึกษา	ข้อ 26	มาตรา 43
สิทธิที่จะทำงานและได้ค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรม	ข้อ 23	มาตรา 50

¹วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

²วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

2. ผลของสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

ผลของสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ จะเห็นได้ว่าเมื่อรัฐธรรมนูญบัญญัติถึงสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยแล้ว รัฐจึงมีหน้าที่ต้องใช้อำนาจให้เป็นไปตามสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งในแง่นี้รัฐมีหน้าที่ 2 ประการ คือ

ก. หน้าที่กระทำการ

หน้าที่ของรัฐ ในการกระทำการนี้ หมายความว่า ในกรณีที่บุคคลมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญประการใด รัฐต้องมีหน้าที่จัดการให้ประชาชนได้รับสิทธินั้นสมดังที่กำหนดไว้ เช่น สิทธิผู้พิการหรือทพผลภาพตามรัฐธรรมนูญ ทำให้รัฐมีหน้าที่ต้องจัดการช่วยเหลือให้ผู้พิการหรือทพผลภาพได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ หรือความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ เป็นต้น อนึ่ง ถ้ารัฐไม่ทำหน้าที่ข้างต้น ประชาชนสามารถบังคับให้รัฐกระทำตามหน้าที่เพื่อให้สิทธิของตนสมประโยชน์ได้

ข. หน้าที่งดเว้นกระทำการ

หน้าที่ของรัฐในการงดเว้นกระทำการนี้ หมายความว่า ในกรณีที่บุคคลมีเสรีภาพในการกระทำการใด บุคคลนั้นย่อมมีอิสระในการกระทำนั้น โดยรัฐมีหน้าที่ที่จะงดเว้นการกระทำการใด ๆ อันเป็นการแทรกแซงเสรีภาพดังกล่าว

นอกจากนี้ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ยังได้มีบทบัญญัติที่จะเป็นผลให้สิทธิและเสรีภาพเป็นจริงในทางปฏิบัติดังนี้

(1) กำหนดให้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ (มาตรา 26)

(2) การกำหนดให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง (มาตรา 27)

3. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะรับรองสิทธิเสรีภาพไว้ แต่สิทธิเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ บางประการรับรองไว้โดยเด็ดขาดไม่มีการจำกัด บางประการรับรองไว้โดยอาจมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้นได้ ซึ่งอาจแยกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. สิทธิเสรีภาพบริบูรณ์ (absolute right)

สิทธิเสรีภาพบริบูรณ์ หมายถึง สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ว่าเป็นสิทธิเด็ดขาด ไม่มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพประเภทนี้ได้

ข. สิทธิเสรีภาพสัมพัทธ์ (qualified right)

สิทธิเสรีภาพสัมพัทธ์ หมายถึง สิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ แต่ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้นได้ โดยกำหนดเงื่อนไขไว้ เช่น เสรีภาพในการประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รับรองไว้ในมาตรา 50 ในขณะเดียวกันก็กำหนดเปิดช่องให้มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพไว้ในวรรคสอง ดังที่บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบ การประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน”

สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ มีหลักอยู่ว่า จะจำกัดสิทธิไม่ได้ ยกเว้นโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นไม่ได้

ดังนั้น เสรีภาพในการประกอบอาชีพดังกล่าว รัฐบาลจะออกกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็ได้ แต่การออกกฎหมายนั้นต้องอยู่ภายใต้กรอบของเหตุผลที่ว่า เพื่อป้องกันสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพนี้จะต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง อีกทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย (มาตรา 29)

รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐจะใช้อำนาจระทำการใด ๆ อันเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ก็แต่เฉพาะกรณีที่กฎหมายให้อำนาจกระทำได้นั้น และแม้กฎหมายจะให้อำนาจกระทำได้ การใช้อำนาจนั้นจะใช้ตามอำเภอใจไม่ได้ ต้องใช้ภายในกรอบแห่งเหตุผลที่ว่า ปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน และภายในกรอบแห่งเหตุผลและจัดการได้สัดส่วน การปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญแตกต่างกันก็ดี การปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกันก็ย่อมขัดต่อหลักแห่งความเสมอภาค

การแยกบุคคลออกเป็นประเภท และปฏิบัติต่อบุคคลแต่ละประเภทแตกต่างกันออกไปโดยปราศจากเหตุผลที่ "รับฟังได้" ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ¹ หรือ "เลือกที่รักมักที่ชัง" (Discrimination) ซึ่งต้องห้ามตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเช่นกัน¹

4. สิทธิและเสรีภาพบางประการตามรัฐธรรมนูญ²

สิทธิและเสรีภาพบางประเภทตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นี้ จะศึกษาถึงเฉพาะสิทธิและเสรีภาพที่คนพิการจะได้รับ คือ

4.1 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ คุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวของบุคคลทุกคน รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ให้ความสำคัญคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งหมายความว่า

¹วราพจน์ วิศรุตพิชญ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 69.

²มานิตย์ จุมปา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม 2541, หน้า 32-33.

ว่ารัฐจะต้องปฏิบัติต่อประชาชน โดยถือว่าประชาชนเป็นมนุษย์คนหนึ่ง รัฐจะปฏิบัติต่อประชาชนเสมือนหนึ่งประชาชนไม่ใช่มนุษย์ไม่ได้

4.2 ความเสมอภาค

จากคำกล่าวที่ว่า คนเราเมื่อเกิดมานั้นเลือกที่เกิดไม่ได้ ย่อมเป็นไปตามบุญตามกรรม แต่เมื่อเกิดมาภายใต้รัฐธรรมนูญไทยแล้ว ทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ความเสมอภาคภายใต้รัฐธรรมนูญ หมายถึง การเสมอกันในกฎหมายและเสมอภาคในการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการบ้านเมือง แต่หาได้หมายความว่าถึงเสมอภาคในฐานะความเป็นอยู่ของบุคคลไม่

นอกจากนี้ โดยผลของหลักความเสมอภาค ทำให้ต้องรับรองหลักการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ซึ่งหมายความว่า การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำไม่ได้ ตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นผลของการห้ามเลือกปฏิบัตินี้อย่างชัดเจน คือ ในการสมัครเข้ารับราชการ หรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรืออาชีพอิสระบางประเภทของคนพิการ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับส่วนใหญ่จะกำหนดคุณสมบัติไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพหรือไม่สมประกอบ, มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการ, ไม่เป็นผู้มีกายหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้ผู้หย่อนสมรรถภาพในการประกอบอาชีพ, ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เงื่อนไขเหล่านี้ถือว่าการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะสถานะของบุคคล เหตุแห่งสภาพทางกาย ดังนั้น ในการสมัครเข้ารับราชการ หรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือประกอบอิสระบางประเภทของคนพิการในปี พ.ศ.2541 เป็นต้นไป คุณสมบัติดังกล่าวควรจะถูกยกเลิกไป

อย่างไรก็ตามสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนั้น ยังเป็นเพียง "แม่บท" จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายมาขยายรายละเอียดอีกทีหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการกำหนดความหมาย เงื่อนไข ขอบเขต มาตรการคุ้มครอง กำหนดหน้าที่บุคคลทั่วไปให้เคารพสิทธินั้น ๆ และมีโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ดังนั้นเมื่อรัฐธรรมนูญพูดถึงสิทธิเสรีภาพใดจึงมิได้สมบูรณ์ ในตัวเองอยู่เพียงแค่นั้น ทำ

ให้รัฐธรรมนูญก็เหมือนกฎหมายทั้งหลายที่ว่าเป็นเพียงตัวอักษร ไม่มีอำนาจบังคับในตัวเอง ทั้งยังเป็นเรื่องของถ้อยคำที่ในเวลาให้อาจมีการตีความแคบไป กว้างไปก็ได้ ข้อนี้ย่อมอยู่ในอำนาจขององค์กรที่ทรงไว้ซึ่งสิทธิในการตีความ ส่วนอำนาจในการควบคุมมิให้กฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ อำนาจในการรักษาความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญไว้ โดยมีให้มีการออกกฎหมายมาล่งละเมิด อำนาจนี้ในทางตะวันตกเรียกว่า Judicial Review Power ซึ่งเป็นอำนาจที่ใช้รัฐธรรมนูญในทางปฏิบัติ และทำให้รัฐธรรมนูญเป็นจริงเป็นจังมีชีวิตชีวา มีอำนาจประกาศิตสมกับที่ฝากสิทธิเสรีภาพไว้ในรัฐธรรมนูญ ในฐานะหลักประกันสูงสุด ในประเทศไทยบางสมัยอำนาจนี้เป็นของศาล บางสมัยก็เป็นของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยมีศาลเป็นผู้กลั่นกรองเบื้องต้น ถ้าองค์กรเหล่านี้ (ไม่ว่าจะเป็นศาลโดยลำพังหรือศาลกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ตาม) ประกอบด้วยบุคคลที่มีความสามารถ มีทัศนคติและปรัชญามหาชนที่กว้างขวาง และมีกลไกหรือระเบียบวิธีพิจารณาที่มีประสิทธิภาพแล้ว สิทธิเสรีภาพของประชาชนก็จะได้รับความคุ้มครองและมีหลักประกันอย่างแท้จริง บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญจะกลายเป็นจริง แม้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญที่มีอยู่น้อยก็จะกลายเป็นมากขึ้นมา สิทธิเสรีภาพที่มากอยู่แล้วก็จะกลายเป็นของที่มั่นคงแข็งแรง แต่ถ้าการณ์กลับเป็นตรงกันข้าม การล่งละเมิดหรือย่ำยีสิทธิตามรัฐธรรมนูญก็จะเกิดขึ้นให้เห็นโดยไม่อาจหาทางเยียวยาหรือแก้ไขได้เลย

5. ผลในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ

สำหรับประเทศที่มีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษรคงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า รัฐธรรมนูญนั้นถือเป็นกฎหมายที่อยู่ในลำดับชั้นสูงสุด คือ สูงกว่ากฎหมายในรูปอื่น ๆ ใดทั้งปวง และกฎหมายอื่น ๆ นั้น จะมาขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญมิได้ ดังนั้นโดยปกติรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรจะมีบทบัญญัติอยู่มาตราหนึ่งเสมอที่บัญญัติรับรองความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญนั้น ในบรรดารัฐธรรมนูญแบบรัฐสภาจำนวน 10 ฉบับ (พ.ศ.2475, 2489, 2490, 2492, 2495, 2511, 2517, 2521, 2534, 2540) นั้น อาจจำแนกลักษณะของบทบัญญัติที่ แสดงความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญออกเป็น 2 ประเภท คือ

ประการแรก การบัญญัติว่า "บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ มีข้อความแย้งหรือขัดแย้งรัฐธรรมนูญนี้ ท่านว่าบทบัญญัตินั้น ๆ เป็นโมฆะ รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติในลักษณะเช่นนี้ก็ ได้แก่ รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.2475 (มาตรา 61) และ พ.ศ.2490 (มาตรา 95)

ข้อสังเกตก็คือ ตามรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับ ไม่มีการกำหนดองค์กรพิเศษเพื่อวินิจฉัยว่า บทกฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และอีกประการหนึ่ง ถ้าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดเกิดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแล้วบทบัญญัตินั้นจะตกเป็นโมฆะ ซึ่งคำว่า "โมฆะ" นี้ ในความหมายทางกฎหมายแล้วหมายถึง "การเสียเปล่ามาแต่ต้น" ของนิติกรรม

ประเภทที่สอง การบัญญัติว่า "บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้" รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติในลักษณะเช่นนี้ก็ ได้แก่ รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2489 (มาตรา 87) พ.ศ.2492 (มาตรา 178), พ.ศ.2495 (มาตรา 113), พ.ศ.2511 (มาตรา 174), พ.ศ.2517 (มาตรา 6), พ.ศ.2521 (มาตรา 5) , พ.ศ.2534 (มาตรา 5), และ พ.ศ.2540 (มาตรา 6)

จะเห็นว่า ในประเภทที่สองนี้ รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติให้บทบัญญัติของกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญเป็นโมฆะ แต่ให้เป็นอันใช้บังคับมิได้แทน และรัฐธรรมนูญในประเภทที่สองทุกฉบับ จะกำหนดให้มีองค์กรพิเศษเพื่อวินิจฉัยว่าบทบัญญัติของกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เรียกว่า "คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ" หรือ "ศาลรัฐธรรมนูญ"

ระบบของการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดกับรัฐธรรมนูญ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ระบบ คือ การควบคุมแบบกล่าวหา และการควบคุมแบบป้องกัน

ในระบบกล่าวหา เป็นการควบคุมทางตรงที่เปิดโอกาสให้มีการกล่าวหา เพื่อส่งเรื่องไปให้องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญทำการวินิจฉัย องค์กรที่มีอำนาจนี้อาจจะมีชื่อเรียกว่า ศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการรัฐธรรมนูญก็ได้ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ จะมีผลให้บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ และมีผลต่อทุกคน แม้ว่าคนอื่น ๆ จะไม่ได้เป็นคู่ความในคดีก็ตาม

ในระบบป้องกัน เป็นการควบคุมในลักษณะทางอ้อม กล่าวคือ บุคคลใดจะได้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญก็ได้ต่อเมื่อบุคคลนั้นถูกกฎหมายนั้นบังคับใช้ และมีการฟ้องร้องไปยังศาล และขอให้ศาลพิพากษาว่าบทบัญญัติของกฎหมายนั้นใช้บังคับมิได้ คำพิพากษาของศาลในระบบป้องกันนี้จะไม่มีผลต่อทุกคน คงมีต่อคู่ความในคดีพิพาทกันเท่านั้น บทบัญญัติของกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้น ยังถือว่าสมบูรณ์ต่อบุคคลอื่นที่มีได้เป็นคู่ความ

ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ศาลรัฐธรรมนูญคือองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมมิให้กฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ และหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ เรียกว่า ตุลาการรัฐธรรมนูญ แต่เนื่องด้วยองค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญไม่เป็นอิสระ เพราะมีฝ่ายการเมืองเข้ามาเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจึงปรับเปลี่ยนองค์ประกอบ เพื่อให้มีอิสระพร้อมทั้งเรียกชื่อเสียใหม่ว่า "ศาลรัฐธรรมนูญ"

ศาลรัฐธรรมนูญ จะเป็นศาลที่มีหน้าที่หลักในการพิจารณาคดี รัฐธรรมนูญ คือ คดีที่มีการโต้แย้งว่าร่างพระราชบัญญัติ หรือ ร่างพระราชกำหนดใดมีเนื้อหาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และคดีที่มีการโต้แย้งกันว่ากฎหมายในรูปแบบพระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือพระราชกำหนดที่ประกาศใช้แล้วขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ข้อสังเกต¹ เมื่อพิจารณาถึงผู้มีสิทธิเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้ว จะเห็นว่ารัฐธรรมนูญมิได้ให้สิทธิแก่ประชาชนโดยตรงที่จะเสนอเรื่องไปสู่ศาลรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่าถ้าหากให้สิทธิแล้ว ก็จะมีผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญจำนวนมากจนทำงานไม่ไหว เพราะศาลรัฐธรรมนูญมีเพียงศาลเดียว และเวลาพิจารณาวินิจฉัยก็ต้องนั่งพิจารณาร่วมกัน ไม่มีการแยกเป็นองค์คณะเหมือนศาลฎีกา แต่อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ตระหนักถึงสิทธิในการเสนอเรื่องราวให้ศาลพิจารณา จึงได้เปิดทางโดยอ้อมแก่ประชาชนหรือองค์กรที่จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย กล่าวคือประชาชนหรือองค์กรใดเห็นว่าการกฎหมายใดที่ประกาศใช้แล้วหรือขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญสามารถร้องเรียนไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ดังที่มาตรา 198 บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 198 ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎข้อบังคับหรือการกระทำใดของบุคคลใดตามมาตรา 197 (1) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองเพื่อวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครอง แล้วแต่กรณี

ให้ศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณี พิจารณาวินิจฉัยเรื่องและผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอตามวรรคหนึ่งโดยไม่ชักช้า”

¹มานิตย์ จุมปา. เรื่องเดียวกัน, หน้า 125.

เหตุที่ต้องให้ประชาชนให้สิทธิผ่านผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ก็เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นผู้กลั่นกรองในขั้นต้นว่าเรื่องใดสมควรจะให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือไม่

ดังนี้ จากผลของกฎหมายในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญนั้น เมื่อคนพิการเห็นว่ากฎหมายที่จำกัดสิทธิและโอกาสในการมีงานทำของคนพิการนั้นขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ คนพิการหรือองค์กรของคนพิการจะต้องเสนอปัญหา โดยร้องเรียนไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย หรือคนพิการสามารถเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลได้ในคดีแพ่ง โดยฟ้องต่อศาลเป็นคดีละเมิด และอ้างว่าถูกโต้แย้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 โดยขอให้ศาลพิจารณาว่าให้รับคนพิการเข้าทำงาน หรือสามารถมีสิทธิสอบคัดเลือกเข้าไปทำงานในภาครัฐ หรือรัฐวิสาหกิจนั้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม ทางภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจจะต้องอ้างและให้การต่อสู้ว่า มีกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่กำหนดคุณสมบัติไว้ชัดเจน ดังนี้ คนพิการจะต้องอ้างและยกเอากฎหมายและระเบียบข้อบังคับดังกล่าวขึ้นให้ศาลพิจารณาว่ากฎหมายและระเบียบข้อบังคับนั้นขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ

จากกระบวนการพิจารณาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในการพิจารณาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ จะมีขบวนการหลากหลายขั้นตอน กว่าที่จะพิจารณาได้ว่ากฎหมายฉบับใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะต้องใช้เวลานาน ดังนั้น การร้องเรียนไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการกระทำโดยรัฐไปกระทบสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลต่างๆ บ้าง ซึ่งดูจะเหมาะสมและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อคนพิการ และบุคคลทั่วไป ได้เรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ข. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534

เมื่อ พ.ศ.2519 คณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการขึ้น และคณะกรรมการนี้ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น 5 สาขา คือ คณะอนุกรรมการสาขารักษาการแพทย์ คณะอนุกรรมการสาขารักษาการศึกษา คณะอนุกรรมการสาขารักษาอาชีพ คณะอนุกรรมการสาขารักษาสังคม และคณะอนุกรรมการสาขาบริหารและกฎหมายเกี่ยวกับการบริการสำหรับคนพิการ คณะอนุกรรมการแต่ละคณะรับผิดชอบในเรื่องที่

เกี่ยวข้อง นอกจากนี้คณะกรรมการสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการได้มีมติเห็นชอบกับการที่จะมีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยคณะกรรมการสาขาบริหารและกฎหมายเกี่ยวกับการบริการสำหรับคนพิการ ได้เริ่มยกร่างกฎหมายนี้ตั้งแต่ พ.ศ.2522 และได้มีการปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอด จนกระทั่ง พ.ศ.2524 ซึ่งเป็นปีคนพิการสากล คณะรัฐมนตรีก็ได้อนุมัติแผนการสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ ระยะยาว พ.ศ.2525-2534 ซึ่งในแผนนี้ได้ระบุไว้ว่าให้มีกฎหมายเพื่อช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพ และสิทธิของคนพิการขึ้นโดยเฉพาะ อีกทั้งได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างพระราชบัญญัติขึ้นดำเนินการ แต่ด้วยข้อจำกัดและสภาพการณ์ต่างๆ จึงทำให้รัฐบาลยังไม่สามารถประกาศใช้กฎหมายเพื่อคนพิการได้

ในที่สุดหลังจากความพยายาม 12 ปีเต็ม ที่บุคคลต่าง ๆ จากหลายฝ่ายหลายวงการ ทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คนพิการเอง และพรรคการเมืองหลายพรรค ได้ช่วยกันผลักดัน และกระทำการด้วยวิธีการต่าง ๆ ทุกวิถีทางเพื่อให้รัฐบาลเห็นความจำเป็นในการมีกฎหมายที่จะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนคนพิการ สภานิติบัญญัติแห่งชาติในรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี นายอานันท์ ปันยารชุน ก็ได้ผ่านพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ.2534 และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2534 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษเล่ม 108 ตอนที่ 205 วันที่ 25 พฤศจิกายน 2534

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ "โดยคนพิการเป็นทรัพยากรส่วนหนึ่งของประเทศ แต่เนื่องจากสภาพของความพิการเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตในการประกอบอาชีพ และในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม และโดยที่สมควรสนับสนุนส่งเสริมให้คนพิการ ได้มีโอกาสในด้านต่าง ๆ สามารถดำรงชีวิต ประกอบอาชีพและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเท่าเทียมกับคนปกติทั่ว ๆ ไป ในการนี้สมควรให้คนพิการได้รับการคุ้มครอง การพัฒนา การสงเคราะห์ และการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ ตลอดจนแก้ไขปัญหาและขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ และสังคมให้แก่คนพิการรวมทั้งให้สังคมมีส่วนร่วมในการเกื้อกูลและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้"

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ในเรื่องการจ้างงานคนพิการมีดังต่อไปนี้ คือ

1. การจดทะเบียนคนพิการในประเทศไทย

มาตรา 14 แห่ง พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 กำหนดให้คนพิการ ซึ่งประสงค์จะได้รับสิทธิในการสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด ยื่นขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนกลาง ณ สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หรือต่อนายทะเบียนจังหวัด ณ ที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัดที่คนพิการนั้นมีภูมิลำเนา

ข้อมูลการจดทะเบียนคนพิการทั่วประเทศ ระหว่างพฤศจิกายน พ.ศ.2537 ถึงพฤศจิกายน พ.ศ.2539*

ปรากฏมีคนพิการมาขอจดทะเบียนจำนวน 109,483 คน

แยกตามภาคโดยเปรียบเทียบกับจำนวนคนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว

กรุงเทพมหานคร	5,848 คน	5.34%
ภาคกลางและภาคตะวันออก	19,308 คน	17.63%
ภาคเหนือ	24,356 คน	22.24%
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	50,815 คน	46.41%
ภาคใต้	9,156 คน	8.36%

แยกตามประเภทความพิการ

พิการทางตาหรือการมองเห็น	133,134 คน
พิการทางหูหรือการได้ยิน	12,595 คน
พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว	50,847 คน
พิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้	14,183 คน
พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม	1,993 คน
พิการมากกว่า 1 ประเภท (พิการซ้ำซ้อน)	8,720 คน

หมายเหตุ สำหรับการจำแนกตามประเภทความพิการ เนื่องจากได้รับแบบจดทะเบียนคนพิการจากจังหวัดยังไม่ครบ จึงแยกได้เฉพาะ 101,472 ราย

* ข้อมูลจากกรมประชาสงเคราะห์ เอกสารโรเนียว ปี พ.ศ.2540

การจดทะเบียนคนพิการเป็นขั้นตอนการดำเนินงาน ที่ช่วยส่งเสริมสิทธิให้คนพิการ ได้มีโอกาสได้รับการพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพตามที่เหมาะสมกับความพิการ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของสังคม ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการจดทะเบียนคนพิการจะเป็นข้อมูลที่เป็นรูปธรรมจริง เป็นตัวบ่งชี้ถึงความต้องการ ปัญหาของคนพิการที่เด่นชัด สามารถนำไปใช้เผยแพร่เพื่อให้บริการข่าวสาร ข้อมูลในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์แก่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านคนพิการ รวมถึงตัวคนพิการและประชาชนผู้สนใจ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา การให้บริการสวัสดิการสังคม สำหรับคนพิการ และใช้กำหนดนโยบายและการวางแผนให้เป็นระบบ มีมาตรฐานเดียวกัน และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนพิการ

2. สิทธิของคนพิการที่ได้รับการจดทะเบียน

คนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนตามมาตรา 14 จะได้รับการสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ดังต่อไปนี้

1. บริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีทางการแพทย์ และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เพื่อปรับสภาพร่างกาย ทางสติปัญญาหรือทางจิตใจ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด

2. การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับหรือการศึกษาสายอาชีพ หรืออุดมศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสมซึ่งได้รับโดยการจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะ หรือจัดรวมในสถานศึกษารวมได้ โดยให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้การสนับสนุนตามความสมควร

3. คำแนะนำชี้แจงและปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย และสมรรถภาพที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้

4. การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

5. บริการจากรัฐในการเป็นคดีความ และการติดต่อกับราชการ

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการตามพระราชบัญญัติ

ตามหลักสากลทั่ว ๆ ไปอาจจำแนกการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการออกเป็น 4 สาขา คือ

1. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ (Medical Rehabilitation)
2. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา (Educational Rehabilitation)
3. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม (Social Rehabilitation)
4. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ (Vocational Rehabilitation)

1. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์

กฎกระทรวงฉบับที่ 3 พ.ศ.2537 ออกตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ข้อ 2 ได้กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ซึ่งรวมถึงการได้รับกายอุปกรณ์ และเครื่องช่วยความพิการโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายด้วย เช่น คนพิการ แขน ขา ลำตัว มีสิทธิได้รับรถเข็นสำหรับคนพิการ คนหูหนวกมีสิทธิได้รับเครื่องช่วยการได้ยิน คนตาบอดมีสิทธิได้รับไม้เท้าขาวโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นต้น

2. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา (Educational Rehabilitation)

ประมาณ 1 ใน 3 ของบุคคลพิการทั้งหมดได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีจำนวนผู้ที่ไม่ได้เรียนเลยมีค่อนข้างสูง ผู้ได้รับการศึกษาถึงขั้นมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษามีเพียงจำนวนน้อยมาก ทั้งนี้เป็นเพราะบิดามารดาและผู้ปกครองของเด็กพิการ ไม่เข้าใจหรือขาดความรู้เกี่ยวกับความพิการ สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา ตลอดจนไม่ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะส่งเสริมให้เด็กพิการได้รับการศึกษา และข้อสำคัญคือตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2523 มาตรา 8 ได้กำหนดข้อยกเว้นว่าถ้าเป็นเด็กพิการแล้วจะได้รับการยกเว้นการศึกษาภาคบังคับ จึงเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่คนพิการไม่ทำงานทำเนื่องจากขาดวุฒิทางการศึกษา

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา จึงเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและคนพิการให้ได้รับสิทธิและโอกาส และบริการทางการศึกษาตามความสามารถและเหมาะสมกับสภาพของความพิการในรูปแบบของการศึกษาภาคบังคับ การศึกษาสายอาชีพ การศึกษาสายสามัญ อุดมศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยการเรียนในโรงเรียนร่วมกับคนทั่วไป

หรือการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเฉพาะทาง เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนสอนคนหูหนวก โรงเรียนสอนคนปัญญาอ่อน โรงเรียนสอนคนแขนขาพิการ เป็นต้น หรืออาจจัดเฉพาะคนพิการในหลักสูตรของการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ หรือการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ โดยจัดให้แก่คนพิการในหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน รวมทั้งคนพิการที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในครอบครัวและชุมชน การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษานี้ จึงเป็นวิธีการที่จะสานต่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ และนำไปสู่การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพ และสังคม เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ของคนพิการ

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม¹ (Social Rehabilitation)

คนพิการไทยไม่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมและความเสมอภาคที่เท่าเทียมกับคนทั่วไปในสังคมอันสืบเนื่องมาจาก

3.1 คนพิการส่วนใหญ่ขาดการรับรู้ในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐาน ประกอบกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายต่าง ๆ ยังไม่เข้าใจในสิทธิของคนพิการ ทำให้คนพิการไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย เช่น การไม่มีบัตรประชาชนทำให้คนพิการขาดสิทธิและขาดโอกาสต่างๆ เช่น การศึกษา, การเข้าทำงาน, การทำนิติกรรมต่างๆ ฯลฯ

3.2 คนพิการมีปัญหาในการใช้บริการสาธารณะ เช่น ในการคมนาคม ไม่มีเครื่องหมายพิเศษในที่สาธารณะ ไม่มีเครื่องหมายสัญญาณข้ามถนนสำหรับคนพิการประเภทต่าง ๆ ไม่มีทางลาด ลานจอดรถและบริการสาธารณะต่างๆ ฯลฯ

3.3 สังคมยังมีเจตคติต่อบุคคลพิการไม่ถูกต้อง ทำให้คนพิการมีปัญหาในการใช้ชีวิตในสังคม เช่น คนหูหนวกมีปัญหาในการติดต่อสื่อสาร ขาดล่ามภาษามือ ครอบครัวของคนพิการปกป้องไม่ให้บุคคลพิการออกสู่สังคม ไม่ยอมรับ และไม่เปิดโอกาสให้บุคคลพิการได้รับโอกาสในการแสดงความสามารถ เป็นต้น

3.4 คนพิการจำนวนมากไม่มีบัตรประชาชนและทะเบียนบ้าน เนื่องจากมีข้อยกเว้นตามกฎหมายระเบียบของทะเบียนราษฎร ให้การยกเว้นการขอมีบัตรประชาชนแก่ผู้มีกาย

¹ นิษฐา เทวินทรภักดี. ทางสู่ความสุขความสำเร็จของคนพิการ. พิมพ์ครั้งที่

1. กรุงเทพฯ : จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์. 2539, หน้า 18-19.

พิการ เดินไม่ได้หรือเป็นใบ้ หรือตาบอดทั้งสองข้าง หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิเสธการทำบัตรประชาชนให้คนพิการ

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม จึงเป็นการให้การช่วยเหลือและชี้แนวทางแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการและสังคมมีความเข้าใจต่อสภาพปัญหาของบุคคลพิการ

จุดมุ่งหมายสำคัญของการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคมนั้น คือการหาทางให้สังคม ยอมรับความสามารถของบุคคลพิการ มีทัศนคติที่ดี และให้สิทธิในการอยู่ร่วมกันในสังคม เดียวกัน ยกย่อง ยอมรับ ให้โอกาสแก่คนพิการที่จะใช้ชีวิต และได้มีโอกาสกระทำความดี ทำ ประโยชน์ให้กับสังคม ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามหรือกล่าวถ้อยคำกระทบกระเทือน ล้อเลียนคน พิการ

สิ่งที่สำคัญของการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคมอีกประการหนึ่งคือ การเตรียมตัว เตรียมใจให้คนพิการยอมรับสภาพความเป็นจริง และสิ่งที่จะต้องเผชิญต่อสภาพสังคมและ สภาพแวดล้อม ต้องหาแนวทางให้คนพิการมีความเข้มแข็งอดทน พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหา และอุปสรรคที่จะต้องพบเห็นในสังคม ทั้งนี้เพราะสังคมประกอบด้วยคนส่วนใหญ่ไม่สามารถ บังคับ หรือปรับคนในสังคมได้ทั้งหมด คนพิการจึงต้องปรับตัวคนพิการเข้าหาสังคม มิใช่ ปรับสังคมทั้งหมดเข้าหาคนพิการ

4. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ (Vocational Rehabilitation)

การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางด้านอาชีพ ประกอบด้วยการฝึกอาชีพคน พิการ โดย

4.1 จัดบริการฝึกอาชีพให้แก่คนพิการในวัยทำงาน ในลักษณะของการฝึก อบรมในงานวิชาชีพ และการเตรียมความพร้อมในงานอาชีพ ในรูปแบบของการศึกษาวิชา ชีพในโรงเรียน หรือสถาบันการฝึกอาชีพในลักษณะรูปแบบศึกษาร่วมกับคนทั่วไป และสถาน ฝึกอาชีพเฉพาะสำหรับคนพิการ หรือศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการของหน่วยงานในภาครัฐและ ภาคเอกชน โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ตามแนวคิด และความสามารถที่เหมาะสมกับสภาพความพิการ ตลอดจนเพื่อเตรียมความ พร้อมให้แก่คนพิการก่อนออกไปประกอบอาชีพในสถานประกอบการภายนอก หรือประกอบ อาชีพอิสระที่เหมาะสมกับสภาพความพิการ โดยมีรูปแบบของการให้บริการดังนี้

ก. โรงเรียนสังกัดของกรมอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันการฝึกอาชีพร่วมกับคนปกติ เช่น วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร ให้บริการฝึกอาชีพช่างซ่อมเครื่องยนต์ ช่างกลึงโลหะ ช่างเดินสายไฟ ช่างซ่อมพัดลมไฟฟ้า ช่างซ่อมวิทยุ-โทรทัศน์ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี ช่างเสริมสวย ช่างออกแบบโฆษณา ช่างภาพ ช่างเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ข. ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ ซึ่งเป็นสถาบันการฝึกอาชีพเฉพาะสำหรับคนพิการ ให้บริการฝึกอาชีพควบคู่ไปกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้งทางการแพทย์ การศึกษาสายสามัญ การเตรียมความพร้อมก่อนออกสังคม และบริการพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

จะเห็นว่า คนพิการจำนวนมากที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ และพัฒนาความสามารถจนสามารถประสบความสำเร็จในชีวิต มีอาชีพ มีงานทำได้อย่างเท่าเทียมกับคนปกติ เช่น คนตาบอดสามารถทำงานเป็นช่างไม้ ช่างเฟอร์นิเจอร์ ช่างเจียรไนพลอย จนสามารถเป็นครูสอนเจียรไนพลอย เป็นนักดนตรีและนักร้อง พนักงานรับโทรศัพท์ และสามารถเรียนหนังสือได้จนถึงขั้นอุดมศึกษาทั้งภายในและภายนอกประเทศ กลับมาสอนหนังสือในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย เป็นต้น

คนหูหนวก โดยทั่วไปจะมีอาชีพและมีงานทำตามพื้นฐานการศึกษา เนื่องจากมีสภาพร่างกายทั่วไปปกติ ยกเว้นเรื่องการสื่อสารกับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของคนหูหนวก แต่ก็มีคนหูหนวกหลายคนที่มีผลงานดีเด่นในทางเขียนภาพ สามารถประกวดภาพโปสเตอร์ ภาพสื่อโฆษณาจนได้รับรางวัลชนะเลิศระดับนานาชาติ สามารถพิมพ์ดีดและงานด้านคอมพิวเตอร์ได้ดี เป็นได้ทั้งนักบริหารและพนักงานบริการที่มีคุณภาพจนเป็นที่ยอมรับ

คนพิการแขนขาลำตัว ทั้งที่มีสภาพร่างกายเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตประจำวันในหลาย ๆ ด้าน แต่ด้วยความเพียรพยายามไปฝึกความสามารถทดแทน ก็สามารถสร้างงานได้เท่าเทียมคนทั่วไป เช่น คนที่เป็นอัมพาตต้องนอนอยู่กับที่ สามารถมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ด้วยการนอนคว่ำวาดภาพสวยงามลงไปในผืนผ้า และภาชนะต่างๆ ส่งออกจำหน่ายต่างประเทศ ใช้ปากหรือเท้าวาดภาพจำหน่ายเลี้ยงตนเองได้ เป็นพนักงานคอมพิวเตอร์ โปรแกรมเมอร์ นักสื่อสารมวลชน หรือแม้กระทั่งในรัฐสภาสามารถเป็นถึงวุฒิสมาชิก เป็นต้น

จากความสามารถต่าง ๆ ของคนพิการ จึงได้มีประกาศกรมประชาสงเคราะห์ เรื่อง กำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และกฎกระทรวงการกำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนรับคนพิการเข้าทำงาน ตาม

ลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับลูกจ้างอื่น พ.ศ.2537 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ โดยมติคณะกรรมการพิจารณาเรื่องการจัดงานคนพิการ จึงได้กำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ถึง 85 ประเภทงาน

4. การจัดงานคนพิการตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ได้กำหนดไว้ใน มาตรา 17 เพื่อเป็นการคุ้มครองและสงเคราะห์คนพิการ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด

(1)

(2) ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับลูกจ้างอื่น

ในกรณีที่นายจ้าง หรือเจ้าของสถานประกอบการประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงานตามอัตราส่วนที่กำหนดจะขอส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 16 ตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงแทนการรับคนพิการเข้าทำงานก็ได้

เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวง โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 17 และ มาตรา 20 ของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้ออกกฎกระทรวง (พ.ศ.2537) เรื่องการจัดงานคนพิการ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 สถานประกอบการของเอกชนใดมีลูกจ้างตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไปนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้น ต้องรับคนพิการที่สามารถทำงานได้ ในอัตราลูกจ้างทั้งหมดไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด จำนวนทุกสองร้อยคนต่อคนพิการหนึ่งคน เศษของทุกสองร้อยคนถ้าเกินหนึ่งร้อยคนต้องรับคนพิการเพิ่มอีกหนึ่งคน

ข้อ 3 นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการใดมีหน้าที่รับคนพิการเข้าทำงานแต่ประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงานหรือถูกถือว่าประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงาน ให้ส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นรายปี ปีละครึ่งหนึ่งของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ใช้บังคับในท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่คูณด้วยสามร้อยหกสิบห้า และคูณด้วยจำนวนคนพิการซึ่งประสงค์จะไม่รับเข้าทำงาน

จากหลักการของ มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และกฎกระทรวง (พ.ศ.2537) ข้อ 1 และ ข้อ 3 ถือเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของคนพิการในการมีงานทำตามหลักการที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้สถานประกอบการได้ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวในมาตรา 18 ได้กำหนดผลประโยชน์ในทางภาษีให้ เพื่อเป็นแรงจูงใจแก่ผู้ประกอบการ ซึ่งจัดอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ หรือจ้างแรงงานคนพิการ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการสามารถหักค่าใช้จ่ายในทางภาษีได้เป็น 2 เท่าของค่าใช้จ่ายจริง จากกฎหมายฉบับดังกล่าว กรมประชาสงเคราะห์ขอความร่วมมือจากสถานประกอบการปฏิบัติตามกฎกระทรวง (พ.ศ.2537) เรื่อง การจ้างงานคนพิการ โดยสถานประกอบการเอกชนที่มีลูกจ้างตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไป รับคนพิการที่มีความสามารถเข้าทำงาน ในอัตราลูกจ้างทุกสองร้อยคนต่อคนพิการ 1 คน และหากสถานประกอบการไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงาน ตามที่กฎกระทรวงกำหนด ให้ส่งเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ตามอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนดแทนการรับคนพิการเข้าทำงาน

ข้อมูลตัวเลขของสถานประกอบการและลูกจ้างที่ปรากฏในปีงบประมาณ 2538-2540 (ณ วันที่ 31 มกราคม 2540)¹

ก. มีสถานประกอบการเอกชนที่อยู่ในข่ายของกฎกระทรวง	5,415 แห่ง
ต้องรับคนพิการเข้าทำงาน	15,063 อัตรา
ข. มีสถานประกอบการแสดงความจำนงรับคนพิการ	1,062 แห่ง
รับคนพิการได้	9,805 อัตรา
ค. จัดหางานให้คนพิการเข้าทำงานแล้ว	4,368 อัตรา
(ร้อยละ 29.8 ของอัตราที่สถานประกอบการจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน)	
ง. สถานประกอบการส่งเงินเข้ากองทุนฯ	651 แห่ง เป็นเงิน 57.88 ล้านบาท

2.3 กฎหมายเพื่อการคุ้มครองบุคคลพิการในต่างประเทศ

ในประเทศที่เจริญและพัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายต่างก็ให้ความสำคัญแก่คนพิการในฐานะประชากรส่วนหนึ่งของประเทศ ดังนั้นในแต่ละประเทศส่วนใหญ่จึงให้ความสนใจที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลพิการได้รับการบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่าง ๆ รวมทั้งการดูแลให้คนพิการได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ เช่น

¹ข้อมูลจากกรมประชาสงเคราะห์ เอกสารโรเนียว ปี พ.ศ.2540

สิทธิในการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ สิทธิในการศึกษาเล่าเรียน สิทธิในการทำงาน สิทธิในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิทธิที่จะช่วยคุ้มครองประโยชน์ เพื่อให้บุคคลพิการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตจนถึงขั้นสามารถพึ่งตนเองได้ และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมของคนปกติได้อย่างมีความสุข เพื่อให้บุคคลพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ดังกล่าว และเพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงต่อสิทธิของบุคคลพิการในแต่ละประเทศส่วนใหญ่ จึงได้บัญญัติกฎหมายกำหนดสิทธิต่าง ๆ ของบุคคลพิการออกบังคับใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลพิการ

ดังนั้นจึงไม่ถือเป็นเรื่องผิดปกติที่นานาประเทศต่างพยายามสร้างเสริมโอกาสการจ้างงานให้แก่คนพิการ ทั้งนี้เพราะแม้แต่ตลาดการจ้างงานของคนปกติ ในหลายกรณียังจำเป็นต้องอาศัยการแทรกแซงจากรัฐ เพื่อช่วยให้อยู่ในระดับที่ไม่ส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจโดยรวม ความแตกต่างคือ การแทรกแซงเพื่อเพิ่มหรือสร้างโอกาสการจ้างงานคนพิการนั้น ต้องใช้ความพยายาม ทรัพยากร และที่สำคัญคือ ความอดทนมากกว่า เพราะโดยคุณสมบัติของผู้ที่จะทำงานเองมีข้อจำกัด จึงทำให้ฝ่ายต่าง ๆ ปฏิเสธหรือไม่ยอมรับแรงงานคนพิการเหล่านี้ การพึ่งพากลไกของตลาดเสรีเป็นไปไม่ได้ แต่ต้องใช้มาตรการส่งเสริมและบังคับให้การจ้างงานในลักษณะนี้บังเกิดขึ้น

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะศึกษาถึงวิธีการเข้าแทรกแซงของรัฐต่อการมีงานทำของคนพิการในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ไม่ได้ใช้ระบบสัดส่วนในการจ้างงานคนพิการ และประเทศญี่ปุ่นที่รัฐกำหนดสัดส่วนในการจ้างงานคนพิการ โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของทั้ง 2 ระบบ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ต่อไป

2.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

1. การจ้างงานคนพิการ

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ไม่ได้ใช้ระบบโควต้าหรือระบบสัดส่วนในการจ้างงานคนพิการ แต่ก็ได้กำหนดกฎหมายในลักษณะอื่น ๆ ที่จะสร้างข้อได้เปรียบสำหรับการจ้างงานคนพิการ หรือสำหรับการทำงานของคนพิการ เช่น จัดให้มีการจ้างงานทั้งเต็มเวลา และบางเวลา (Full time and Part time) แก่คนพิการ การกำหนดเวลาทำงานแบบยืดหยุ่น (flex time) หรือการทำงานนอกเวลาปกติหรือทางเลือกอื่น ๆ ที่อำนวยความสะดวกแก่

การทำงานของลูกจ้างพิการ¹ มีการให้เครดิตในการเสียภาษีแก่ผู้ประกอบการที่ได้จ้างงานคนพิการ เพราะประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้ใช้ระบบสัดส่วนแบบประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย แต่ก็ได้มีข้อกำหนดสำหรับการจ้างงานคนพิการ โดยกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานของรัฐบาลกลางแสดงบทบาทนำในการจ้าง และส่งเสริมคนพิการ หรือสัญญาการจ้างระหว่างรัฐกับบริษัทเอกชนที่มีพนักงานตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป กฎหมายระบุว่าจะไม่มีการกีดกันการจ้างงานคนพิการ เมื่อมีคนพิการไปสมัคร และต้องจัดสถานที่ทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานของคนพิการพอสมควร ถ้าปฏิเสธชัดเจนว่าไม่รับเพราะความพิการนั้น คนพิการสามารถที่จะดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาลได้ทันที²

นอกจากนี้ยังมีวิธีอื่น ๆ ที่สามารถใช้เพื่อเพิ่มการจ้างงานคนพิการได้ เช่น

ก. อนุเคราะห์ในการจ้างงาน (Sheltered Employment)³ ระบบนี้อาจปรากฏได้หลายรูปแบบด้วยกัน อาทิเช่น

- การลดค่าจ้างขั้นต่ำเป็นพิเศษสำหรับการจ้างคนพิการ
- การสงวนงานบางประเภทไว้สำหรับผู้พิการรุนแรง
- การนํางานไปให้คนพิการทำที่บ้าน และ
- การจัดสถานที่ทำงานเฉพาะสำหรับการจ้างงานคนพิการ
- ปรับคุณสมบัติของตำแหน่ง ลดมาตรฐานการทำงาน

ข. ระบบการจ้างงานกลุ่มคนพิการ (Enclave System)⁴

ระบบนี้มีลักษณะเด่นประการหนึ่ง คือ มอบงานงานหนึ่งให้กลุ่มหรือทีมคนพิการเป็นผู้รับผิดชอบ การจ้างงานกลุ่มคนพิการเริ่มตั้งแต่การสรรหาอบรม มอบหมายงานให้ทำ โดยอยู่ภายใต้การควบคุมและช่วยเหลือโดยใกล้ชิด ค่าจ้างจะเจราจาต่อรองแยกแยะจาก

¹Aliki Coudroglou and Dennis L. Poole. Disability, Work and Social Policy-Models for Social Welfare. NewYork : Springer Publishing Company, 1984, pp.125.

²Ann Shearer. Disability : whose Handicap. Oxford : Basil Blackwell. 1981, pp.160.

³Ronald W. Conley. The Economics of Vocational Rehabilitation. Baltimore : The John Hopkins Press, 1965, p.5.

⁴International Labour Office. Toward Equalizing Opportunities for Disabled People in Asia : A Guide. Bangkok : N.P., 1994. PP.13-14.

ค่าจ้างปกติและจ่ายให้ตามผลงาน วิธีนี้มักใช้กับงานที่ง่ายและซ้ำซาก ซึ่งคนปกติเบื่อหน่าย เช่น การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางสติปัญญาของซีเวิร์ลด์ (Sea World) ในประเทศสหรัฐอเมริกา หรือกลุ่มอุตสาหกรรม SAMHALL ในประเทศสวีเดนที่สามารถจ้างกลุ่มคนพิการได้เป็นจำนวนมาก

ค. สหกรณ์แรงงานคนพิการ

กลุ่มผู้พิการอาจได้รับการสนับสนุนให้รวมตัวกันเป็นรูปสหกรณ์ ซึ่งมีการระดมทุนร่วมกัน ร่วมเสี่ยงภัยและแบ่งปันผลประโยชน์ในระหว่างหมู่สมาชิก กลุ่มสหกรณ์ตกลงรับทำงานซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการผลิต

2. การปรับปรุงเครื่องมือ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน¹

การจ้างงานคนพิการคงจะไม่บรรลุประสิทธิผลนัก หากไม่มีการปรับปรุงเกี่ยวกับตำแหน่งงาน เครื่องมือ อุปกรณ์และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับลูกจ้างพิการ ประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าในส่วนนี้ถือเป็นภาระสำคัญของนายจ้างที่ต้องจัดสถานที่ทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานของคนพิการพอสมควร เช่น เปลี่ยนตำแหน่งของที่ควบคุม การใช้เชดสีเทาสำหรับผู้ตาบอดสี การขยายขนาดของแป้นอักษรสำหรับผู้พิการทางตา เป็นต้น

3. การจัดสภาพแวดล้อม²

โอกาสการทำงานของคนพิการมิได้ขึ้นอยู่กับการกำหนดตำแหน่ง และการจัดสภาพแวดล้อมทางการทำงานเท่านั้น แต่การจัดสภาพแวดล้อมตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะเกื้อหนุนให้การทำงานของคนพิการเป็นไปได้มากขึ้น

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การจัดสภาพแวดล้อมทำในหลายด้านและกระจายอยู่ในบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ อาทิเช่น

- ในปี ค.ศ.1970 ได้มีการผ่านร่างกฎหมาย “อุปสรรคด้านโครงสร้างและสถาปัตยกรรม” (The Architectural and Structural Barriers Act) ซึ่งกำหนดให้รัฐบาลกลางต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งผู้พิการสามารถใช้ประโยชน์ได้

¹ibid., pp, 1-9.

²Aliki Coudroglou and Dennis L. Poole. 1984, pp. 119-127.

- กฎหมาย “ความช่วยเหลือจากรัฐบาลกลางด้านทางหลวง” (The Federal Aid Highway Act) อนุญาตให้ใช้เงินกองทุนเพื่อช่วยให้คนพิการสามารถใช้ทางเท้าที่ยกระดับสูงจากถนน (Curb หรือ Kerb)

- ในปี ค.ศ.1976 มีกฎหมายที่กำหนดให้มีการสร้างอาคาร สถานที่สาธารณะที่เหมาะสมและให้คนพิการได้ใช้ประโยชน์

4. การให้บริการการฟื้นฟูอาชีพแก่คนพิการ

ประชาชนพลเมืองที่พิการทั้งจากสภาพร่างกาย และจากจิตใจจะได้รับการดูแลโดยสำนักงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (The Rehabilitation Service Administration) (RSA) ที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ ภายใต้สำนักงานการศึกษาพิเศษและการบริการฟื้นฟูอาชีพภายใต้องค์กร สำนักงานปกครองโคเรเลชันการที่ขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลางสหรัฐ เพื่อกระทำการใดๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูอาชีพในด้านต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- ให้บริการด้านฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อคนพิการจะได้พึ่งพาตนเองในทางเศรษฐกิจ และมีความมั่นคงในการดำรงชีพให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

- เพื่อเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพและให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความต้องการ และความสามารถของคนพิการ

- เพื่อสนับสนุนการฝึกอบรมต่าง ๆ และการฝึกอบรมให้คนพิการที่เข้ารับการฝึกในสถาบันการศึกษา เพื่อขยายบริการด้านแนะแนวคนพิการในสาขาต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น คือ การแพทย์ พยาบาล บำบัด การศึกษาเรื่องอุปกรณ์ จิตวิทยา คำแนะนำอื่น ๆ

- สนับสนุนการพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ด้านฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยการจัดสรรทุนให้เพื่อการก่อสร้าง ขยายงาน และปรับปรุงด้านศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการของรัฐบาลและเอกชน รวมทั้งโรงงานและสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บริการที่สำคัญในสหรัฐอเมริกาที่ได้จัดให้คนพิการ มีดังต่อไปนี้คือ

- บริการทางการแพทย์ ซึ่งรวมถึงการจัดหาอวัยวะเทียม

- บริการทางการศึกษา ได้แก่ การศึกษาสามัญในโรงเรียนปกติ การศึกษาพิเศษในชั้นเรียนของโรงเรียนปกติ หรือโรงเรียนพิเศษสำหรับคนตาบอดหรือเป็นใบ้

- การฝึกอาชีพ ได้ให้การปรึกษาแนะแนวเป็นรายบุคคลเพื่อให้คนพิการได้เลือกทำงานตามความเหมาะสม
- การบรรจุเข้าทำงาน เพื่อเข้าทำงานแข่งขันกับคนปกติหรือทำงานในโรงงานอารักร์
- บริการพิเศษอื่นๆ เพื่อสนับสนุนให้คนพิการได้ใช้บริการสาธารณะ เช่นเดียวกับคนปกติตามสิทธิมนุษยชน ด้วยการมีโครงการจัดการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ไม่เปิดโอกาสให้คนพิการได้ใช้อาคาร หรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ตลอดจนการโทรคมนาคมขนส่งได้เช่นเดียวกับคนปกติ ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้คนพิการได้พึ่งตนเองมากขึ้น และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเต็มภาคภูมิ

2.3.2 ประเทศญี่ปุ่น

ระบบการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับคนพิการในประเทศญี่ปุ่น จะศึกษาและพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงของมาตรการ 3 ด้าน คือ

1. ด้านการแพทย์ การศึกษา
2. ด้านสวัสดิการสังคมต่าง ๆ
3. ด้านการจ้างงานและอาชีพ

การเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ด้านนี้ จะช่วยส่งเสริม ปรับปรุง แก้ไขให้ระบบการส่งเสริมการจ้างงานคนพิการนั้นบังเกิดผลดีในปัจจุบัน คือ

1. ด้านการแพทย์ การศึกษา¹

ในปี ค.ศ.1945 ประเทศญี่ปุ่นแพ้สงคราม กฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการสำหรับคนพิการทางร่างกายได้มีการประกาศใช้ในระยะนี้ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ประสบความพิการจากสงคราม รวมทั้งกฎหมายการจ้างงานที่บัญญัติขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนพิการ และผู้ว่างงานอื่นๆ ด้วย

¹รายงานการสัมมนา. เรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพและการจ้างงานคนพิการ. กรุงเทพฯ : จัดพิมพ์โดยสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย 2536, หน้า 19-26.

ในปี ค.ศ.1960-1970 มีการบัญญัติกฎหมายส่งเสริมการจ้างงานสำหรับคนพิการทางกายขึ้น โดยอาศัยพื้นฐานจากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพขององค์การสหประชาชาติ ในกฎหมายส่งเสริมการจ้างงานฉบับนี้ ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องของสัดส่วนการจ้างงานคนพิการด้วย เนื่องจากว่าเศรษฐกิจในขณะนั้นกำลังเฟื่องฟู คนพิการจึงได้รับการว่าจ้างในบริษัทขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก การเติบโตทางเศรษฐกิจระดับสูงก่อให้เกิดมลภาวะและเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์มากขึ้น การพัฒนาทางการแพทย์ช่วงนั้นเกิดผลเสียคือการบำบัดรักษาผิดวิธีและใช้ยาผิดประเภท ก่อให้เกิดคนพิการเพิ่มขึ้น รัฐบาลญี่ปุ่นจึงเริ่มให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อสวัสดิการของคนพิการมากขึ้น

ในปี ค.ศ.1970 ได้มีการปรับปรุงกฎหมายการจ้างงาน จากการสนับสนุนให้นายจ้างรับคนพิการเข้าทำงานเป็นบังคับให้รับคนพิการเข้าทำงาน โดยกำหนดบทลงโทษและผลตอบแทนไว้ด้วย

ในปี ค.ศ.1981 องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายส่งเสริมการจ้างงานคนพิการทางกาย โดยมีเนื้อหาหลักในการเปลี่ยนแปลงคือ

- ก. ส่งเสริมการจ้างงานคนพิการทางกาย เปลี่ยนเป็นส่งเสริมการจ้างงานคนพิการทุกประเภท
- ข. ส่งเสริมความมั่นคงในอาชีพของคนพิการทุกประเภทและการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านต่าง ๆ ของคนพิการ

2. ด้านสวัสดิการสังคมต่าง ๆ

การพัฒนาความก้าวหน้าการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้านในประเทศญี่ปุ่นในระยะแรกๆ จะมีการช่วยเหลือคนพิการในลักษณะของการบรรเทาความยากจน เนื่องจากสภาพบีบคั้นทางเศรษฐกิจ จึงช่วยได้จำนวนจำกัดเท่านั้น ที่เหลือโดยส่วนมากจะอยู่ในความดูแลของครอบครัว จากผลกระทบของสงคราม การฟื้นฟูสมรรถภาพได้เริ่มมีการพัฒนา โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสิทธิของคนพิการ โดยเฉพาะกฎหมายที่ออกในปี ค.ศ.1949 เป็นกฎหมายเพื่อสวัสดิการสำหรับคนพิการ มีผลให้มีการทำคู่มือสำหรับคนพิการทางร่างกายที่ควรได้ใช้เหล็กตามขา และเครื่องช่วยอื่น ๆ นอกจากนั้นมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทางร่างกาย งานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการได้ขยายออกไป โดยเฉพาะในด้าน

อาชีพและครอบคลุมถึงคนพิการทุกประเภท ซึ่งในปัจจุบันได้กำหนดนโยบายในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ดังนี้

1. พัฒนาในเรื่องสิ่งที่ว่าด้วยสาธารณะ
2. ด้านการแพทย์และสาธารณสุข เน้นตั้งต้งงานด้านการป้องกันความพิการ จนกระทั่งส่งเสริมงานวิจัยด้านการแพทย์และพัฒนาเทคโนโลยี และกลไกทางการแพทย์
3. ด้านการศึกษาและการดูแลคนพิการ ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมให้สาธารณะชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลคนพิการ

3. ด้านการจ้างงานและอาชีพ

ส่งเสริมให้มีการจ้างงาน การพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพความพิการในการกำหนดมาตรการส่งเสริมการจ้างงานคนพิการนั้น มีความจำเป็นต้องให้หลักประกัน 3 อย่างแก่คนพิการ คือ

- ก. ให้สามารถเลี้ยงดูตนเองได้
 - ข. ให้แสดงความสามารถออกมาอย่างเต็มที่
 - ค. ให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเต็มที่
- มาตรการส่งเสริม และการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพของญี่ปุ่น ซึ่งกำหนดหลักการที่จะส่งเสริมการจ้างงานคนพิการอย่างสมบูรณ์นั้น มีหลักการสำคัญคือต้องไม่มองว่าคนพิการเป็นคนผิดปกติแต่ต้องมองว่าคนพิการเป็นช่างฝีมือเช่นคนทั่ว ๆ ไป และการที่คนพิการจะมีบทบาทในตลาดแรงงานเสรีได้นั้น คนพิการต้องมีจิตสำนึกคือ ต้องหาความสามารถของตนเอง และมีความพยายามมากขึ้น สำหรับในส่วนของผู้ประกอบการต้องมีจิตสำนึกในการให้ความร่วมมือ โดยการรับคนพิการเข้าทำงานในบริษัทมากขึ้น ฝ่ายที่สามคือ ภาครัฐบาลจะต้องมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง ซึ่งหน้าที่ความรับผิดชอบทั้ง 3 ฝ่าย ปัจจุบันได้รับการยอมรับอยู่ในกฎหมายการจ้างงานคนพิการแล้ว

ระบบอัตราค่าจ้างงานคนพิการ

ระบบอัตราค่าจ้างงานคนพิการ ตามกฎหมายมีการบัญญัติให้กำหนดสัดส่วนจ้างงานคนพิการอย่างเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย อัตราค่าจ้างงานจะมีการปรับเปลี่ยนทุก ๆ 5 ปี และมีการสำรวจสถานการณ์คนพิการทุก 5 ปีด้วย ในสัดส่วนการจ้างงานคนพิการกำหนดไว้ว่า 2% สำหรับหน่วยงานราชการ และ 1.6% สำหรับหน่วยงานเอกชน และในส่วนของรัฐ

วิสาหกิจและอื่นๆ จะมีอัตราการจ้างงานคนพิการ 1.9% ในหน่วยงานราชการส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นนั้น ในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับงานธุรการ มีประมาณ 2% และในส่วนที่เกี่ยวกับงานธุรการมีประมาณ 1.9% ซึ่งจะเห็นได้ว่า หน่วยงานรัฐนั้นให้ความสำคัญโดยการจ้างงานคนพิการมากกว่าของในเอกชน

สำหรับประเภทของผู้ใช้แรงงานนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ลูกจ้างประจำกับลูกจ้างชั่วคราว (จ้างเป็นรายวัน) โดยฐานที่นำมาคิดสัดส่วนการจ้างงานคนพิการ จะคิดจากฐานผู้ใช้แรงงานประจำเท่านั้น ส่วนในคนพิการที่มีความพิการมาก ๆ จะมีปัญหาในการจ้างงาน ซึ่งผู้ประกอบการหลายรายอาจจะลังเลในการรับคนพิการเหล่านี้เข้าทำงาน จึงมีการคิดสัดส่วนการจ้างงานเป็นกรณีพิเศษ สำหรับคนพิการประเภทนี้ ซึ่งมีการพิจารณาเป็นรายกรณีไป คือ ถ้าจ้างงานคนพิการที่มีความพิการมาก หนึ่งคนให้ถือว่าเป็นการจ้างงานคนพิการสองคน และคนพิการที่มีความพิการมากจะทำงานหนักไม่ได้นั้น ได้กำหนดให้ทำงาน 22-33 ชั่วโมง ใน 1 สัปดาห์

หลักการคิดเกี่ยวกับอัตราการจ้างงานคนพิการ

เพื่อที่จะให้การดำเนินงาน เกี่ยวกับการจ้างงานระบบสัดส่วนนี้เป็นไปด้วยดี จึงได้กำหนดให้บริษัทที่มีพนักงานประจำ 40 คน หรือมากกว่าขึ้นไปส่งรายงานสถานการณ์การจ้างงานให้สำนักงานจัดหางานที่อยู่ภายใต้สังกัดหน่วยงานของรัฐ (ขณะนี้อัตราการจ้างงาน คือ 1 : 40) หมายความว่าบริษัทที่มีพนักงาน 40 คนขึ้นไป จะต้องจ้างคนพิการ 1 คน บริษัทเหล่านี้จะต้องทำแผนการจ้างคนพิการเป็นระยะทุก 3 ปี ถ้าบริษัทใดไม่ปฏิบัติตามและมีเหตุผลอันไม่สมควร กระทรวงแรงงานจะประกาศรายชื่อบริษัทเหล่านี้ทางสื่อมวลชน ซึ่งถือว่า การจ้างงานคนพิการนั้นเป็นข่าวใหญ่ที่สื่อมวลชนให้ความสนใจมากปัญหาการจ้างงานคนพิการเป็นหัวข้อสำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาในรัฐบาลเพราะถือว่าเป็นเรื่องที่สังคมให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

ความมั่นคงในการจ้างคนพิการเข้าทำงาน

ในกรณีของคนพิการที่มีงานทำอยู่แล้ว แต่ประสบอุบัติเหตุทำให้เกิดความพิการมากขึ้น หรือเจ็บป่วยระหว่างการทำงาน บางรายอาจถูกปลดออกจากงานได้ จึงต้องมีมาตร

การให้คนพิการเหล่านี้มีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น โดยบังคับให้เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการที่จะต้องรายงานสำนักงานจัดหางานของรัฐ เมื่อมีการปลดคนพิการออกจากงาน

นอกจากนี้ยังมีการให้เงินช่วยเหลือแก่บริษัทที่จ้างคนงานที่พิการจากการเข้าทำงานต่อ และต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งการจัดอบรมระยะสั้นแก่คนงานพิการ เพื่อช่วยในการปรับตัวเข้ากับสถานที่ทำงานและสำหรับบริษัทที่มีคนงานพิการเกินกว่า 5 คนขึ้นไป จะมีการตั้งที่ปรึกษาด้านอาชีพประจำอยู่ด้วย เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาในด้านต่าง ๆ

สรุปจากระบบการส่งเสริมการจ้างงานคนพิการในประเทศญี่ปุ่น กำหนดขึ้นเพื่อให้สิทธิในการมีงานทำของบุคคลพิการ โดยกฎหมายมีการบัญญัติให้กำหนดสัดส่วนการจ้างงานคนพิการไว้ 2% สำหรับหน่วยงานราชการ และ 1.6% สำหรับหน่วยงานเอกชน และ 1.9% สำหรับในส่วนของรัฐวิสาหกิจและอื่น ๆ หากไม่ประสงค์จะจ้างคนพิการเข้าทำงานต้องส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และหากผู้ประกอบการที่ไม่จ้างคนพิการเข้าทำงานและไม่ส่งเงินเข้ากองทุนนั้น ในเชิงกฎหมายนั้นไม่มีความผิด มีแต่เพียงการปรับเงินเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม มีการบังคับในเชิงธุรกิจในกลุ่มผู้ประกอบการญี่ปุ่นนั้น เกียรติยศ ชื่อเสียงเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้น การทำผิดกฎหมายก็เป็นการเสียชื่อเสียง แตกต่างจากสหรัฐอเมริกาที่ไม่ใช้ระบบสัดส่วนในการจ้างงานคนพิการ แต่ได้มีข้อกำหนดสำหรับการจ้างงานคนพิการโดยกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานของรัฐบาลกลางแสดงบทบาทนำในการจ้างและส่งเสริมคนพิการ หรือสัญญาการจ้างงานระหว่างรัฐกับบริษัทเอกชนที่มีพนักงานตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป กฎหมายระบุว่าไม่มีการกีดกันการจ้างงานคนพิการ เมื่อมีคนพิการไปสมัคร และต้องจัดสถานที่ทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานพอสมควร ถ้าปฏิเสธชัดเจนว่าไม่รับเพราะความพิการ คนพิการสามารถที่จะดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาลได้ทันที

ในระบบของไทย ประเทศไทยเริ่มนำระบบสัดส่วนมาใช้ประมาณ 7 ปี โดยกำหนดอยู่ภายใต้กฎหมายการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยสาระสำคัญของกฎหมายแล้วเชื่อว่าระบบของไทยคล้ายคลึงระบบของญี่ปุ่น เพราะมีระบบควบคุมที่คล้ายกัน แต่มีข้อแตกต่างบางประการ คือ ประการแรก ระบบของไทยบังคับใช้กับสถานประกอบการเอกชนเท่านั้น ส่วนระบบของญี่ปุ่นใช้ทุกสถานประกอบการที่มีการจ้างงาน ประการที่สอง สัดส่วนที่กำหนดในปัจจุบันต่ำมาก คือ ต้องจ้างคนพิการ 1 คน ต่อลูกจ้าง 200 คน หรือเพียง 0.5 เท่านั้น ประการที่ 3 แม้ระบบของไทยจะมีการจัดตั้งกองทุนที่นายจ้างต้องส่งเงินสมทบในกรณีที่ ไม่ประสงค์จะจ้างคนพิการทำนองเดียวกับญี่ปุ่น แต่ระบบของไทยไม่ระบุให้นายจ้างขอรับเงินสนับสนุน

2.4.1 กฎหมายทั่วไป

ก. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹

เมื่อได้มีการประกาศใช้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2472 ในบรรพ 3 ลักษณะ 6 มีบทบัญญัติ 12 มาตรา (มาตรา 575-586) ตามแบบของประมวลกฎหมายบัญญัติถึง "การจ้างแรงงาน" กฎหมายนี้จึงเป็นใจกลางของการใช้แรงงาน เพราะมีหลักในการจ้างแรงงาน การจ่ายสินจ้าง การเลิกจ้าง สิทธิหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้าง แต่บทบัญญัติดังกล่าวมิได้กล่าวถึงสิทธิของคนพิการในการมีงานทำได้แต่อย่างใด เนื่องจาก ในสัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีพื้นฐานความคิดอยู่บนหลักความเท่าเทียมกันของคู่สัญญา คือลูกจ้างและนายจ้างมีสถานะเท่าเทียมกันในการต่อรองทำสัญญานอกจากนี้ยังถือว่าสัญญาจ้างแรงงานเป็นสัญญาต่างตอบแทน คือ นายจ้างจะจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้าง ต่อเมื่อลูกจ้างทำงานให้เท่านั้น ถ้าหากลูกจ้างป่วยหรือไม่มาทำงาน นายจ้างก็ไม่มีหน้าที่ต้องจ่ายค่าจ้าง อีกทั้งกรณีเมื่อลูกจ้างประสบอุบัติเหตุ ได้รับบาดเจ็บ หรือตาย เนื่องจากการทำงานให้แก่นายจ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นายจ้างจะรับผิดชอบก็ต่อเมื่อมีการพิสูจน์ได้ว่านายจ้างจงใจ หรือประมาท เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายดังกล่าวตามกฎหมายลักษณะละเมิด

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่มีความเหมาะสมต่อสภาพความเป็นจริง ที่ลูกจ้างมีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำโดยที่ไม่อยู่ในฐานะอันจะต่อรองกับนายจ้างได้อย่างเท่าเทียมกันและเมื่อประสบอุบัติเหตุจากการทำงานให้นายจ้าง ถ้านายจ้างไม่ผิด นายจ้างก็ไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงไม่ได้คุ้มครองผู้ใช้แรงงาน ซึ่งรวมถึงคนพิการด้วย จากปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลให้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อให้ผู้ใช้แรงงานได้รับความคุ้มครองมากขึ้น

¹ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล. กฎหมายแรงงาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2523, หน้า 6.

2.4.2 กฎหมายเฉพาะ

ก. กฎหมายคุ้มครองแรงงาน¹

นอกจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะจ้างแรงงานแล้ว กฎหมายคุ้มครองแรงงาน ได้รับความสนใจมากขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานจะเป็นกฎหมายที่มีแนวคิดที่เข้าใจถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน ในทางเศรษฐกิจของลูกจ้าง และนายจ้าง ดังนั้นหลักการของกฎหมายดังกล่าวจึงมุ่งที่จะ คุ้มครองลูกจ้าง และให้สิทธิแก่ลูกจ้างมากกว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่มีอยู่ กฎหมายคุ้มครองแรงงานนั้นมีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2515 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2515 (ฉบับที่ 1) พ.ศ.2533 เป็นหลักบังคับใช้แก่การคุ้มครอง แรงงานทั่วไป จนกระทั่งเกิดแนวคิดว่าสมควรจะปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวเสียใหม่ เพื่อให้ การคุ้มครองแรงงานมีลักษณะเป็นสากล ประกอบกับความประสงค์ผ่อนคลายทัศนคติทาง ลบของประชาชนที่มีต่อการปฏิวัติรัฐประหารให้หมดสิ้นไป จึงตราพระราชบัญญัติคุ้มครอง แรงงานฉบับใหม่ขึ้นใช้บังคับแทน

โดยมีเหตุผลสำคัญในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ คือ เนื่องจาก ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2515 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลา นาน บทบัญญัติบางประการจึงไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ประกอบกับข้อ กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานที่ออกตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าวอยู่ในรูป ของประกาศกระทรวงอันมีฐานะเป็นกฎหมายลำดับรอง จึงมีปัญหาในเรื่องการยอมรับ ดัง นั้นเพื่อให้การใช้แรงงานเป็นไปอย่างเป็นธรรม และเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันที่ เปลี่ยนแปลงไป สมควรปรับปรุงบทบัญญัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้แรงงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น การให้อำนาจแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงเพื่อให้ความคุ้มครองแก่การใช้แรงงาน บางประเภทเป็นพิเศษกว่าการใช้แรงงานทั่วไป การห้ามมิให้นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างซึ่งเป็น หญิงเพราะเหตุมีครรภ์ การให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กมีสิทธิลาเพื่อการศึกษาอบรม การให้นาย จ้างจ่ายเงินทดแทนการขาดรายได้ของลูกจ้างในกรณีที่นายจ้างหยุดประกอบกิจการการ

¹ พิชัย นิลทองคำ. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ อทตยา. 2541, หน้า 5-6.

กำหนดเงื่อนไขในการนำเนื้องานนี้บางประเภทมาหักจากค่าตอบแทน การทำงานของลูกจ้าง การจัดตั้งกองทุนเพื่อสงเคราะห์ลูกจ้างที่ถึงแก่ความตาย ตลอดจนปรับปรุงอัตราโทษให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พุทธศักราช 2541 คือ

มาตรา 53 บัญญัติว่า ในกรณีทำงานมีลักษณะและคุณภาพอย่างเดียวกัน และปริมาณเท่ากัน ให้นายจ้างกำหนดค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุดให้แก่ลูกจ้างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าลูกจ้างนั้นจะเป็นชายหรือหญิง

จากบทบัญญัติในกฎหมายดังกล่าวในส่วนของคนพิการก็ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายดังกล่าวเช่นเดียวกัน ดังนั้นสถานประกอบการใดที่รับคนพิการเข้าทำงาน นายจ้างจะต้องกำหนดอัตราค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุดให้แก่คนพิการเท่าเทียมกับคนงานทั่ว ๆ ไป โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

ข. กฎหมายเงินทดแทน¹

ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับเงินทดแทนเป็นครั้งแรกใน พ.ศ.2515 โดยกำหนดไว้ในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2515 (ฉบับที่ 1) พ.ศ.2533 และได้มีพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ.2537 ออกมาใช้บังคับแทนบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเงินทดแทนในกฎหมายดังกล่าว โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 ในลักษณะพิเศษของกฎหมายเงินทดแทน เป็นบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือป่วยเจ็บ หรือสูญหาย หรือถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการทำงาน โดยกฎหมายกำหนดให้นายจ้างต้องรับผิดชอบ (ต้องจ่ายเงินทดแทน) โดยสิ้นเชิงเพื่อเป็นหลักประกันในการทำงานของลูกจ้าง ทั้งนี้ไม่ว่าการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย หรือตายอันเนื่องมาจากการทำงาน หรือเกิดจากโรคที่เนื่องมาจากการทำงานนั้น จะเกิดขึ้นเพราะความผิด หรือเพราะความประมาทเลินเล่อของลูกจ้างหรือไม่ก็ตามหลักนี้เรียกว่า "หลักความ

¹กิติพงศ์ หังสพฤกษ์. กฎหมายแรงงานที่นำรัฐสำหรับผู้บริหารกับแรงงานและประชาชนผู้ใช้แรงงาน. โครงการเผยแพร่กฎหมายที่นำรัฐสำหรับประชาชน เล่มที่ 3 ศูนย์กฎหมายสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร. 2539, หน้า 65.

รับผิดโดยเคร่งครัด และโดยปราศจากความผิด" (Strict liabilities & liabilities with out fault) กล่าวคือ นายจ้างต้องรับผิดแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยลูกจ้างไม่ต้องรับผิดด้วยนั่นเอง

เงื่อนไขในการได้รับเงินทดแทน ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามกฎหมายดังกล่าวจะมีสิทธิได้รับเงินทดแทนภายใต้เงื่อนไข คือ

(1) ประสบอันตราย หมายความว่า การที่ลูกจ้างได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจหรือถึงแก่ความตาย เนื่องจากการทำงานให้แก่นายจ้าง หรือการป้องกันรักษาประโยชน์ให้แก่นายจ้าง

(2) เจ็บป่วย หมายความว่า การที่ลูกจ้างเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานให้แก่นายจ้างด้วยโรคซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือโรคซึ่งเกิดขึ้นจากการทำงานตามที่กระทรวงมหาดไทยจะได้กำหนดชนิดของโรคนั้น

ในส่วนของประโยชน์จากเงินทดแทน ลูกจ้างจะได้รับประโยชน์ก็ต่อเมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย และยังไม่ถึงแก่ความตาย หรือถึงแก่ความตาย กฎหมายเงินทดแทนกำหนดให้เป็นภาระของนายจ้างที่จะต้องรับผิดชอบจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามกฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 18 แต่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิรับเงินทดแทน จะได้รับประโยชน์ทดแทนการประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยก็ต่อเมื่อปรากฏว่า การประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยนั้นเนื่องมาจากการทำงานให้แก่นายจ้าง

ในส่วนของคณพิการค่าทดแทนกำหนดไว้ 2 ประเภทคือ

1. ค่าทดแทนสำหรับกรณีสูญเสียอวัยวะ
2. ค่าทดแทนสำหรับกรณีทุพพลภาพ

1. ค่าทดแทนสำหรับกรณีสูญเสียอวัยวะ¹ หมายถึง เงินที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างผู้ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานให้แก่นายจ้างจนถึงแก่สูญเสียอวัยวะบางส่วนหรือร่างกายไป เพื่อเป็นค่าเสียหายในการที่ต้องสูญเสียอวัยวะในการทำงานไป ตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่อง กำหนดระยะเวลาจ่ายค่าทดแทนและหลักเกณฑ์วิธีการคำนวณค่าจ้างรายเดือน ฉบับลงวันที่ 12 กันยายน พ.ศ.2537 ข้อ 2, และข้อ 3

¹สุดาศิริ วัฒนวงศ์. กฎหมายคุ้มครองแรงงาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ พ.ศ.2538, หน้า 22.

2. ค่าทดแทนสำหรับกรณีทุพพลภาพ¹ หมายถึง เงินที่นายจ้างจะต้องจ่ายให้แก่ลูกจ้างผู้ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องมาจากการทำงานให้แก่นายจ้าง จนเป็นเหตุให้สูญเสียอวัยวะของร่างกายไปสองส่วนพร้อม ๆ กัน หรืออวัยวะนั้น ๆ สูญเสียสมรรถภาพในการทำงานไปโดยสิ้นเชิงสองส่วนพร้อม ๆ กัน จนถึงขั้นทุพพลภาพตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่องกำหนดเวลาการจ่ายค่าทดแทนและหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณค่าจ้างรายเดือน ฉบับลงวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2527 ข้อ 4

อย่างไรก็ตามแม้ว่ากฎหมายเงินทดแทน จะให้ความคุ้มครองแก่ลูกจ้างมากขึ้นกว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วก็ตาม แต่กฎหมายเงินทดแทนก็ได้ให้สิทธิแก่คนพิการในการมีงานทำแต่อย่างใด เพียงแต่เป็นกฎหมายที่คุ้มครองและช่วยเหลือลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย หรือถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการทำงานให้นายจ้าง ดังนั้นการคุ้มครองจึงเน้นถึงในช่วงเวลาทำงานเป็นสำคัญ จึงเกิดคดีความขึ้นสู่ศาลฎีกาหลายคดี ที่แสดงให้เห็นถึงความคาบเกี่ยวระหว่าง "ในเวลาทำงาน" และ "นอกเวลาทำงาน" ซึ่งถ้าหากตีความตามข้อเท็จจริงว่าเป็นเรื่องนอกเวลาทำงานกฎหมายเงินทดแทนไม่อาจครอบคลุมไปถึงได้จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ต้องมีกฎหมายที่รัดกุมและชัดเจนในการให้ความคุ้มครองแรงงาน จึงได้มีกฎหมายประกันสังคม

ค. กฎหมายประกันสังคม

ลักษณะของกฎหมายประกันสังคม²

การประกันสังคม (Social insurance) เป็นหลักการรวบรวมเงินทุนและเฉลี่ยความเสี่ยงหรือร่วมกันเสี่ยงต่อเคราะห์ภัย หรือปัญหาความเดือดร้อนที่อาจเกิดขึ้นระหว่างประชาชนในสังคมและรัฐ หรือระหว่างนายจ้าง ลูกจ้างหรือผู้ประกันตน และรัฐนั่นเอง โดยการร่วมกันส่งเงินสมทบเข้ากองทุน เพื่อเป็นการประกันความเดือดร้อนทางการเงินเนื่องจากเหตุดังกล่าว ซึ่งการประกันนี้อาจครอบคลุมไปถึงการคลอดบุตร การสงเคราะห์บุตร การเจ็บป่วย การพิการ หรือทุพพลภาพ การชราภาพ การฌาปนกิจ การประกันสุขภาพ และการว่างงานได้ตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ

¹สุดาศิริ วศวงศ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

²กิติพงษ์ หังสพฤกษ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 132-133.

ประเทศไทยเริ่มมีกฎหมายประกันสังคมครั้งแรกในสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม คือ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2497 แต่เป็นกฎหมายที่ไม่เคยนำมาใช้บังคับเลย ต่อมาจึงถูกยกเลิกโดยกฎหมายฉบับปัจจุบัน คือพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ซึ่งเป็นกฎหมายประกันสังคมที่มีผลใช้บังคับเป็นฉบับแรกในประเทศไทย คือ ตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน พ.ศ.2533 เป็นต้นไป และหลังจากที่ได้ใช้ไปประมาณ 4 ปี จึงพบว่ากฎหมายฉบับนี้ยังข้อความที่ควรแก้ไขปรับปรุงเพื่อความสะดวกแก่การบริหารงานและอำนวยความสะดวกประโยชน์ต่าง ๆ ให้แก่ผู้ประกันตนเพิ่มขึ้น จึงตราพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2537 ขึ้น โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม 2538 เป็นต้นไป ดังนั้นกฎหมายประกันสังคมในประเทศไทยจึงมี 2 ฉบับด้วยกัน คือ ฉบับ พ.ศ.2533 และฉบับ พ.ศ.2537 ซึ่งเป็นกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับ พ.ศ.2533 บางมาตราเพื่อให้กฎหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประโยชน์ทดแทน¹

1. ประเภทและกาารับประโยชน์ทดแทน

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 มาตรา 54 กำหนดประโยชน์ทดแทนที่ผู้ประกันตนหรือบุคคลตามมาตรา 73 จะได้รับไว้ 7 ประเภทในส่วนของคนที่เกี่ยวกับคนพิการ พระราชบัญญัติประกันสังคมกำหนดไว้ 2 ประเภท คือ

- ก. กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย
- ข. กรณีทุพพลภาพ

¹ กิติพงศ์ นังสพฤกษ์ : เรื่องเดียวกัน, หน้า 150-153.

ก. กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย

ตาราง รูปแบบและรายการของประโยชน์ทดแทน¹

กรณี	รูปแบบและรายการของประโยชน์ทดแทนที่ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับ	
1. ประสบ อันตรายหรือ เจ็บป่วยอันมิ ใช่เนื่องจาก การทำงาน	1) การให้บริการทางการแพทย์ (มาตรา 63) (1) ค่าตรวจวินิจฉัยโรค (2) ค่าบำบัดทางการแพทย์ (3) ค่ากินอยู่และรักษา พยาบาล ในสถานพยาบาล (4) ค่ายาและค่าเวชภัณฑ์ (5) ค่ารถพยาบาลหรือค่า พาหนะรับส่งผู้ป่วย	2) เงินทดแทนการขาดรายได้ ร้อยละ 50 ของค่าจ้างตามมาตรา 57 เป็นเวลาครั้ง หนึ่งไม่เกิน 90 วัน และในหนึ่งปีปฏิทิน ต้องไม่เกิน 180 วัน เว้นแต่เจ็บป่วยเรื้อ รัง มีสิทธิได้รับเกิน 365 วัน (มาตรา 64 วรรค 1) <u>ข้อจำกัดสิทธิ</u> : กรณีได้รับค่าจ้างใน ระหว่างหยุดงานเพื่อรักษาตามกฎหมาย คุ้มครองแรงงานหรือมีสิทธิตามระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน สัญญาจ้าง แรงงาน หรือข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการ จ้างแล้วแต่กรณี ผู้ประกันตนไม่มีสิทธิได้ รับเงินทดแทนการขาดรายได้จนกว่า สิทธิได้รับค่าจ้างได้สิ้นสุดลง โดยจะได้ รับค่าจ้างน้อยกว่าเงินทดแทนการขาด รายได้ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับในส่วนที่ ขาดด้วย (มาตรา 64 วรรคท้าย)

¹วิจิตรา (ฟุ้งลัดดา) วิเชียรรม. กฎหมายประกันสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์วิญญูชน. 2540, หน้า 81.

ข. กรณีทุพพลภาพ¹

ทุพพลภาพ หมายถึง การสูญเสียอวัยวะหรือสูญเสียสมรรถภาพของอวัยวะหรือของร่างกาย หรือสูญเสียสภาวะปกติของจิตใจจนไม่สามารถทำงานได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการแพทย์กำหนด

ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับค่ารักษาพยาบาลระหว่างที่ตนทุพพลภาพตามที่ได้จ่ายไปจริง แต่ไม่เกินเดือนละ 2,000 บาท โดยไม่มีข้อจำกัดว่าจะต้องเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับการทุพพลภาพนั้น (ข้อ 2 แห่งประกาศสำนักงานประกันสังคม เรื่อง หลักเกณฑ์และอัตราสำหรับประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ ลงวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2534 แก้ไขโดยข้อ 3 แห่งประกาศเรื่องเดียวกัน (ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2538 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2538

เงื่อนไขของการที่ผู้ประกันตนจะขอรับประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ นอกจากการส่งเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 เดือน ภายในระยะเวลา 15 เดือนก่อนทุพพลภาพแล้ว ยังจะต้องมีเงื่อนไขอื่นอีก (ข้อ 1 แห่งประกาศสำนักงานประกันสังคม เรื่องหลักเกณฑ์และอัตราสำหรับประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ) ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นผู้ประกันตน ซึ่งประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยนอกงานจนเป็นเหตุให้สูญเสียอวัยวะหรือสูญเสียสมรรถภาพของอวัยวะอย่างถาวร หรือสูญเสียสภาวะปกติทางจิตใจอย่างถาวร โดยประเมนการสูญเสียสมรรถภาพอย่างถาวรได้ตั้งแต่อายุละ 50 ขึ้นไป ของสมรรถภาพทั้งร่างกาย

(ข) จะต้องไปรับการตรวจและวินิจฉัยจากคณะกรรมการแพทย์ด้วยตนเอง เว้นแต่ผู้ประกันตนมีเหตุผลอันสมควร ไม่สามารถไปรับการตรวจได้ โดยแจ้งเหตุผลให้สำนักงานประกันสังคมทราบ

(ค) คณะกรรมการการแพทย์มีดุลพินิจวินิจฉัยว่าผู้ประกันตนเป็นผู้ทุพพลภาพลักษณะของการสูญเสียอวัยวะหรือสูญเสียสมรรถภาพของอวัยวะอย่างถาวร ซึ่งพิจารณาวินิจฉัยโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานประกันสังคมที่ให้ถือว่าผู้ประกันตนทุพพลภาพ (ข้อ 1) แห่งประกาศสำนักงานประกันสังคม เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ในกรณีทุพพลภาพ ลง

¹วิจิตรา (ฟุ้งลดดา) วิเชียรรม, เรื่องเดียวกัน, หน้า 74-75.

วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2536 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันดังกล่าว ได้แก่ ลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

- มือทั้งสองข้างขาด
- แขนทั้งสองข้างขาด
- มือข้างหนึ่งกับแขนข้างหนึ่งขาด
- มือข้างหนึ่งกับขาข้างหนึ่งขาด
- แขนข้างหนึ่งกับเท้าข้างหนึ่งขาด
- แขนข้างหนึ่งกับขาข้างหนึ่งขาด
- สูญเสียลูกตาทั้งสองข้าง หรือสูญเสียตาข้างหนึ่งกับสูญเสียสมรรถภาพในการมองเห็นร้อยละ 90 ขึ้นไป หรือเสียความสามารถในการมองเห็นตั้งแต่ 3/60 หรือมากกว่าของตาอีกข้างหนึ่ง หรือสูญเสียสมรรถภาพในการมองเห็นร้อยละ 90 ขึ้นไป หรือสูญเสียความสามารถในการมองเห็นตั้งแต่ 3/60 หรือมากกว่าของตาทั้งสองข้าง
- โรคหรือการบาดเจ็บของไขสันหลัง เป็นเหตุให้มือหรือแขนทั้งสองข้าง มือข้างหนึ่งกับแขนข้างหนึ่ง มือข้างหนึ่งกับขาอีกข้างหนึ่ง หรือแขนข้างหนึ่งกับขาหรือเท้าอีกข้างหนึ่ง หรือขาทั้งสองข้างกับการรับถ่ายปัสสาวะ อุจจาระ สูญเสียสมรรถภาพโดยสิ้นเชิง
- โรคหรือการบาดเจ็บของสมอง เป็นเหตุให้สูญเสียความสามารถของอวัยวะของร่างกายจนไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันที่เป็นได้ และต้องมีผู้อื่นมาช่วยเหลือดูแล

ตาราง รูปแบบและรายการของประโยชน์ทดแทน¹

กรณี	รูปแบบและรายการของประโยชน์ทดแทนที่ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับ	
2. ทูพพลภาพ	1) การให้บริการทางการแพทย์ (มาตรา 70) (1) ค่าตรวจวินิจฉัยโรค (2) ค่าบำบัดทางการแพทย์ (3) ค่ายาและค่าเวชภัณฑ์	2) เงินทดแทนการขาดรายได้ ร้อยละ 50 ของค่าจ้างตามมาตรา 57 ตลอดชีวิต (มาตรา 71) กรณีผู้ประกันตนได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนมีสภาพดีขึ้นแล้ว เลขาธิการอาจสั่งลดเงินทดแทน

¹วิจิตรา (ฟุ้งลัดดา) วิเชียรชม, เรื่องเดียวกัน, หน้า 82.

กรณี	รูปแบบและรายการของประโยชน์ทดแทนที่ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับ	
	(4) ค่ากินอยู่และรักษาพยาบาล ในสถานพยาบาล (5) ค่ารถพยาบาลหรือค่า พาหนะรับส่งผู้ป่วย (6) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่าง กาย จิตใจ อาชีพ (7) ค่าบริการอื่นที่จำเป็น	การขาดรายได้ภายหลังได้ หากเหตุทุพพล ภาพมีสภาพเสื่อมลง (มาตรา 72)

อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2534) แม้จะเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ลูกจ้างมากกว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายเงินทดแทนก็ตาม แต่กฎหมายประกันสังคมก็กำหนดเงื่อนไขในการรับประโยชน์ทดแทนไว้มาก และมีได้ให้สิทธิแก่คนพิการในการมีงานทำแต่อย่างไร เพียงแต่เป็นกฎหมายที่ให้สิทธิแก่ผู้ประกันตน ได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือในรูปแบบของประโยชน์ทดแทนแก่ลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือป่วยเจ็บหรือทุพพลภาพ โดยมีได้กล่าวถึงการคุ้มครองแรงงานคนพิการไว้โดยตรง

ง. พระราชบัญญัติแรงงาน¹

พระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ.2499 สภาผู้แทนได้อนุมัติเห็นชอบเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2499 และให้ประกาศเป็นกฎหมายใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2500 ในส่วนที่เกี่ยวกับคนพิการ พระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ.2499 กำหนดให้นายจ้างจ่ายเงินทดแทนให้ลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงาน แต่ถึงแม้กฎหมายฉบับนี้จะเป็กฎหมายที่ได้ร่างขึ้นโดยใช้วิธีการที่ชอบด้วยวิถีทางแห่งประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยผ่านการพิจารณาจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายอย่างกว้างขวาง ยิ่งกว่าการร่างกฎหมายฉบับใด ๆ แต่กฎหมายฉบับนี้ต้องถูกยกเลิกไปโดยรัฐบาลได้ออก

¹ สุดาศิริ วศวงศ์. กฎหมายคุ้มครองแรงงาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ พ.ศ.2538, หน้า 22.

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 19 ยกเลิกพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ.2499 เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ.2501 ด้วยเหตุผลว่า พระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ.2499 นี้มีบทบัญญัติไม่เหมาะสม เปิดช่องให้ใช้เป็นเครื่องมือยุยงส่งเสริมให้เกิดความแตกแยกก้าวร้าวฉานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ทำลายความเห็นใจและการประนีประนอมระหว่างกัน กับทั้งเป็นโอกาสให้ตัวแทนคอมมิวนิสต์ อาศัยบทบัญญัติเป็นเครื่องมือยุยงลูกจ้างในทางมิชอบอัน เป็นกลวิธีเพื่อจุดประสงค์ตามแผนการ ทั้งนี้ทำให้เกิดความระส่ำระสายในการประกอบอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เป็นภัยร้ายแรงแก่การดำเนินงานทางเศรษฐกิจ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ ดังปรากฏตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้ว คณะปฏิวัติเห็นสมควรให้ยกเลิกพระราชบัญญัตินั้นเสีย*

จ. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534

พระราชบัญญัติฉบับนี้ถือเป็นกฎหมายแม่บทที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการส่งเสริมและกำหนดบทบาทให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบกับการให้บริการคนพิการ อีกทั้งได้วางรากฐานเพื่อขยายบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพให้มีประสิทธิภาพทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคม รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก บริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสิทธิและโอกาสของคนพิการให้ได้รับการยอมรับในความสามารถที่จะใช้ชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งการมีอาชีพมีงานทำที่มั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือความสามารถในการที่จะใช้ชีวิตร่วมกับกับคนทั่วไปในสังคมอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีด้วยความเท่าเทียมกันดังรายละเอียดที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ข้อ 2.2.2 ข.

อย่างไรก็ตามแม้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ที่เปิดโอกาสให้คนพิการได้มีโอกาสในด้านต่าง ๆ แต่การจัดหางานให้คนพิการยังคงเป็นภาระหนักและค่อนข้างลำบาก ทั้งนี้เป็นเพราะ

- มีกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ทั้งในส่วนของอาชีพงานราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือแม้แต่อาชีพอิสระทั่วไปมาจำกัดสิทธิและโอกาสในการมีงานทำของคนพิการ
- การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ ในการตีความกฎหมาย ส่วนใหญ่ยังมีเจตคติทางลบต่อการจ้างงานคนพิการ มีความสับสนหรือไม่แน่ใจในความสามารถของคนพิการ เพราะ

* คำปรารภของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 19 ลงวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2501

คนพิการส่วนใหญ่จะถูกไล่เลี่ยด้านการศึกษามาเป็นเวลานาน ทำให้เป็นอุปสรรคปัญหาต่อการจ้างงานในสถานประกอบการ เนื่องจากตำแหน่งทุกตำแหน่ง จะต้องระบุคุณสมบัติสายสามัญ ตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงมัธยมและอุดมศึกษา ซึ่งคนพิการส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการศึกษาระดับต่าง ๆ จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่การจ้างงาน ทั้ง ๆ ที่ส่วนใหญ่มีความสามารถในด้านฝีมือ

- กฎหมายที่ส่งเสริมให้คนพิการเข้าทำงานอย่างพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ยังมีปัญหาในเรื่องการตีความกฎหมายและในกฎหมายไม่มีมาตรการบังคับให้สถานประกอบการรับคนพิการเข้าทำงาน อีกทั้งในพระราชบัญญัติ ยังไม่มีแรงจูงใจที่ดีพอให้ผู้ประกอบการรับคนพิการเข้าทำงาน

บทที่ 3

ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำ

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า คนพิการจำนวนน้อยมากที่มีโอกาสได้รับการศึกษา และสำหรับการมีงานทำแล้วคนพิการยังมีจำนวนน้อยมากลงไปอีก ยังไม่มีสถิติที่แน่นอนว่า คนพิการจำนวนมากน้อยเพียงใดที่มีงานทำ แต่คาดคะเนกันว่าไม่น่าจะถึงร้อยละ 2 ของคน พิการทั้งหมด¹ ดังนี้ ถึงแม้จะมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานคนพิการทั้งใน กฎหมายระหว่างประเทศหรือกฎหมายภายในประเทศอย่างกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือ กฎหมายที่ส่งเสริมให้คนพิการเข้าทำงานอย่างพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ก็ตาม แต่กฎหมายเหล่านี้ไม่สามารถเอื้อประโยชน์ให้แก่คนพิการได้ดีเท่าที่ควร ทั้ง นี้เป็นเพราะอุปสรรคและปัญหาที่เกิดจากกฎหมายดังกล่าว คือ

- 3.1 ปัญหาในทางกฎหมายระหว่างประเทศ
- 3.2 ปัญหาในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- 3.3 ปัญหาการบังคับให้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เรื่องการจ้างงานคนพิการยังไม่มีประสิทธิภาพ
- 3.4 ปัญหาที่เกิดจากกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการ เลือกปฏิบัติต่อคนพิการในการมีงานทำ

3.1 ปัญหาในทางกฎหมายระหว่างประเทศ

ในปฏิญญาสากลระหว่างประเทศ 2 ฉบับ คือ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ มนุษยชนแห่งสหประชาชาติปี ค.ศ.1948 กับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการ เมื่อได้ ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการ ปี ค.ศ.1975 นั้น ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็น สมาชิก และรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิคนพิการนี้แล้ว และยังได้ร่วม

¹วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. กฎหมายและนโยบายของรัฐเกี่ยวกับคนพิการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน 2539, หน้า 77.

เป็นภาคีในหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ อาทิเช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ปี ค.ศ.1966 โดยประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก กติการะหว่างประเทศฉบับนี้เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.2539 นอกจากนี้ในข้อสัญญาหรืออนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศในเรื่องการจ้างงาน ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาและข้อแนะนำที่ 122 ว่าด้วยนโยบายการจ้างงานและนโยบายการทำงาน ปี ค.ศ.1964 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512

ดังนั้น เมื่อประเทศไทยในฐานะสมาชิกขององค์การสหประชาชาติได้ร่วมรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ กับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการในปฏิญญาสากลระหว่างประเทศ ดังกล่าว ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย¹ ให้ความเห็นว่า เมื่อประเทศไทยเข้าร่วมรับรองในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศแล้ว ทางด้านกฎหมายภายในเราควรปฏิบัติดังนี้คือ

ก. ยกเลิกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับภายในที่ขัดแย้งกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศนี้เสีย

ข. ในโอกาสต่อ ๆ ไป การร่างกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับก็ให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศให้มากที่สุด

ดังนั้น เมื่อประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิก ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมือง และสิทธิทางการเมือง และอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศแล้วนั้น ย่อมก่อให้เกิดพันธกรณีทางกฎหมายต่อไทย ซึ่งจะต้องปรับปรุงแก้ไขบัญญัติกฎหมายใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อสัญญาหรืออนุสัญญาที่ประเทศไทยได้ให้การรับรองแล้ว แต่ในทางปฏิบัติ ประเทศไทยไม่ได้นำเอาหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศมาใช้อย่างเต็มที่อย่างที่ ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้เสนอแนะไว้ ทำให้มีทั้งกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ จำกัดสิทธิและโอกาสในการมีงานทำของคนพิการทั้งการประกอบอาชีพรับราชการ อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรืออาชีพ

¹ หยุด แสงอุทัย. **หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน 2538, หน้า 133.

อิสระ รวมทั้งทางปฏิบัติที่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการซึ่งตรงกันข้ามกับที่ประเทศไทยได้ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศแล้วทั้งสิ้น

3.2 ปัญหาในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ผู้ศึกษาต้องการชี้ให้เห็น 2 ปัญหาหลัก ที่ทำให้บุคคลพิการไม่ได้รับสิทธิจากบทบัญญัติที่ได้กล่าวไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ

3.2.1 ปัญหาที่เกิดจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

จากสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ นับจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 มาถึง พ.ศ.2540 หัวข้อเรื่อง สิทธิเสรีภาพตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ จะเห็นได้ว่า จากบทบัญญัติในกฎหมายจะใช้คำว่า "บุคคล" เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 30 บัญญัติว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน หรือมาตรา 50 บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

จากบทบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่า ตัวบทกฎหมายไม่ได้บัญญัติหลักประกันสิทธิให้คนพิการมีสิทธิเท่าเทียมกับบุคคลอื่น เพราะตัวบทกฎหมายใช้คำว่าบุคคล โดยหมายรวมถึงบุคคลทั่ว ๆ ไป โดยไม่มีความชัดเจน ดังนั้นเมื่อกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนด หรือไม่มีหลักประกันสิทธิให้กับบุคคลพิการมีสิทธิเท่าเทียมกับบุคคลอื่นอย่างชัดเจนแล้ว สังคมหรือบุคคลที่มีเจตคติในทางลบแก่คนพิการอยู่แล้ว ก็จะตีความกฎหมายจำกัดสิทธิคนพิการ ดังนั้น เราจะเห็นว่าไม่มีกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และวิธีทางปฏิบัติมาจำกัดสิทธิคนพิการไม่ให้ประกอบอาชีพ ถ้าบุคคลทุกคนเข้าใจชัดเจนว่าคนพิการเท่ากับบุคคลทั่วไปตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้วคงไม่มีกฎหมายที่จำกัดคนพิการดังกล่าวออกมาได้ เพราะถ้าออกมาถือว่าขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่ที่ออกมาได้เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ไม่ชัดเจน

3.2.2 ปัญหาที่เกิดจากองค์กรเพื่อบังคับให้เป็นไปตามสิทธิในรัฐธรรมนูญ

ศาลเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ โดยมีหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งอำนาจหน้าที่ของศาลนี้กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ฉะนั้น เพื่อให้ศาลทำหน้าที่ได้ดีที่สุด ผู้พิพากษาของศาลจะต้องมีหลักประกันในความเป็นอิสระ

ปราศจากการแทรกแซงใด ๆ ไม่ว่าจะมาจากฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือฝ่ายตุลาการ ด้วยตนเอง

อำนาจในการควบคุมมิให้กฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจหนึ่งของศาล ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สามารถแบ่งแยกอำนาจในการควบคุมมิให้กฎหมายขัด รัฐธรรมนูญออกเป็น 2 ประการ คือ

- ก. ก่อนมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- ข. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- ก. ก่อนมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

อำนาจในการควบคุมมิให้กฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ ถ้าบทบัญญัติในกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยมีตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัยว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญดังเช่นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 6 พ.ศ.2539) มาตรา 206 บัญญัติว่าในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใดถ้าศาลเห็นเอง หรือคู่ความโต้แย้งคัดค้าน โดยศาลเห็นว่ามิเหตุผลอันสมควรว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติ มาตรา 5 และยังไม่มีความวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้นให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

คำว่าวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

ดังนั้นจากผลของกฎหมายในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญนั้น เมื่อคนพิการเห็นว่ากฎหมายที่จำกัดสิทธิและโอกาสในการมีงานทำของคนพิการนั้นขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ คนพิการจะต้องเสนอปัญหาเข้าสู่การวินิจฉัยได้นั้นจะต้องเกิดคดีฟ้องร้องในศาลก่อน และเสนอต่อศาลว่ากฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ เมื่อศาลเห็นว่ากฎหมายดังกล่าวขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญจึงจะส่งเรื่องไปให้ตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัยว่า กฎหมายดังกล่าวขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่เมื่อตุลาการรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วจะส่งความเห็นนี้ไปให้ศาลต่อไป

ผู้ศึกษาเห็นว่า เป็นไปได้ยากที่คนพิการจะเข้าไปสู่กระบวนการพิจารณาของศาล และหยิบยกเอากฎหมายที่จำกัดสิทธินั้นขึ้นให้ศาลพิจารณาได้เพราะกฎหมายที่จะยกขึ้นให้ศาลพิจารณาว่าขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่ จะต้องเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดีนั้นๆ

ไม่ใช่ว่าจะยกกฎหมายฉบับใดก็ได้ขึ้นเสนอเป็นปัญหาให้พิจารณาวินิจฉัยแต่ถึงแม้คนพิจารณาจะสามารถเข้าไปสู่กระบวนการพิจารณาของศาลได้ ในคดีแพ่ง โดยฟ้องต่อศาลเป็นคดีละเมิด และอ้างว่าถูกโต้แย้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 โดยขอให้ศาลพิจารณาว่าให้รับคนพิจารณาเข้าทำงาน หรือสามารถมีสิทธิสอบคัดเลือกเข้าไปทำงานในรัฐหรือรัฐวิสาหกิจนั้น โดยเสนอว่าพระราชบัญญัติและระเบียบข้อบังคับนั้นขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ ถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุผลตามสมควร และมีน้ำหนักพอศาลจะหยุดพิจารณาคดีที่คนพิจารณาฟ้องต่อรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ และส่งเรื่องให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 206 จะเห็นได้ว่าในการพิจารณาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ จะมีขบวนการหลากหลายขั้นตอนกว่าจะพิจารณาได้ว่า กฎหมายใดขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องใช้เวลาาน อีกทั้งระบบการควบคุมมิให้กฎหมายขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ปัจจุบันนับได้ว่าพบปัญหาและข้อขัดแย้งหลายประการ เป็นต้นว่า ปัญหาในการพิจารณาวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเป็นผู้เริ่มทำการวินิจฉัยเองไม่ได้จะต้องให้มีองค์กรผู้มีสิทธิเสนอปัญหาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญให้พิจารณาเสียก่อน จึงทำให้เกิดความล่าช้าได้ และผลของคำวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญแม้โดยหลักแล้วจะให้ใช้บังคับได้เป็นการทั่วไปเพื่อความเสมอภาคภายใต้กฎหมายก็ตาม แต่ผลของคำวินิจฉัยนี้ไม่ให้มีผลบังคับใช้เป็นการย้อนหลัง แต่ให้มีผลในอนาคต ซึ่งก็เป็นปัญหาว่าความในคดีซึ่งร้องขอให้พิจารณานั้น จะไม่ได้รับประโยชน์จากคำวินิจฉัยเท่าที่ควร อีกทั้งปัญหาที่เกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญที่เป็นโดยตำแหน่ง ทั้งนี้เพราะต้องการให้องค์กรตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่เป็นกลางปราศจากการแทรกแซงและอิงอยู่กับกลุ่มผลประโยชน์หรือพรรคการเมือง ทั้งนี้เพราะเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าผู้ที่เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่งนั้น มักจะมีสังกัดของตนเช่นฝ่ายการเมืองที่มีพรรคการเมือง ประธานศาลฎีกาก็ถือว่าสังกัดฝ่ายตุลาการ กรณีของอัยการสูงสุดก็เช่นกันถือเป็นข้าราชการประจำที่มีผู้บังคับบัญชา ดังนั้นเมื่อต่างฝ่ายต่างมีสังกัดก็จะมีจุดยืนในข้างฝ่ายของตน ทำให้อคติดังกล่าวมีผลต่อการพิจารณาจึงควรมีการแก้ไขและกำหนดให้ชัดเจนและเป็นกลาง นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาเกี่ยวกับตุลาการรัฐธรรมนูญในเรื่องคุณสมบัติ ซึ่งจากอดีตที่ผ่านมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมิได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ชัดเจน รัฐธรรมนูญบาง

ฉบับที่ระบุให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิสภาใดก็ได้กว้าง ๆ ซึ่งปัญหานี้ทำให้ขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน และมีการแทรกแซงได้¹

จากปัญหาการใช้วิธีการที่ว่าจะต้องให้คนพิการไปฟ้องศาลยุติธรรม และให้ตุลาการรัฐธรรมนูญ มาทำให้สิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญให้เกิดผลนั้น จึงเป็นไปได้ยาก อีกทั้งระบบการควบคุมมิให้กฎหมายขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญเกิดปัญหา และข้อขัดแย้งหลายประการ ซึ่งไม่เหมาะสม จึงน่าจะต้องมีกระจัดองค์กรใหม่มาทำหน้าที่ดังกล่าว

ข. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีการจัดระบบศาลในประเทศเสียใหม่ มีการจัดตั้งศาลใหม่ขึ้นเพื่อเสริมศาลที่มีอยู่แล้ว ศาลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ คือ ศาลรัฐธรรมนูญ จะเป็นศาลที่มีหน้าที่หลักในการพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ คือ คดีที่มีการโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติหรือร่างพระราชกำหนดใดมีเนื้อหาหรือขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และคดีที่มีการโต้แย้งว่ากฎหมายในรูปพระราชบัญญัติ พระราชกำหนดที่ประกาศใช้แล้ว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญ เป็นคำใหม่ที่รัฐธรรมนูญใช้เรียกองค์กรที่ชี้ขาดว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่ไม่ใช่สิ่งใหม่เสียทีเดียวสำหรับประเทศไทย เพราะแต่เดิมเราก็มีองค์กรที่ทำหน้าที่เหมือนศาลรัฐธรรมนูญ เรียกว่า “ ตุลาการรัฐธรรมนูญ “ แต่ด้วยเหตุที่ตุลาการรัฐธรรมนูญมีปัญหาบางประการตามที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว ประกอบกับเมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญแล้วเห็นว่าเป็นผู้ชี้ขาดข้อขัดแย้ง จึงควรให้ปรับปรุงโครงสร้างและองค์ประกอบเสียใหม่

3.3 ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เรื่องการจ้างงานคนพิการยังไม่มีประสิทธิภาพ

จากหลักการของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 อาจก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่สถานประกอบการจะยกขึ้นมาใช้เพื่อไม่รับคนพิการเข้าทำงาน กล่าวคือ

¹พัฒนา เรือนใจดี. ศาลรัฐธรรมนูญ ศึกษาปัญหาทางทฤษฎี และกฎหมาย รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้งและรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2537, หน้า 6.

3.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน

3.3.2 ปัญหาเกี่ยวกับผลการบังคับใช้กฎหมาย

3.3.3 ปัญหาไม่มีการกำหนดสัดส่วนให้คนพิการรับราชการหรือเป็นพนักงาน

รัฐวิสาหกิจ

3.3.4 ปัญหาการขาดแรงจูงใจในการจ้างงานคนพิการ

3.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน

ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และกฎกระทรวง (พ.ศ.2537) เรื่องการจ้างงานคนพิการ ข้อ 1 ที่กำหนดให้สถานประกอบการของภาคเอกชนที่มีลูกจ้างตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไป จะต้องรับคนพิการที่สามารถทำงานได้ในอัตราจำนวนทุกสองร้อยคนต่อคนพิการหนึ่งคน เศษของทุกสองร้อยคน ถ้าเกินหนึ่งร้อยคนจะต้องรับคนพิการเพิ่มอีกหนึ่งคนได้ก่อให้เกิดปัญหาการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน คือ ในกรณีที่บริษัทหนึ่งหรือสถานประกอบการใดที่มีบริษัทใหญ่จดทะเบียนอยู่ในที่แห่งหนึ่ง และมีสาขาแตกย่อยออกไปในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ นั้น การนับจำนวนลูกจ้างสองร้อยคนขึ้นไปที่ต้องรับคนพิการหนึ่งคนนั้นจะนับอย่างไร จะนับลูกจ้างเฉพาะแต่ละสาขา หรือจะนับเป็นจังหวัด ๆ หรือจะนับ รวมทั้งหมด

จากความเห็นของกรมประชาสงเคราะห์กับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และผู้เชี่ยวชาญตอนร่างพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 นี้ ได้มีแนวทางในการนับจำนวนตามระบบดังกล่าวคือ ให้นับเป็นจังหวัด โดยยึดหลักว่าพนักงานที่ทำงานในสถานประกอบการหรือบริษัทนั้นเป็นคนพื้นเมืองที่หนักให้นับแยกออกไป เพราะวัตถุประสงค์ของกฎหมายต้องการช่วยคนพิการให้มีความสามารถในภูมิภาคเดิม

อย่างไรก็ตาม การนับจำนวนตามระบบของกรมประชาสงเคราะห์ดังกล่าว อาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านการตีความกฎหมายที่ไม่สมเจตนารมณ์ของกฎหมาย หรือไม่เป็นธรรมต่อคนพิการเท่าที่ควร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 ถ้าสถานประกอบการใดมีสาขาอยู่ในจังหวัดใดทั้ง 76 จังหวัด และปรากฏว่าสถานประกอบการนั้นมีพนักงานรวมทั้งหมด 10,000 คน แต่ปรากฏว่าใน 76 จังหวัด มีพนักงานจังหวัดละ 100 คน สำนักงานใหญ่ในกรุงเทพฯ มีพนักงาน 2,500 คน ดังนั้น จะเห็นได้ชัดว่า การนับจำนวนพนักงานถ้ายึดตามแบบกรมประชาสงเคราะห์ โดยให้นับเป็น

จังหวัดนั้น ทำให้คนพิการสามารถเข้าทำงานได้เพียง 12 คน คือ จากสำนักงานใหญ่ในกรุงเทพ ซึ่งน่าจะขัดต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

ตัวอย่างที่ 2 สถานประกอบการมีสาขาอยู่ใน 25 จังหวัด และปรากฏว่าสถานประกอบการนั้นมีพนักงานทั้งหมด 10,000 คนเท่ากัน แต่ปรากฏว่า ใน 25 จังหวัด มีพนักงานจังหวัดละ 310 คน มีแต่ในส่วนของสำนักงานใหญ่ในกรุงเทพ มีพนักงาน 2,250 คน ดังนั้นจะเห็นได้ชัดว่าการนับจำนวนพนักงานถ้ายึดตามแบบของกรมประชาสงเคราะห์ โดยให้นับเป็นจังหวัดนั้น จากจำนวนพนักงานรวม 10,000 คน จะมีคนพิการเข้าทำงานในต่างจังหวัด จังหวัดละ 2 คน ในยี่สิบห้าจังหวัดจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 50 คน ส่วนในกรุงเทพ จะต้องรับคนพิการเข้าทำงานอีก 11 คน รวมแล้วสถานประกอบการแห่งนี้จะต้องรับคนพิการเข้าทำงานทั้งสิ้น 61 คน

จากตัวอย่างดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดปัญหาความได้เปรียบเสียเปรียบ กล่าวคือ

1. ความไม่เป็นธรรมต่อสถานประกอบการด้วยกันกล่าว คือ สถานประกอบการที่มีพนักงานเท่ากัน แต่ในสถานประกอบการหนึ่งมีพนักงานรวมอยู่ในจังหวัดเดียว แต่อีกสถานประกอบการหนึ่งได้มีพนักงานกระจายออกไปหลาย ๆ สาขาในจังหวัดต่าง ๆ ทำให้สถานประกอบการที่มีพนักงานกระจายออกไปในจังหวัดต่าง ๆ กลับไม่ต้องรับคนพิการเข้าทำงานเลยทั้ง ๆ ที่ทั้งสองสถานประกอบการมีพนักงานอยู่จำนวนเท่า ๆ กัน

2. เป็นปัญหาต่อคนพิการ โดยแทนที่คนพิการจะได้งานทำกลับไม่ได้งานทำ อีกทั้งทำให้กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไม่ได้เงินเข้ากองทุนไปด้วย

3.3.2 ปัญหาเกี่ยวกับผลการบังคับใช้กฎหมาย

ตามที่กฎกระทรวง (พ.ศ.2537) เรื่องการจ้างงานคนพิการในข้อ 1 กำหนดให้สถานประกอบการของเอกชนที่มีลูกจ้างตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไป นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้น ต้องรับคนพิการที่สามารถทำงานได้ในอัตราลูกจ้างทั้งหมด ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด จำนวนทุกสองร้อยคนต่อคนพิการหนึ่งคน เศษของทุกสองร้อยคนถ้าเกินหนึ่งร้อยคนต้องรับคนพิการเพิ่มอีกหนึ่งคน ทั้งนี้ เว้นแต่สถานประกอบการนั้นไม่มีตำแหน่งงานที่มีลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ และได้แจ้งให้กรมประชาสงเคราะห์ทราบ และกรมประชาสงเคราะห์เห็นชอบด้วยแล้ว สถานประกอบการของเอกชนใดตามวรรคหนึ่ง ยังไม่มีคนพิการทำงานหรือมีไม่ครบตามอัตราที่กำหนดในวรรคหนึ่ง ให้แจ้งให้กรมประชาสงเคราะห์ทราบภายในวันที่ 30 มกราคมของแต่ละปี และประกาศรับสมัครคนพิการเข้าทำงานโดยต้อง

กำหนดระยะเวลารับสมัครไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ถ้าไม่มีคนพิการมาสมัครภายในเวลาที่กำหนด และกรมประชาสงเคราะห์ยังไม่ส่งคนพิการมาสมัครภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กรมประชาสงเคราะห์ได้รับแจ้ง ให้นายจ้างหรือสถานประกอบการนั้นได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามวรรคหนึ่งสำหรับปีนั้น

ข้อ 3 นายจ้างหรือสถานประกอบการใดมีหน้าที่รับคนพิการเข้าทำงาน แต่ประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงาน หรือถูกถือว่าประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงาน ให้ส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นรายปี ปีละครึ่งหนึ่งของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ใช้บังคับในท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่คูณด้วยสามร้อยหกสิบห้า และคูณด้วยจำนวนคนพิการซึ่งประสงค์จะไม่รับเข้าทำงาน

ตามหลักการของกฎหมาย ถ้านายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว คือ สถานประกอบการที่อยู่ในข่ายต้องรับคนพิการเข้าทำงาน ตามกฎหมาย จะต้องแจ้งให้กรมประชาสงเคราะห์ทราบว่า สถานประกอบการจะต้องประกาศรับคนพิการเข้าทำงานภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ดังนี้ เมื่อนายจ้างหรือสถานประกอบการมีหน้าที่ดังกล่าวและไม่แจ้งและไม่ประกาศรับคนพิการเข้าทำงาน กรมประชาสงเคราะห์จะส่งคนพิการไปสมัครแล้วนายจ้างหรือสถานประกอบการไม่รับคนพิการเข้าทำงาน เมื่อไม่รับคนพิการเข้าทำงานกฎหมายกำหนดให้ต้องส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นรายปี ก็ไม่ยอมส่งเงินเข้ากองทุนตามกฎหมาย ซึ่งตามสภาพบังคับของกฎหมายเมื่อนายจ้างหรือสถานประกอบการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎหมายฉบับนี้ก็ไม่มีสภาพบังคับ หรือเอาผิดแก่นายจ้างหรือสถานประกอบการแต่อย่างใด

การที่กฎหมายไม่มีสภาพบังคับดังกล่าว จึงก่อให้เกิดผลเสียหายต่อคนพิการ โดยแทนที่คนพิการจะได้งานทำกลับไม่ได้งานทำ อีกทั้งทำให้กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไม่ได้เงินเข้ากองทุนไปด้วย

3.3.3 ปัญหาที่เกี่ยวกับการกำหนดสัดส่วนให้คนพิการรับราชการ หรือเป็นพนักงาน รัฐวิสาหกิจ

กฎหมายที่ให้สิทธิแก่คนพิการในการประกอบอาชีพ ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และกฎกระทรวง (พ.ศ.2537) เรื่องการจ้างงานคนพิการที่กำหนดให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไป ต้องรับคนพิการเข้าทำงานหนึ่งคน ถ้าไม่ประสงค์รับคนพิการเข้าทำงานให้ส่งเงินเข้ากองทุนเป็นรายปี จะเห็นได้

ว่าตามหลักการของกฎหมายที่ให้สิทธินี้ใช้บังคับได้ แต่เฉพาะการจ้างงานในภาคเอกชนเท่านั้น ซึ่งไม่รวมไปถึงการจ้างงานในส่วนของภาครัฐและรัฐวิสาหกิจนั้น หมายความว่า หน่วยงาณราชการและรัฐวิสาหกิจ ไม่อยู่ในบังคับต้องจ้างแรงงานคนพิการในระบบอัตราส่วนสองร้อยต่อหนึ่ง ในทำนองเดียวกับภาคเอกชน และนอกจากจะไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายดังกล่าวแล้ว หน่วยงาณของรัฐและรัฐวิสาหกิจ ยังกลับออกกฎหมายและระเบียบข้อบังคับกำหนดให้คนพิการต้อง ขาดคุณสมบัติในการเข้ารับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจอีก

นอกจากตัวกฎหมายจะจำกัดสิทธิในการมีงานทำของคนพิการแล้ว เมื่อเข้ารับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจเกิดประสพอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยจนพิการในภายหลัง ก็มักจะถูกพิจารณาให้ออกจากการเป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ แม้ข้าราชการทั่วไปยังเปิดโอกาสให้ข้าราชการที่พิการภายหลังทำงานได้ต่อ แต่ในทางปฏิบัติเมื่อข้าราชการมาพิการในภายหลัง ก็มักจะถูกตั้งกรรมการพิจารณาว่าไม่สามารถปฏิบัติราชการต่อไปได้ และให้ออกจากราชการโดยมีข้าราชการครุหลายท่านที่ตาบอดในภายหลัง ได้ถูกออกจากราชการทั้งที่ครุเหล่านั้นเมื่อได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้วสามารถกลับไปสอนหนังสือเช่นเดิมได้ในการกลับเข้ารับราชการนี้ โดยทั่วไปจะพิจารณารับข้าราชการที่พิการในภายหลังเข้ารับราชการต่อไปเป็นราย ๆ เท่านั้นตามคำร้องเรียน

ในระบบสัดส่วนที่กำหนดให้คนพิการเข้าทำงานตามกฎหมายนั้น ถ้าเราศึกษาในกฎหมายของต่างประเทศแล้ว จะพบได้ว่าในประเทศญี่ปุ่น หน่วยงาณของรัฐและรัฐวิสาหกิจนั้นให้ความสำคัญกับการจ้างงานคนพิการมาก โดยการจ้างงานคนพิการได้กำหนดไว้ว่า 2% สำหรับหน่วยงาณราชการและ 1.6% สำหรับหน่วยงาณเอกชน และในส่วนของรัฐวิสาหกิจและอื่น ๆ จะมีอัตราการจ้างงานคนพิการ 1.9% ในหน่วยงาณราชการส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นนั้น ในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับงานธุรการมีประมาณ 2% และในส่วนที่เกี่ยวกับงานธุรการมีประมาณ 1.9% และในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ถึงแม้จะไม่ได้ใช้ระบบสัดส่วนเหมือนในประเทศญี่ปุ่น แต่ก็ได้ให้ความสำคัญกับการจ้างงานคนพิการโดยกฎหมายกำหนดให้รัฐบาลกลางแสดงบทบาทนำในการจ้างและส่งเสริมคนพิการ หรือสัญญาจ้างระหว่างรัฐกับเอกชน กำหนดให้ระบุว่าจะไม่มีการกีดกันการจ้างงานคนพิการ และจะต้องจัดสถานที่ทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานของคนพิการ¹

¹Ann Shearer. Disability : Whose Handicap. Oxford Basil Blackwell. 1981, pp.160.

เมื่อศึกษาถึงกฎหมายในประเทศดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐได้ให้ความสำคัญกับการจ้างงานคนพิการมาก โดยกำหนดสัดส่วนให้มีการจ้างงานในภาครัฐและรัฐวิสาหกิจมากกว่าในภาคเอกชน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว เห็นได้ว่า การจ้างงานคนพิการในภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจในระบบสัดส่วนนั้นไม่มีเลย

3.3.4 ปัญหาคารขาดแรงจูงใจในการจ้างงานคนพิการ

เพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการห้างร้าน บริษัทต่าง ๆ รับคนพิการเข้าทำงาน พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 มาตรา 18 ได้กำหนดผลประโยชน์เฉพาะในทางภาษีให้แก่ผู้ประกอบการ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้แก่ผู้ประกอบการที่จ้างแรงงานคนพิการ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการสามารถหักค่าใช้จ่ายในทางภาษีได้เป็น 2 เท่าของค่าใช้จ่ายจริง และกำหนดผลประโยชน์ในทางภาษีอากรให้แก่รายจ้างที่ลงทุนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ทำงานสำหรับคนพิการ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการสามารถหักค่าใช้จ่ายในทางภาษีได้เป็น 2 เท่าของค่าใช้จ่ายจริง มีผลทำให้รัฐบาลช่วยผู้ประกอบการในรูปภาษีเงินได้ในอัตราร้อยละ 30 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการจ้างงานคนพิการหรือจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้กำหนดผลประโยชน์เฉพาะในทางภาษีให้แก่ผู้ประกอบการเท่านั้น ซึ่งในความต้องการของผู้ประกอบการนั้น เขาต้องการมากกว่านั้น เมื่อแรงจูงใจน้อยก็ไม่สามารถ กระตุ้นให้มีการจ้างงานคนพิการมากเท่าที่ควร

อันที่จริงแล้ว ในต่างประเทศยังมีมาตรการอื่น ๆ อีกในการจูงใจให้นายจ้างได้รับแรงงานคนพิการ เช่น ในประเทศญี่ปุ่น รัฐบาลได้จ่ายเงินในลักษณะสมนาคุณให้แก่ผู้ประกอบการที่จ้างแรงงานคนพิการมากกว่าอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนด ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ยกเว้นภาษีเงินได้ให้แก่ ห้างร้าน บริษัท หรือโรงงานที่จ้างแรงงานคนพิการเป็นจำนวนมากเกินกว่าร้อยละ 80 ของคนงานทั้งหมด บางประเทศรัฐบาลออกค่าใช้จ่ายในการดัดแปลงเครื่องมือหรือซื้อเครื่องมือใหม่ที่เหมาะสม เพื่อให้คนพิการสามารถทำงานในสถานประกอบการของเอกชนได้

3.4 ปัญหาที่เกิดจากกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในการมีงานทำ

ปัญหาที่เกิดจากกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในการมีงานทำ อาจแยกพิจารณาได้ 3 ประการ คือ

3.4.1 กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิไม่ให้คนพิการเข้ารับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม

3.4.2 กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิไม่ให้คนพิการประกอบอาชีพอิสระ

3.4.3 ปัญหาทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในการมีงานทำ

3.4.1 กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับจำกัดสิทธิไม่ให้คนพิการเข้ารับราชการ หรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม

คนพิการที่ยึดอาชีพเป็นลูกจ้างของห้างร้าน บริษัท หรือโรงงานต่างๆ หรือเข้ามารับราชการ หรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจนี้ส่วนใหญ่เป็นคนพิการที่ได้รับการศึกษาในระบบการศึกษาจนได้วุฒิปริญญาตรีประเภทต่างๆ เช่น ปวช. ปวส. ปริญญาบัตร หรือจบการศึกษายาสามัญระดับ ม.3 หรือ ม.6 แล้วไปฝึกอาชีพที่ศูนย์ฝึกอาชีพต่อการเข้ารับราชการ หรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจของคนพิการ จะประสบอุปสรรคที่สำคัญ คือ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ทางราชการจำกัดสิทธิไม่ให้คนพิการประกอบอาชีพบางอย่าง เช่น กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ ดังตารางรายชื่อกฎหมายข้างล่างนี้

ตารางรายชื่อกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำ

เลขที่	ก.ม.ระเบียบ ข้อบังคับในสวนอาชีพราชการและรัฐ วิสาหกิจ (พนักงานกินเงินเดือน)	ชื่อ กำหนด คุณสมบัติ	คุณสมบัติต้องห้ามในส่วน ที่เกี่ยวกับคนพิการ*			
			1	2	3	4
1	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ.2518	ม.10 (4)	0			0
2	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535	ม.30 (5)	0			0
3	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ.2518	ม.24 (5)	0			0
4	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ.2521	ม.27(11)	0	0		
5	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.2521	ม.33 (1)	0	0		
6	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521	ม.41 (5)	0			0
7	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523	ม.23 (5)	0			0
8	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518	ม.26 (3)	0			
9	พ.ร.บ. รับราชการทหาร พ.ศ.2497	ม.13 (2)	0			
10	พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537	ม.8 (4)	0			
11	พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2521	ม.17 (1)	0			
12	พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457	ม.12 (6)	0			
13	ข้อบังคับ การไฟฟ้านครหลวง พ.ศ.2535	ม.8 (4)	0			
14	ข้อบังคับ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ.2537	ข้อ 9 (8)	0			
15	ข้อบังคับ การประปานครหลวง พ.ศ.2517	ข้อ 6 (4)	0			
16	ข้อบังคับ การประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ.2522	ข้อ 8 (3)	0			
17	ข้อบังคับ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ.2536	ข้อ 7 (5)	0			
18	ข้อบังคับ การรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.2528	ข้อ 2 (4)	0			
19	ข้อบังคับ การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2520	ข้อ 7 (10)	0			

* 1 ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพหรือไม่สมประกอบ

2 มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการ

3 ไม่เป็นผู้มีกายหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการประกอบอาชีพ

4 ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

กฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและโอกาสของคนพิการในการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่จะกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการคัดเลือก หรือผู้ที่ต้องสอบแข่งขันเป็นข้าราชการ หรือของผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นข้าราชการ หรือคุณสมบัติในการขอขึ้นทะเบียน และรับใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพประเภทต่าง ๆ ไว้ดังต่อไปนี้

- (1) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพหรือไม่สมประกอบ*
- (2) มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการ
- (3) ไม่เป็นผู้มีกายหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการประกอบอาชีพ
- (4) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ดังนั้น จากตาราง รายชื่อกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับในส่วนอาชีพข้าราชการ และเป็นรัฐวิสาหกิจ จะเห็นได้ว่า จากกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ จำนวน 19 ฉบับ ได้กำหนดคุณสมบัติบุคคลที่จะสอบแข่งขันเป็นข้าราชการ หรือบุคคลที่จะได้รับการคัดเลือกหรือแต่งตั้งเป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติคำว่า "วิกลจริต" และ "จิตฟั่นเฟือน" ไว้คนละมาตรา จากบทบัญญัติ 2 มาตราเห็นได้ชัดว่า "วิกลจริต" "จิตฟั่นเฟือน" ในทางกฎหมายแพ่งนั้นไม่เหมือนกัน เพราะจิตฟั่นเฟือนนั้นในทางกฎหมายแพ่งถือว่าเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ซึ่งความสามารถในการทำนิติกรรมต่าง ๆ ถูกจำกัดเพียงเท่าที่กฎหมายกำหนดไว้ (ป.พ.พ.มาตรา 35) เท่านั้น ส่วนคนวิกลจริตนั้น ในทางกฎหมายแพ่งถือว่าเป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลประเภทนี้กฎหมายถือว่าไม่สามารถจะทำนิติกรรมใด ๆ ได้เองโดยอิสระ นิติกรรม ซึ่งคนไร้ความสามารถทำลงไป ถ้ามิได้รับความยินยอมจากผู้อนุบาล นิติกรรมนั้นถือว่าเป็นโมฆะ ซึ่งผู้อนุบาลสามารถบอกล้างหรือเพิกถอนนิติกรรมนั้นได้ คำพิพากษาฎีกาที่ 490/2509, 1645/2520 ส่วนคำว่า "จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ" ในทางกฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้เหมือนกับถ้อยคำที่ใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วยที่ว่าจิตฟั่นเฟือนนั้นไม่ต้องถึงขนาดวิกลจริต เพราะการที่กฎหมายกำหนดมาตรฐานสภาพทาง จิตใจของบุคคลว่าต้องไม่เป็นผู้มีจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบนั้น มาตรฐานนั้นต้องอยู่ในระดับที่สูง กล่าวคือ คนที่มีสภาพจิตผิดปกติแม้ไม่ถึงขนาดวิกลจริตหรือเป็นโรคจิต ก็อาจเข้าข่ายจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบตามความหมายของกฎหมายเหล่านั้นได้

การจำกัดสิทธิโดยตรง ได้มีกฎหมายและระเบียบข้อบังคับจำนวน 19 ฉบับ กำหนดคุณสมบัติไว้อย่างชัดเจนใน (1) ว่า ต้องไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพหรือไม่สมประกอบ และใน (2) คือ มีกายหรือจิตไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการ จำนวน 2 ฉบับ ซึ่งถือว่าเป็น การจำกัดสิทธิโดยชัดแจ้ง เพราะในทางปฏิบัติถึงแม้จะไม่พิจารณาโดยตรง เพียงแต่บุคลิกภาพ ไม่เหมาะสมก็พิจารณาไม่ให้เข้ารับราชการแล้ว เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่าย ตุลาการ พ.ศ.2521 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521

การจำกัดสิทธิโดยอ้อม เกิดขึ้นเนื่องจากเจตคติในทางลบจากบุคคลที่รับคน พิการเข้าทำงาน มักจะตีความให้กลุ่มที่ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติจำกัดสิทธิอย่างชัดเจน เป็น การจำกัดสิทธิจึงทำให้คนพิการต้องขาดคุณสมบัติไปเช่น ใน (4) กฎหมายจำนวน 5 ฉบับ กำหนดคุณสมบัติบุคคลที่จะได้รับการคัดเลือกหรือแต่งตั้งเป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐ วิชากร ว่าต้องไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ จากถ้อยคำ ของกฎหมายดังกล่าวยังก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ เพราะคนปกติถ้าไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ก็ไม่สามารถเข้ารับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิชากรได้ ดังนี้ ถ้าเจาะจงลงไปในกลุ่ม บุคคลประเภทใดก็ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ

3.4.2 กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิไม่ให้คนพิการประกอบ อาชีพอิสระ

คนพิการที่จบออกมาจากศูนย์ฝึกอาชีพแล้ว จะสามารถช่วยเหลือตนเอง และต้องการหางานทำโดยไม่ต้องการเป็นภาระของครอบครัวในกรณีที่คนพิการที่จบจากศูนย์ ฝึกอาชีพแล้วงานทำส่วนใหญ่จะไปขายสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งคนพิการที่ประกอบอาชีพ ค่าสลากกินแบ่งรัฐบาลนี้มีประมาณ 10,000 คน และนับเป็นกลุ่มอาชีพของคนพิการกลุ่ม ใหญ่ที่สุดกลุ่มหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีอาชีพที่คนพิการนำเอาความรู้ความสามารถจากศูนย์ฝึก อาชีพ ไปใช้ในการประกอบอาชีพอย่างแท้จริงอีกกลุ่ม คือ อาชีพหมอนวดแผนโบราณ สำหรับอาชีพหมอนวดแผนโบราณคนตาบอดจะเป็นผู้ประกอบอาชีพนี้มากที่สุด แต่ในเรื่อง อาชีพหมอนวดแผนโบราณนี้ จะต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณด้วย และ คนพิการก็เป็นบุคคลที่ขาดคุณสมบัติที่จะขอใบอนุญาตโรคศิลปะแผนโบราณ ตามพระราช บัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2479¹ ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าคนพิการที่ ประกอบอาชีพหมอนวดแผนโบราณในปัจจุบันนี้ ล้วนแต่ทำผิดกฎหมายทั้งนั้น นอกจากนี้ยัง

¹วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

มีกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับในส่วนอาชีพอิสระอีกมากที่จำกัดสิทธิและโอกาสของคน
พิการในการประกอบอาชีพ ดังตารางรายชื่อกฎหมายข้างล่างนี้

ตารางรายชื่อกฎหมายในส่วนอาชีพอิสระที่จำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำ

เลขที่	ก.ม.ระเบียบ ข้อบังคับในส่วนอาชีพอิสระ (ไม่กินเงินเดือน)	ข้อกำหนด คุณสมบัติ	คุณสมบัติต้องห้ามใน ส่วนที่เกี่ยวกับคนพิการ*			
			1	2	3	4
1	พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2479	ม.14 (4)	0			
2	พ.ร.บ. ผู้สอบบัญชี พ.ศ.2505	ม.15(7)	0			
3	พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ.2528	ม.35(9)			0	
4	พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ.2535	ม.64(3)	0			
5	พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ.2535	ม.69(3)	0			
6	พ.ร.บ. วิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505	ม.18(4)	0			
7	พ.ร.บ. วิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2508	ม.18(4)	0			
8	พ.ร.บ วิชาชีพเภสัชกรรม พ.ศ.2537	ม.12(5)	0			
9	พ.ร.บ. วิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ.2528	ม.11(8)	0			
10	พ.ร.บ. วิชาชีพทันตกรรม พ.ศ.2537	ม.12(5)	0			
11	พ.ร.บ. วิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2525	ม.11(5)	0			
12	พ.ร.บ. ช่างรังวัดเอกชน พ.ศ.2535	ม.19(5) (6)	0			
13	พ.ร.บ. การขนส่ง พ.ศ.2497	ม.37(4) (5)	0			

ดังนั้น จากตารางรายชื่อกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในส่วนอาชีพอิสระ จะเห็น
ได้ว่า จากกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ จำนวน 13 ฉบับ ได้กำหนดคุณสมบัติที่เป็นการ
จำกัดสิทธิคนพิการ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ

การจำกัดสิทธิโดยทางตรง ได้มีกฎหมายและระเบียบข้อบังคับจำนวน 12 ฉบับ
กำหนดคุณสมบัติไว้อย่างชัดเจนใน (1) ว่า ต้องไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพหรือไม่สมประกอบ

การจำกัดสิทธิโดยทางอ้อม ได้มีกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ จำนวน 1 ฉบับ
กำหนดคุณสมบัติจำกัดสิทธิไว้ใน (3) ว่า ไม่เป็นผู้มีกายหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้
หย่อนสมรรถภาพในการประกอบอาชีพ

* คุณสมบัติต้องห้ามเช่นเดียวกับตารางรายชื่อกฎหมายในส่วนอาชีพราชการและ
รัฐวิสาหกิจ

3.4.3 ปัญหาทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในการมีงานทำ¹

ปัญหาเจตคติที่สังคม นายจ้าง ผู้ประกอบการมีต่อคนพิการไปในทางลบ โดยเชื่อว่า คนพิการไม่มีความสามารถทำงานได้หรือทำได้ก็ไม่ดีเท่ากับบุคคลทั่วไป การทำงานของคนพิการอาจจะสร้างความยุ่งยากและลำบากแก่สถานประกอบการของตนด้วย

เจตคติในทางลบนี้เอง มีผลทำให้เจ้าของสถานประกอบการ ห้าง ร้าน บริษัท ไม่ยอมรับคนพิการเข้าทำงาน หรือรับก็ให้ค่าตอบแทนต่ำกว่าบุคคลทั่วไป หรือไม่สนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในตำแหน่งงานเหมือนกับบุคคลอื่น ตลอดจนมีกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับจำนวนมากออกมาจำกัดสิทธิหรือเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ โดยจำกัดสิทธิไม่ให้คนพิการประกอบอาชีพต่าง ๆ ทั้งอาชีพอิสระ หรือการเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือข้าราชการบางตำแหน่งบางประเภท

เจตคติ² (Attitude) ซึ่งตรงกับคำว่าความเหมาะสมใจ หรือการปรุงแต่ง เจตคติ เป็นพฤติกรรมที่เตรียมพร้อมทางสมองในการที่จะกระทำ ซึ่งจะบ่งบอกถึงหน้าที่ของสภาวะจิตใจ หรือสภาพของอารมณ์ที่สลับซับซ้อน ก่อนที่คนเราจะตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหา โดยส่วนใหญ่แล้วจะขึ้นอยู่กับเจตคติที่จะคงไว้ซึ่งสิ่งที่ตนเองมีประสบการณ์มาเพื่อที่จะรักษาเจตคติที่ถูกต้องไว้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาว่า ความถูกต้องหรือความไม่ถูกต้องเป็นอย่างไร ตามระดับความเชื่อถือ หรือระดับความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เจตคติ หมายถึง สภาพความพร้อมของสมอง ประสาท การจัดระบบมวลประสบการณ์ อธิติพลภายนอก หรือภายในที่มีต่อบุคคลในการที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อสภาวะการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ๆ

ฉะนั้นเจตคติจึงเป็นการรวบรวมเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ความเชื่อและความจริง รวมทั้งความรู้สึก ซึ่งอาจเป็นการประเมินทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกันแล้วบรรยายให้รู้ถึงจุดแกนกลางของวัตถุนั้น ความรู้และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดพฤติกรรมชนิดใดชนิดหนึ่งขึ้นต่อไป

ในส่วนที่เกี่ยวกับคนพิการ เจตคตินั้นเป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะกำหนดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของงานที่มีวัตถุประสงค์ในการอบรมวิชาชีพและมีส่วนร่วมในสังคมของคนพิการ ในเรื่องปัญหาเจตคติเป็นปัญหาที่มักเกิดขึ้นกับภาคเอกชน เนื่องจากภาคเอกชนไม่จำเป็นต้องมีกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ กล่าวคือ สามารถสั่งไม่รับบุคคลใดเข้าทำงานได้อยู่แล้ว ดังนี้ ในภาคเอกชนการรับบุคคลเข้าทำงานจึงออกมาในรูปแบบ

¹วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 130-131.

²ศักดิ์ สุนทรเสถณี. เจตคติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา 2531, หน้า 1-3.

ของวิธีปฏิบัติ ดังนี้ เมื่อบุคคลที่มีหน้าที่รับคนเข้าทำงานเห็นคนพิการแล้วจึงไม่รับคนพิการเข้าทำงาน โดยเห็นว่าคนปกติสามารถทำงานได้มากกว่าคนพิการ

ปัญหาเจตคติดังกล่าวจากการศึกษาของ วาสนา ตะเภาพงษ์¹ เพื่อทราบเจตคติของนายจ้างที่มีต่อคนพิการ "พบว่าจากคำถามที่ว่าสถานประกอบการของท่านมีนโยบายที่จะรับคนพิการเข้าทำงานหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบว่า สถานประกอบการของตนไม่มีนโยบายที่จะรับคนพิการเข้าทำงาน โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากลักษณะงานในสถานประกอบการไม่เอื้ออำนวยต่อคนพิการ หรือไม่แน่ใจในความสามารถของคนพิการ โดยเห็นว่าคนพิการมีขีดความสามารถในการทำงานจำกัดซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลผลิตของสถานประกอบการ และเห็นว่ากรรับคนพิการเข้าทำงานเป็นการเพิ่มภาระให้แก่สถานประกอบการในการที่จะต้องจัดหาอุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมพิเศษ และเห็นว่าเป็นเรื่องยากลำบากสำหรับสถานประกอบการที่ต้องจัดงานที่เหมาะสมกับสภาพความพิการ และอาจต้องมีการกำหนดนโยบายขึ้นใช้สำหรับคนพิการโดยเฉพาะ หรือเกรงว่าจะเกิดปัญหาต่าง ๆ โดยปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับคนพิการหลังจากที่รับเข้าทำงานแล้วคือ ปัญหาในเรื่องการปรับตัวต่อปฏิภพของเพื่อนร่วมงาน ความรู้สึกมีปมด้อยจากสภาพความพิการของตนเอง การเดินทางไป-กลับระหว่างที่พักกับที่ทำงาน การยอมรับเงื่อนไขการทำงาน โดยเฉพาะในเรื่องของรายได้และสวัสดิการต่าง ๆ ที่อาจไม่เท่าเทียมกับลูกจ้างอื่น ๆ และปัญหาสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน"

เมื่อพิจารณาภาพรวมของเจตคติของนายจ้าง ในการรับแรงงานคนพิการเข้าทำงานนั้นจะเห็นได้ว่านโยบายของสถานประกอบการส่วนใหญ่ยังคงปิดโอกาสการเข้าทำงานของคนพิการ โดยนายจ้างส่วนใหญ่ยังคงมีความเห็นว่า สภาพความพิการยังคงเป็นอุปสรรคที่สำคัญของคนพิการในการที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน เมื่อพิจารณาแนวโน้มของการจ้างงานคนพิการ พบว่าแม้ว่านายจ้างบางรายจะมีเจตคติที่ดีต่อคนพิการเพียงใดแต่ในทางปฏิบัติซึ่งอาจมีข้อจำกัดด้านการแข่งขันทางธุรกิจ โอกาสของการจ้างงานคนพิการเข้าทำงานจึงเป็นเรื่องที่ เป็นไปได้ยากในสภาพสังคมปัจจุบัน

เจตคติในทางลบนี้เอง มีผลทำให้เจ้าของสถานประกอบการ ห้างร้าน บริษัท ใช้อุดยพินิจไม่ยอมรับคนพิการเข้าทำงาน หรือรับก็ให้ค่าตอบแทนต่ำกว่าบุคคลทั่วไป หรือไม่ได้สนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานเหมือนกับบุคคลอื่น ๆ

¹วาสนา ตะเภาพงษ์. การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2537, หน้า 3.

บทที่ 4

แนวทางในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิและโอกาสของคนพิการในการมีงานทำ

จากกรณีปัญหาทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เนื่องเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 3 ทั้งปัญหาในทางกฎหมายระหว่างประเทศ ปัญหาในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หรือปัญหาที่เกิดจากกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเลิกปฏิบัติต่อคนพิการในการมีงานทำนั้น จึงควรแก้ไขปัญหทางกฎหมายและทางปฏิบัติดังกล่าว เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสในการทำงานมากยิ่งขึ้นโดยใช้มาตรการดังต่อไปนี้

4.1 เข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาในกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิและการมีงานทำของคนพิการ

4.2 ออกกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก

4.3 แก้ไขรัฐธรรมนูญให้กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดหลักประสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการอย่างแจ่มชัด และให้มีองค์กรใหม่ เพื่อบังคับให้สิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิที่มีประสิทธิภาพ

4.4 แก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการให้มีประสิทธิภาพ

4.5 แก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับในเรื่องที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนพิการ

4.1 เข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาในกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิและการมีงานทำของคนพิการ

บทบัญญัติของอนุสัญญา หรือข้อสัญญาในกฎหมายระหว่างประเทศ กล่าวคือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ปี ค.ศ.1966 หรืออนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 111 ปี ค.ศ.1958 ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติในเรื่องการจ้างงานและอาชีพ, และอนุสัญญาฉบับที่ 159 ปี ค.ศ.1983 ว่าด้วยการฟื้นฟูอาชีพ

อาชีพและการมีงานทำของคนพิการ ข้อแนะนำปีที่ 168 ปี ค.ศ.1955 ว่าด้วยการฟื้นฟูอาชีพและการมีงานทำของบุคคลพิการ, ข้อแนะนำปีที่ 99 ปี ค.ศ.1955 ว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพการทำงานของคนพิการ ถือว่าเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับโอกาสการทำงานของคนพิการที่ประเทศสมาชิกนำไปปฏิบัติหรือขยายผลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในประเทศของตน แต่สำหรับประเทศไทยแล้ว เป็นที่น่าเสียดายที่ยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาและข้อสัญญาข้างต้น ทำให้มีกฎหมาย เปรียบข้อบังคับ ทั้งในส่วนของอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือแม้แต่อาชีพอิสระทั่วไปมาจำกัดสิทธิและโอกาสในการมีงานทำของคนพิการ ดังนี้ จึงเป็นการดีถ้าประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาและข้อสัญญาดังกล่าวข้างต้น จะได้มีการแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาและข้อสัญญา ระหว่างประเทศ ซึ่งจะทำให้คนพิการสามารถมีงานทำได้มากขึ้น

4.2 ออกกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก

การเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายภายใน เพื่อแก้ไขปัญหาคือความไม่สอดคล้องกันของกฎหมายภายในกับกฎหมายระหว่างประเทศ ในกฎหมายระหว่างประเทศเมื่อข้อสัญญาหรืออนุสัญญามีผลใช้บังคับแล้ว ภาคีคู่สัญญาจะต้องผูกพันปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือบทบัญญัติต่าง ๆ พันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศที่มีต่อรัฐนั้น นอกจากจะเป็นพันธกรณีที่รัฐจะต้องกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการใดๆ ตามที่ข้อสัญญาหรืออนุสัญญากำหนด และต้องอนุวัติการหรือดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดในข้อสัญญา หรืออนุสัญญาในระดับภายในรัฐนั้น ๆ ด้วย (แนวความคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ)

เมื่อประเทศไทยในฐานะสมาชิกขององค์การสหประชาชาติได้ร่วมรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการในปฏิญญาสากลระหว่างประเทศดังกล่าว ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย¹ ให้ความเห็นว่า “เมื่อประเทศไทยเข้าร่วม

¹ หยุด แสงอุทัย. หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน 2538, หน้า 133.

รับรองในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศแล้วทางด้านกฎหมายภายในเราควรปฏิบัติดังนี้ คือ

ก. ยกเลิกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับภายในที่ขัดแย้งกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศเสีย

ข. ในการพิจารณากฎหมายฉบับใหม่ การร่างกฎหมายระเบียบข้อบังคับก็ให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศให้มากที่สุด"

ดังนั้น เมื่อประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี สมาชิกในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ปี ค.ศ.1948* และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปี ค.ศ.1966** และอนุสัญญาและข้อแนะขององค์การแรงงานระหว่างประเทศในฉบับที่ 122 ปี ค.ศ.1964*** และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการปี ค.ศ. 1975**** แล้วนั้น ย่อมก่อให้เกิดพันธกรณีทางกฎหมายต่อไทย ซึ่งจะต้องปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อสัญญาหรืออนุสัญญา การนำหลักการที่ดีตามกฎหมายระหว่างประเทศมาเป็นกฎหมายที่ดีได้ คือ การนำกฎหมายระหว่างประเทศมาบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ และหลักเกณฑ์ที่ดีในกฎหมายระหว่างประเทศก็คือ ให้ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้าน และต่างเสมอกันในกฎหมายและชอบที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอหน้ากัน จากการเลือกปฏิบัติใด ๆ และมีสิทธิที่จะได้รับการจ้างงานอย่างเสรี มีเสรีภาพในการเลือกงานและประกอบอาชีพได้ทุกอาชีพ

ดังนั้นเมื่อนำหลักการตามกฎหมายระหว่างประเทศเหล่านี้มาบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ แสดงว่าเราได้ปฏิบัติตามหลักสากลระหว่างประเทศที่ได้วางเอาไว้แล้ว

* ประเทศไทยได้ภาคยานุวัติและเข้าเป็นภาคีสมาชิกเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2491

** ประเทศไทยได้ภาคยานุวัติและเข้าเป็นภาคีสมาชิกเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.2539 และให้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2540

*** ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512

**** ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ.2518

4.3 แก้ไขรัฐธรรมนูญให้กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของ คนพิการอย่างแท้จริง และกำหนดให้มีองค์กรใหม่เพื่อบังคับให้สิทธิตาม กฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นสิทธิที่มีประสิทธิภาพ

การกำหนดหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในกฎหมายรัฐธรรมนูญ
อย่างแท้จริง และกำหนดให้มีองค์กรบังคับให้เป็นไปตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ
ดังกล่าว นั้น สามารถแก้ไขปัญหากฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิคนพิการในการมี
งานทำ การที่จะทำให้อกฎหมายเหล่านั้นหมดไปได้ จะต้องมีกฎหมายกำหนดหลักประกันสิทธิ
ไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง กล่าวคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2534 นอกจากไม่มีหลักประกันสิทธิให้คนพิการอย่างแท้จริงแล้ว ยังให้มี
กฎหมายและระเบียบข้อบังคับจำนวนมากที่จำกัดสิทธิและโอกาสของคนพิการ หรือเลือก
ปฏิบัติต่อคนพิการในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่สิทธิและโอกาสในการศึกษา การประกอบอาชีพทั้ง
การเป็นลูกจ้างในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือการประกอบอาชีพอิสระ ที่กำหนดให้คนพิการขาด
คุณสมบัติ เนื่องจากความพิการโดยไม่คำนึงถึงความสามารถ รวมทั้งสิทธิเสรีภาพในการเดิน
ทาง ทำให้คนพิการไม่มีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ดังนั้นการกำหนดหลัก
ประกันสิทธิไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง จะทำให้อกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่
จำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำนั้น ขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะส่งผลให้อกฎหมาย
และระเบียบข้อบังคับดังกล่าวไม่สามารถใช้บังคับได้ ด้วยเหตุนี้ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยสมาชิกสภาผู้ร่างรัฐธรรมนูญ (สสร) คนพิการ
ต้องการให้อกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไม่จำกัดสิทธิคนพิการ แต่เป็นหลักประกันว่า คน
พิการจะมีสิทธิเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป สามารถที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลทั่วไปได้อย่างปกติสุข
หลักประกันสิทธิของคนพิการในกฎหมายรัฐธรรมนูญจะเป็นจริงได้ ต่อเมื่อสิทธิตามกฎหมาย
รัฐธรรมนูญเป็นสิทธิด้วยตัวของมันเอง โดยไม่ต้องมีกฎหมายอื่นมารองรับ และต้องมีองค์กร
ใหม่และศาลรัฐธรรมนูญรวมถึงวิธีพิจารณาความในศาลรัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้คนพิการ
หรือองค์กรของคนพิการสามารถฟ้องร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง หากกฎหมายรัฐ
ธรรมนูญฉบับใหม่ทำได้อย่างที่เสนอแล้ว ย่อมเชื่อได้ว่าคนพิการจะสามารถดำรงชีวิตได้อย่าง
ปกติสุขเหมือนกับบุคคลทั่วไป

ศึกษาก่อนมีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

1. ข้อเรียกร้องของคนพิการต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540¹

ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญคนพิการได้เรียกร้องและเสนอให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดหลักประกันสิทธิแก่คนพิการอย่างชัดเจน และให้ม็องคักรบังคับให้เป็นไปตามสิทธิเรียกร้องอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ

1.1 ให้มีการบัญญัติให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปอย่างแท้จริง

1.2 ให้ม็องคักรใหม่ เพื่อบังคับให้สิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิที่มีประสิทธิภาพ

1.1 ให้มีการบัญญัติให้คนพิการมีสิทธิ และโอกาสเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปอย่างแท้จริง โดยขอเสนอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตราต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ก. มาตรา 24 ให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงดังนี้คือ

มาตรา 24 เดิม บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรา 24 ใหม่ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้การบังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

¹ “ข้อเรียกร้องของคนพิการต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.” เอกสารสัมมนา. สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย, พ.ศ.2540

* คนพิการและบุคคลทั่วไปมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

เหตุผล

1. เนื่องจากมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับจำนวนมาก ที่จำกัดสิทธิคนพิการในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในสังคม จึงมีความจำเป็นต้องมีหลักประกันสิทธิของคนพิการไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างแจ่มชัด ให้เท่าเทียมกับบุคคลอื่น

2. เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของคนพิการที่รัฐบาลได้ให้การรับรองแล้ว

3. ปัจจุบันคนพิการได้รับการศึกษา พัฒนาศักยภาพจนสามารถประกอบอาชีพมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนเป็นผู้เสียภาษีเหมือนบุคคลทั่วไป ดังนั้นการจำกัดสิทธิทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม จึงไม่เป็นการสมควรที่จะกระทำ สำหรับประเทศที่มีอารยธรรม

ข. มาตรา 48 เบญจ ให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงดังนี้ คือ

มาตรา 48 เบญจ เดิม สิทธิของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การจำกัดสิทธิตามวรรคหนึ่ง จะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐ หรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพการคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมสวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือการจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

มาตรา 48 เบญจ ใหม่ สิทธิของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การจำกัดสิทธิตามวรรคหนึ่ง จะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐ หรือ

* คำที่เน้น คือ คำที่ต้องการให้มีการเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

เศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพการคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมสวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือการจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน แต่การจำกัดสิทธิโดยอาศัยเหตุแห่งความพิการย่อมกระทำไม่ได้*

เหตุผล

1. สิทธิในการประกอบอาชีพ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของปวงชนชาวไทยทุกคน การประกอบอาชีพบางอย่าง รัฐบาลยังยินยอมให้ชาวต่างชาติเข้ามาทำได้ จึงไม่มีเหตุใดที่คนพิการจะถูกจำกัดสิทธิดังกล่าว
2. เนื่องจากมีกฎหมายหลายฉบับที่จำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพทั้งๆ ที่อาชีพนั้นคนพิการสามารถทำได้ดี เช่น ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณ ตัวแทนชายประกันชีวิต ครู ฯลฯ จึงต้องการให้กฎหมายดังกล่าวถูกยกเลิก
3. เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม, อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของคนพิการ ซึ่งประเทศไทยได้ให้การรับรองและกำลังจะให้การรับรอง

1.2 ให้มีองค์การใหม่ เพื่อบังคับให้สิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิที่มีประสิทธิภาพ

แนวคิดในเรื่ององค์การใหม่เป็นการช่วยแก้ปัญหาในกรณีที่ยังไม่มีการแก้ไขกฎหมาย และการตีความกฎหมายยังไม่เป็นประโยชน์แก่คนพิการ โดยองค์การใหม่จะมีหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านบริการ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในระดับชาติหรือระดับระหว่างประเทศ ซึ่งอาจจะทำในรูปของการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ หรือในรูปของผลการพิจารณาและมติในคำร้องเรียนต่าง ๆ ที่เสนอโดยปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

* คำที่เน้น คือ คำที่ต้องการให้มีการเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

องค์กรใหม่ที่เสนอกำหนดขึ้น เพื่อให้กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นหลักประกันสิทธิได้อย่างแท้จริงนั้นมี 3 องค์กรคือ¹

- ก. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (Ombudsman)
- ข. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (Human Rights Commissions)
- ค. ศาลรัฐธรรมนูญ

ก. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา² (The Ombudsman)

ผู้ตรวจการแผ่นดิน ในปัจจุบันมีการจัดตั้งในหลายประเทศ ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ซึ่งอาจเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล) โดยทั่วไปจะเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากรัฐสภา ซึ่งอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายพิเศษ หน้าที่หลักเบื้องต้นของสถาบันนี้คือ การคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง อันเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ตรวจการแผ่นดินปกติจะทำหน้าที่เหมือนผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างปัจเจกบุคคล และรัฐบาลอย่างเป็นกลาง

แม้ว่าสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินในแต่ละประเทศจะมีลักษณะไม่เหมือนกันทีเดียวนัก แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินในทุกประเทศ จะปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการเหมือนกัน กล่าวคือ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะทำหน้าที่รับคำร้องทุกข์จากประชาชน และจะทำการสอบสวนคำร้องทุกข์เหล่านั้นภายใต้อำนาจตามกฎหมาย ในกระบวนการของการสอบสวนโดยทั่วไป ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจที่จะเรียกเอกสารต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ จากนั้นผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะทำรายงานผลการสอบสวน พร้อมกับให้ความเห็นต่อเรื่องนั้น และรายงานนี้จะถูกส่งไปยังผู้ที่ร้องเรียน และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกร้องเรียนด้วย โดยทั่วไปหากความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ได้รับการตอบสนอง ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจจะจัดทำรายงานพิเศษเสนอต่อฝ่ายนิติบัญญัติ และรายงานฉบับนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งของรายงานประจำปีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว ซึ่งจะเป็นข้อมูลและข้อเสนอแนะเพื่อการเปลี่ยนแปลงด้านนิติบัญญัติและด้านบริหาร

¹Frank Stacey. Ombudsmen Compared. Oxford Clarendon, Press. 1978, pp.227-239.

²ibid., P.230.

แม้ว่าประชาชนทุกคนที่เชื่อว่า ตนถูกละเมิดสิทธิจะมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินก็ตาม แต่ในหลายๆ ประเทศจะกำหนดว่า ก่อนที่จะร้องเรียน ผู้ร้องเรียนจะต้องใช้วิธีการเยียวยาทางกฎหมายที่มีอยู่ให้หมดเสียก่อนและบางแห่งก็กำหนดเงื่อนไขของเวลาที่จะทำการเสนอคำร้องเรียนด้วย และขณะที่เจ้าหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องก็มีบางประเทศที่ไม่ให้อำนาจแก่ผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่จะพิจารณาคำร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับประธานาธิบดี รัฐมนตรี หรือศาล

ในการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ในแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกัน เช่น หลาย ๆ ประเทศปัจเจกบุคคลสามารถยื่นคำร้องเรียนต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้โดยตรง ในบางประเทศอาจให้ส่งคำร้องเรียนผ่านทางผู้ทำหน้าที่ใกล้เคียงคนใดคนหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นสมาชิกคนหนึ่งของรัฐสภา คำร้องเรียนโดยทั่วไปที่เสนอต่อผู้ตรวจการแผ่นดินมักจะถูกเก็บเป็นความลับ และจะไม่มีเปิดเผยตัวผู้ร้องเรียนด้วย หากบุคคลนั้นไม่ให้ความยินยอม

งานของผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่ถูกกำหนดให้ดูแลแต่เรื่องคำร้องเรียนเท่านั้น แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเริ่มต้นทำการสอบสวนเรื่องต่างๆ ได้เอง การสอบสวนเรื่องเองของผู้ตรวจการแผ่นดินมักจะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสาธารณะชนโดยส่วนรวม หรือเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อสิทธิของกลุ่มคน และไม่ใช่เรื่องปัจเจกบุคคลจะทำการร้องเรียน

ในบางครั้งอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินค่อนข้างจะคล้ายกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ ทั้ง 2 องค์กรต่าง ๆ ทำหน้าที่รับและสอบสวนเรื่องราวร้องทุกข์ของปัจเจกบุคคล และโดยหลักการทั้ง 2 องค์กร ต่างไม่มีอำนาจที่จะทำคำตัดสินที่มีผลผูกมัดแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม อำนาจของทั้ง 2 องค์กรก็มีข้อแตกต่างกันอยู่บ้าง ซึ่งเป็นเหตุผลที่บางประเทศใช้อำนาจในการจัดตั้งทั้ง 2 องค์กรในเวลาเดียวกัน

ในประเทศไทยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้บัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวดที่ 6 ส่วนที่ 7 มาตรา 196 ถึงมาตรา 198 ได้เปิดโอกาสให้คนพิการหรือองค์กรของคนพิการร้องเรียนไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เมื่อคนพิการเห็นว่ากฎหมายที่จำกัดสิทธิและโอกาสในการมีงานทำของคนพิการนั้นขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากฎหมายดังกล่าวที่คนพิการเสนอนั้นขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่

ข. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ¹ (Human Rights Commissions)

ในหลาย ๆ ประเทศ คณะกรรมการพิเศษนี้จะถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นหลักประกันว่า มีการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอำนาจของคณะกรรมการส่วนมากจะมีความเป็นอิสระจากองค์กรของรัฐบาล แม้ว่าจะมีหน้าที่ต้องทำรายงานเสนอต่อฝ่ายนิติบัญญัติก็ตาม

ด้วยเหตุที่คณะกรรมการนี้ มีลักษณะเฉพาะตัวคือมีความเป็นอิสระ คณะกรรมการจึงมักจะประกอบด้วย สมาชิกที่หลากหลายที่มีพื้นฐานแตกต่างกันและแต่ละคนมีความสนใจเฉพาะด้าน หรือมีความเชี่ยวชาญประสบการณ์ในเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งในเรื่องนี้แต่ละประเทศอาจกำหนดคุณสมบัติหรือ ระเบียบการคัดเลือกคณะกรรมการของตนได้ เช่น อาจให้มีตัวแทนจากอาชีพต่าง ๆ พรรคการเมือง หรือจากส่วนภูมิภาค

คณะกรรมการนี้จะทำงานเกี่ยวกับการคุ้มครองคนในชาติไม่ให้มีการแบ่งแยกชนชั้น และคุ้มครองสิทธิของพลเมือง และสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ เป็นพื้นฐานทั่วไป ส่วนหน้าที่และอำนาจพิเศษอื่น ๆ ของคณะกรรมการจะมีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาที่จัดตั้งคณะกรรมการชุดนี้ และกฎหมายดังกล่าวจะกำหนดขอบเขตอำนาจของคณะกรรมการ โดยกำหนดลักษณะของการกระทำอันเป็นการละเมิด หรือการแบ่งแยกชนชั้นที่คณะกรรมการชุดนี้จะมีอำนาจสอบสวน คณะกรรมการบางชุดจะรับผิดชอบการละเมิดสิทธิต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญหรือบางแห่งอาจรับผิดชอบคดีที่เกี่ยวกับการแบ่งแยกชนชั้นในลักษณะต่าง ๆ เช่น การแบ่งแยกเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา เพศ ชาติพันธุ์ หรือถิ่นกำเนิด การไร้ความสามารถ เจ็บป่วยทางสังคม เจ็บป่วยในเรื่องเพศ ความคิดทางการเมือง และการยึดมั่นในบรรพชน

หน้าที่หลักที่สำคัญที่สุดของคณะกรรมการ ที่ได้รับมอบหมายและให้อำนาจโดยกฎหมายคือ การรับและสอบสวนคำร้องทุกข์ที่มาจากเอกชน (เฉพาะตัวหรือในนามกลุ่ม) ที่ได้รับการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายภายใน และเพื่อให้บรรลุนิติภาวะกิจดังกล่าว คณะกรรมการโดยทั่วไปจะมีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สอบสวนด้วย แม้ว่าอำนาจนี้จะไม่ค่อยได้ใช้นัก แต่ก็ยังเป็นอำนาจสำคัญที่จะช่วยป้องกันคณะกรรมการจากการถูกรบกวนหรือไม่ได้รับความร่วมมือจากฝ่ายตรงข้ามกับผู้ร้องเรียน ในขณะที่

¹Ibid., P.235.

ที่คณะกรรมการมีวิธีการพิจารณาสอบสวนที่ค่อนข้างหลากหลาย หลายประเทศมักจะใช้วิธีการประนีประนอมยอมความ หรือการวินิจฉัยโดยอนุญาโตตุลาการ สำหรับในกระบวนการของการประนีประนอมฯ คณะกรรมการจะพยายามให้ทั้ง 2 ฝ่ายมาพบกันเพื่อเจรจาให้ทั้ง 2 ฝ่ายพึงพอใจในผลที่ออกมาหากการประนีประนอมฯ ไม่สำเร็จ คณะกรรมการก็อาจจะหันไปพึ่งอนุญาโตตุลาการได้ หลังจากที่ได้มีการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการแล้ว ก็จะมีการตัดสินได้

โดยทั่วไปคณะกรรมการมักจะไม่มีความที่จะกำหนดโทษที่มีผลผูกมัดตามกฎหมายต่อคู่กรณีที่ถูกร้องเรียนมาได้ แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้หมายความว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเยียวยาของคณะกรรมการจะถูกเพิกเฉยในบางคดี "ศาลพิเศษ" จะทำการพิจารณาและตัดสินเรื่อง ที่มีการพิจารณาค้างค้ำที่ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ในชั้นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน หากกรณีไม่มีการจัดตั้งศาลพิเศษคณะกรรมการก็อาจจะส่งเรื่องที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ไปยังศาลทั่วไปเพื่อพิจารณาดำเนินคดีในชั้นสุดท้ายได้

ค. ศาลรัฐธรรมนูญ

การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ เฉพาะในกรณีที่ยังไม่มีการแก้ไขกฎหมาย และการตีความกฎหมายยังไม่เป็นประโยชน์แก่คนพิการจนทางสุดท้ายคือ ศาลรัฐธรรมนูญ เพราะจากกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับดังกล่าวที่จำกัดสิทธิและโอกาสของคนพิการในการประกอบอาชีพนั้น ทำให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นเพียงแค่หลักประกันที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น ถ้าหากว่าไม่มีศาลรัฐธรรมนูญ และไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ต้องเสียหายมีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยว่ากฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติออกมา และการกระทำของฝ่ายบริหารเป็นการขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่

เหตุผล

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ ฉะนั้น เพื่อรักษาความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ว่า บทบัญญัติของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ และองค์กรที่จะชี้ขาดว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญนั้นก็ให้แก่ "ศาลรัฐธรรมนูญ"

ศาลรัฐธรรมนูญ เป็นคำใหม่ที่รัฐธรรมนูญใช้เรียกองค์กรที่ชี้ขาดว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ แต่ไม่ใช่สิ่งใหม่เสียทีเดียวสำหรับประเทศไทย เพราะแต่เดิมเราก็มีองค์กรที่ทำหน้าที่เหมือนศาลรัฐธรรมนูญ ที่เรียกว่า “ตุลาการรัฐธรรมนูญ” แต่ด้วยเหตุที่ตุลาการรัฐธรรมนูญมีปัญหาบางประการตามที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ กล่าวคือ ไม่ว่าจะปัญหาเรื่องผู้ที่จะเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีบางส่วนมาจากนักการเมืองและข้าราชการประจำ หรือขาดความเป็นกลาง หรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแต่ละคนมีหน้าที่ประจำจึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตุลาการรัฐธรรมนูญได้เต็มที่ ดังนั้น รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต้องตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว ประกอบกับเมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญแล้วเห็นว่าเป็นผู้ชี้ขาดข้อขัดแย้ง จึงควรให้ปรับปรุงโครงสร้างและองค์ประกอบเสียใหม่พร้อมกับเรียกชื่อใหม่ว่า “ศาลรัฐธรรมนูญ”

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กับการตอบสนองข้อเรียกร้องของคนพิการ

จากการเรียกร้องและข้อเสนอของคนพิการต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ตอบสนองความต้องการของคนพิการที่ได้เรียกร้อง กล่าวคือ

2.1 ในเรื่องสิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองบุคคล ในหมวดที่ 3 ได้ตอบสนองคนพิการโดยมีการบัญญัติถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองบุคคลไว้ ดังต่อไปนี้

2.1.1 รัฐธรรมนูญใหม่กับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2.1.2 รัฐธรรมนูญใหม่กับการออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

2.1.3 รัฐธรรมนูญใหม่กับความเสมอภาคกันในกฎหมาย และการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

2.1.4 รัฐธรรมนูญใหม่กับเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

2.1.5 รัฐธรรมนูญใหม่กับการช่วยเหลือคนพิการ

2.2 ในเรื่องมาตรการอันนำไปสู่การปฏิรูปทางการเมือง ในหมวดที่ 6 ได้ตอบสนองคนพิการโดยมีการบัญญัติถึงเรื่ององค์กรตรวจสอบไว้ดังต่อไปนี้

- 2.2.1 รัฐธรรมนูญใหม่กับผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- 2.2.2 รัฐธรรมนูญใหม่กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- 2.2.3 รัฐธรรมนูญใหม่กับศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 ในเรื่องสิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองบุคคล ในหมวดที่ 3 ได้ตอบสนองคนพิการโดยมีการบัญญัติถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองบุคคลไว้ ดังต่อไปนี้

2.1.1 รัฐธรรมนูญใหม่กับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยที่บัญญัติรับรองเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยบัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” (มาตรา 4) “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” (มาตรา 26) “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน...” (มาตรา 28)

การที่รัฐธรรมนูญใหม่นี้บัญญัติเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้เป็นครั้งแรก คงมิได้หมายความว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพิ่งจะเริ่มมีเมื่อมีกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญรับรอง หากแต่เป็นการรับรองสิ่งที่มีอยู่แล้วโดยธรรมชาติของมนุษย์ และสังคมมนุษย์เพื่อให้เกิด ความตระหนักถึงความสำคัญและอาจทำให้การพิจารณาถึงรูปธรรมของศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์เป็นที่เข้าใจชัดเจนขึ้นด้วย บุคคลพิการมีฐานะเป็นมนุษย์คนหนึ่ง เท่ากันกับมนุษย์คนอื่น ๆ แม้จะมีศักยภาพไม่เท่ากัน แต่ก็พึงมีโอกาสแสดงออกหรือปฏิบัติในฐานะการเป็นมนุษย์ได้เท่าเทียมกัน จึงพึงได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นมนุษย์อย่างเสมอภาคกันด้วย ดังนั้น แม้บุคคลพิการจะแตกต่างกันโดยมูลเหตุ และปัจจัยส่วนตัวก็ต้องเสมอภาคกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การแบ่งแยกตลอดจนการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลพิการ เพราะเหตุสภาพทางกาย ย่อมมีอาจกระทำได้

2.1.2 รัฐธรรมนูญใหม่กับการออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ในอดีตก่อนจะมีรัฐธรรมนูญใหม่นี้ แม้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ได้มีบทบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ก็ตาม แต่ก็มักมีบทบัญญัติต่อท้ายว่าสิทธิ เสรี

ภาพในเรื่องนั้น ๆ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งก็มักจะมีกฎหมายออกมากำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้มากมายที่เป็นข้อจำกัดและลดทอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นเพื่อการคุ้มครองอำนาจของรัฐเป็นสำคัญ โดยที่ประชาชนก็ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ดังกล่าวมาได้แย้งบทกฎหมายที่ออกมาจำกัดและลดทอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นได้เพราะถือว่าแม้มีรัฐธรรมนูญรับรองสิทธิ เสรีภาพไว้ แต่จะมีสิทธิ เสรีภาพนั้นอย่างไร จะต้องขึ้นอยู่กับกฎหมายในระดับรอง ๆ นั้นอีก ดังนั้นรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ มาจึงมีสภาพไม่แตกต่างจากสิ่งที่มีไปตามพิธีการของประชาธิปไตยตามรูปแบบเท่านั้น แต่มิได้ทำให้ประชาชนสัมผัสได้กับคุณค่าของรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุนี้ในรัฐธรรมนูญใหม่ จึงได้บัญญัติไว้ในมาตรา 29 ว่า

“มาตรา 29. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจงทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

จึงเท่ากับว่านับต่อแต่นี้ไป ภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่นี้ ประชาชนทุกคนสามารถอ้างสิทธิรัฐธรรมนูญเพื่อรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้โดยตรง กฎหมายระดับรอง ๆ จะออกมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ก็เฉพาะกรณีที่มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญระบุให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นไว้โดยเฉพาะเท่านั้น มิฉะนั้นกฎหมายที่ออกมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนดังกล่าวจะเป็นอันขัดต่อรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ และเป็นอันใช้บังคับมิได้ ซึ่งหากมีข้อโต้แย้งดังกล่าวเกิดขึ้นในศาลก็เป็นหน้าที่ที่ศาลจะต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาด อันเป็นกลไกคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างจริงจังที่สุดเท่าที่เคยมีมา

2.1.3 รัฐธรรมนูญใหม่กับความเสมอภาคกันในกฎหมาย และการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

แม้มนุษย์แต่ละคนเกิดมาต่างกันแตกต่างกัน แต่ในความเป็นมนุษย์คนหนึ่ง และเป็นพลเมืองคนหนึ่งเท่ากัน ย่อมควรจะได้รับเสมอภาคกันในทางกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันด้วย หลักการนี้แม้ชอบด้วยครรลองของเหตุผล แต่ก็ปรากฏความคลาดเคลื่อนของการปฏิบัติโดยในหลาย ๆ กรณี ผู้มีฐานะทางการเมือง ราชการหรือเศรษฐกิจ มักจะอาศัยศักยภาพจากฐานะนั้นรับเอาสิทธิประโยชน์และความสะดวกมากกว่าประชาชนทั่ว ๆ ไป จนคล้ายกับมีการแบ่งแยกคนออกเป็นกลุ่มที่มีอภิสิทธิ์กับกลุ่มประชาชนทั่วไปหรือด้อยโอกาส นอกจากนี้ในบางกรณีคนที่อยู่ในฐานะด้อยโอกาสจริง ๆ กับถูกกีดกันโดยกระบวนการอื่น ๆ ของสังคมอีกต่างหากด้วย เช่น คนพิการถูกปฏิเสธไม่รับเข้าทำงานเพราะเหตุผลทางกาย เป็นต้น

ดังนั้น รัฐธรรมนูญใหม่จึงได้บัญญัติรองรับหลักการเรื่องความเสมอภาคกันในทางกฎหมายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 30

"มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรค หรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม"

จากบทบัญญัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 เป็นการยืนยันว่าการปฏิบัติต่อบุคคลในทางกฎหมายย่อมต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในกฎหมายอย่างเป็นธรรมและเสมอภาคกัน การออกกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ หรือการใช้ดุลยพินิจ ใช้อำนาจหน้าที่ทางกฎหมายปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งอย่างหนึ่ง แต่กลับปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่ง (ผู้ด้อยโอกาส)

อีกอย่างหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่ใช้หลักเกณฑ์ทางกฎหมายอย่างเดียวกันนั้น ถือเป็นทางเลือกปฏิบัติ อย่างไม่เป็นธรรมและขัดต่อรัฐธรรมนูญ

2.1.4. รัฐธรรมนูญใหม่กับเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และการแข่งขัน โดยเสรีอย่างเป็นธรรม

"มาตรา 50 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบ การประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือขัดขวางไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน"

2.1.5 รัฐธรรมนูญใหม่กับการช่วยเหลือคนพิการ

แนวทางในการช่วยเหลือคนพิการตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ปรากฏให้เห็นในลักษณะเชิงสาธารณะ เช่น ในหลายประเทศมีการกำหนดให้ทุกทางเท้ามีเส้นทางที่สร้างขึ้นในลักษณะเป็นปุ่มนูนสำหรับช่วยการเดินเท้าของคนตาบอด การกำหนดให้อาคารที่เป็นสาธารณะจะต้องมีทางลาดสำหรับการใช้รถเข็น หรือล้อเข็นของคนพิการ ตลอดจนจัดให้มีห้องสุขาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ เป็นต้น ซึ่งหลาย ๆ รูปแบบดังกล่าว ประเทศไทยก็ได้นำมาประยุกต์ใช้ จึงเป็นเรื่องที่ขอบด้วยหลักการอย่างยิ่งที่ในรัฐธรรมนูญใหม่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 55 ว่า

"มาตรา 55 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

จากบทบัญญัติตามกฎหมายเป็นการสื่อถึงทิศทางความช่วยเหลือของรัฐที่จะมีต่อคนพิการในลักษณะที่จะปรากฏให้เห็นมากขึ้นจากการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยอาจไม่จำเป็นต้องแยกคนพิการไปสงเคราะห์ต่างหากจากสังคมนั้น

2.2 ในเรื่อง มาตรการอันนำไปสู่การปฏิรูปการเมือง ในหมวดที่ 6 ส่วนที่ 7 ได้ตอบสนององค์การโดยมีการบัญญัติถึงเรื่ององค์การตรวจสอบไว้ ดังต่อไปนี้

2.2.1 รัฐธรรมนูญใหม่กับผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตามมาตรา 196 ถึง มาตรา 198

2.2.2 รัฐธรรมนูญใหม่กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามมาตรา 199 ถึงมาตรา 200

2.2.3 รัฐธรรมนูญใหม่กับศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 255 ถึงมาตรา 270

2.2.1 รัฐธรรมนูญใหม่กับผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นสถาบันที่ให้ประชาชน ซึ่งรวมถึงคนพิการ นำความทุกข์ของคนที่ไม่ได้รับความไม่เป็นธรรม โดยเปิดโอกาสให้คนพิการหรือองค์การของคนพิการร้องเรียนไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เมื่อคนพิการเห็นว่ากฎหมายที่จำกัดสิทธิและโอกาสในการมีงานทำของคนพิการนั้นขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากฎหมายดังกล่าวที่คนพิการเสนอนั้นขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงเป็นองค์กรใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นโดยรัฐธรรมนูญใหม่ ตามมาตรา 196 ถึงมาตรา 198 กล่าวคือ

"มาตรา 196 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีจำนวนไม่เกินสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา และการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว"

มาตรา 197 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำที่ร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

(2) จัดทำรายงาน พร้อมทั้งเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา

มาตรา 198 ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำของบุคคลใดตามมาตรา 197 (1) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครอง แล้วแต่กรณี ให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณี พิจารณาวินิจฉัยเรื่องให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอตามวรรคหนึ่งโดยไม่ชักช้า

จากบทบัญญัติตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จึงถูกสร้างขึ้นเพื่อขจัดทุกข์ของประชาชน ซึ่งรวมถึงบุคคลพิการที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะการปฏิบัติหน้าที่นั้นจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม

2.2.2 รัฐธรรมนูญใหม่กับการให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตระหนักดีถึงภาระหน้าที่ของประเทศในการที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ หรือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกด้วย รัฐธรรมนูญจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นตามมาตรา 199 ถึงมาตรา 200 กล่าวคือ

"มาตรา 199 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย

ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ"

"มาตรา 200 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ตรวจสอบ และรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคล หรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

(2) เสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(3) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

(4) ส่งเสริมความร่วมมือ และการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน

(5) จัดทำรายงานประจำปี เพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน ภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา

(6) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชนประกอบด้วย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำรวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

จากบทบัญญัติดังกล่าวของกฎหมายข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ดูแลในเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญใหม่

จะมีบทบาทที่ทำให้สิทธิมนุษยชนในประเทศพัฒนายิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีมาตรฐานในด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อให้บุคคลพิการมีโอกาสในการเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ อันจะส่งผลให้คนพิการมีโอกาสในการมีงานทำมากยิ่งขึ้น

2.2.3 รัฐธรรมนูญใหม่กับศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ตอบสนองของคนพิการที่ได้เรียกร้องให้มีศาลรัฐธรรมนูญ โดยศาลรัฐธรรมนูญบัญญัติอยู่ในมาตรา 255 ถึงมาตรา 270 รายละเอียดของกฎหมายศึกษาได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

จากบทบัญญัติของกฎหมาย ศาลรัฐธรรมนูญนั้นประกอบไปด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ 1 คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 14 คน ซึ่งวุฒิสภาสาขานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิสภาข้าราชการชั้นตอนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเมื่อได้รับเลือกแล้ว ถ้าเป็นข้าราชการต้องลาออกก่อนจึงจะปฏิบัติหน้าที่ได้ เพื่อจะได้มีเวลาทำงานได้อย่างเต็มที่ สำหรับวาระการดำรงตำแหน่งของตุลาการรัฐธรรมนูญนั้นมีวาระ 9 ปี และดำรงตำแหน่งได้วาระเดียว ทั้งนี้ก็เพื่อให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมไม่ต้องคอยเกรงใจใคร แม้แต่วุฒิสภาซึ่งเลือกตนเข้ามา เพราะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอยู่ยาวถึง 9 ปี และอยู่ได้เพียงวาระเดียว

สำหรับอำนาจหน้าที่หลักของศาลรัฐธรรมนูญนั้นได้แก่ การวินิจฉัยว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และอำนาจหน้าที่อื่นที่รัฐธรรมนูญกำหนดวิธีการสำหรับประชาชนที่เห็นว่ากฎหมายใดขัดรัฐธรรมนูญที่จะนำไปสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้ โดยประชาชนจะต้องไปร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าศาลรัฐธรรมนูญใหม่นี้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ากฎหมายใดขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยมีผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้กลั่นกรองเรื่องให้ในขั้นต้นก่อน เพื่อไม่ให้มีเรื่องขึ้นสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมากเกินไป

4.4 แก้ไขหรือให้ปรับปรุงกฎหมายการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการให้มีประสิทธิภาพ

จากปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และกฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2537) เรื่องการจ้างงานคนพิการยังไม่มีประสิทธิภาพนั้น ขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหारेื่องต่างๆ ดังนี้

4.4.1 แนวทางในการแก้ไขปัญหากับการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน

4.4.2 แนวทางในการแก้ไขปัญหากับผลการบังคับใช้กฎหมาย

4.4.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหากับการกำหนดไม่มีระบบสัดส่วนให้คนพิการเป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ

4.4.4 แนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดแรงจูงใจในการจ้างงานคนพิการ

4.4.1 แนวทางในการแก้ไขปัญหากับการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน

จากปัญหากับการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน ในบทที่ 3 ข้อ 3.3.1 นั้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาก กล่าวคือ ในเรื่องการนับจำนวนตามระบบสัดส่วนนั้น นำนับรวมกันทั้งหมด ไม่ว่าสถานประกอบการนั้นจะมีสาขาที่แห่งก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้บังคับกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมตามเจตนารมณ์ที่ต้องการให้คนพิการได้มีงานทำ

ดังนั้น จากปัญหาตามตัวอย่างที่ 1 และตัวอย่างที่ 2 คือ

ตัวอย่างที่ 1 ถ้าสถานประกอบการใดมีสาขาอยู่ในจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด และปรากฏว่าสถานประกอบการนั้นมีพนักงานรวมทั้งหมด 10,000 คน แต่ปรากฏว่าใน 76 จังหวัด มีพนักงานจังหวัดละ 100 คน สำนักงานใหญ่ในกรุงเทพฯ มีพนักงาน 2,500 คน ดังนั้น จะเห็นได้ชัดว่า การนับจำนวนพนักงานถ้ายึดตามแบบกรมประชาสัมพันธ์ โดยให้นับเป็นจังหวัดนั้น ทำให้คนพิการสามารถเข้าทำงานได้เพียง 12 คน คือ จากสำนักงานใหญ่ในกรุงเทพฯ ซึ่งน่าจะขัดต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

ตัวอย่างที่ 2 สถานประกอบการมีสาขาอยู่ใน 25 จังหวัด และปรากฏว่าสถานประกอบการนั้นมีพนักงานรวมทั้งหมด 10,000 คนเท่ากัน แต่ปรากฏว่า ใน 25 จังหวัด มีพนักงานจังหวัดละ 310 คน มีแต่ในส่วนของสำนักงานใหญ่ในกรุงเทพฯ มีพนักงาน 2,250 คน ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่าการนับจำนวนพนักงานถ้ายึดตามแบบของกรมประชาสัมพันธ์ โดยให้นับเป็นจังหวัดนั้น จากจำนวนพนักงานรวม 10,000 คน จะมีคนพิการเข้าทำงานในต่างจังหวัด จังหวัดละ 2 คน ในยี่สิบห้าจังหวัดจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 50 คน ส่วนในกรุงเทพฯ จะต้องรับคนพิการเข้าทำงานอีก 11 คน รวมแล้วสถานประกอบการแห่งนี้จะต้องรับคนพิการเข้าทำงานทั้งสิ้น 61 คน

เมื่อทั้งสองสถานประกอบการมีพนักงานรวมทั้งหมด 10,000 คน เท่ากัน การรับคนพิการเข้าทำงานตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เรื่องการจ้างงานคนพิการและการส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ข้อ 1 กำหนดให้สถานประกอบการของภาคเอกชนที่มีลูกจ้างตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไป จะต้องรับคนพิการเข้าทำงานหนึ่งคนนั้น เมื่อทั้งสองบริษัทมีพนักงานรวมทั้ง 10,000 คน ก็ต้องจ้างงานคนพิการเข้าทำงานสถานประกอบการละ 50 คน เพียงแต่ในการคิดคำนวณเงินส่งเข้ากองทุน ผู้ศึกษาขอเสนอ 2 แนวทางในการคำนวณวิธีการส่งเงินเข้ากองทุน กล่าวคือ

แนวทางที่ 1 ในกรณีที่สถานประกอบการมีพนักงานในแต่ละจังหวัดไม่ถึง 200 คน ตามที่กฎหมายกำหนด แต่ในการคิดคำนวณการนำเงินส่งเข้ากองทุนก็ให้คิดจากจำนวนพนักงานที่มีอยู่ในสถานประกอบการนั้น ๆ เช่น จากตัวอย่างที่ 1 สาขาใน 75 จังหวัด มีพนักงานอยู่ในสถานประกอบการจังหวัดละ 100 คน ตามกฎหมายถ้ามีพนักงานตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไป จะต้องรับคนพิการเข้าทำงานหนึ่งคน ดังนี้ เมื่อสถานประกอบการมีพนักงานอยู่ 100 คน ในวิธีคิดจะต้องรับคนพิการเข้าทำงานครึ่งคน ในการคิดคำนวณเงินนำส่งเข้ากองทุนนี้ ก็ให้คิดจากครึ่งคนนี้ จากตัวอย่างที่ 1 ในกรุงเทพฯมีพนักงาน 2,500 คน จะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 12 คนครึ่ง วิธีคิดเราเอาค่าแรงขั้นต่ำครึ่งหนึ่ง คูณด้วยจำนวนวัน ก็จะได้จำนวนเงินที่จะส่งเข้ากองทุนออกมา เหตุผลเพราะในการคิดคำนวณเงินนำส่งเข้ากองทุนไม่ว่าครึ่งคน หรือไม่ถึงครึ่งคนเราก็สามารถคำนวณออกมาเป็นตัวเลขได้ ไม่จำเป็นต้องออกมาเป็นจำนวนเต็ม ๆ

แนวทางที่ 2 วิธีรวมกลุ่มจังหวัดที่มีอัตราค่าจ้างแรงขั้นต่ำอยู่ในกลุ่มเดียวกัน

จากประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 6)* ได้กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไว้ 3 กลุ่ม กล่าวคือ

กลุ่มที่ 1 กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเป็นเงินวันละหนึ่งร้อยหกสิบสองบาทในท้องที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ภูเก็ต สมุทรปราการ สมุทรสาคร

* ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมฉบับนี้มีผลใช้บังคับ นับแต่วันที่ 22 กันยายน พ.ศ.2540

กลุ่มที่ 2 กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเป็นเงินวันละหนึ่งร้อยสี่สิบบาทในท้องที่ จังหวัดชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา พังงา ระนอง และสระบุรี

กลุ่มที่ 3 กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเป็นเงินวันละหนึ่งร้อยสามสิบบาทในจังหวัดที่ เหลือ

ดังนี้ ในตัวอย่างที่ 1 เมื่อสถานประกอบการมีพนักงานรวม 10,000 คน แต่ได้ กระจายออกไปอยู่ตามสาขาต่างๆ ใน 75 จังหวัด จังหวัดละ 100 คน มีแต่ส่วนของสำนักงานใหญ่ในกรุงเทพฯ มีพนักงาน 2,500 คน ในการคิดคำนวณเงินนำส่งเข้ากองทุนเราสามารถ ทำได้ดังนี้

ในกลุ่มที่ 1 กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไว้ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดโดย รอบ เมื่อในกรุงเทพฯ มีพนักงาน 2,500 คน บวกจังหวัดโดยรอบอีก 6 จังหวัด รวมแล้วใน กลุ่มที่ 1 จะมีจำนวนพนักงานรวม 3,100 คน ซึ่งจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 15 คนครั้ง เราปิดเอาเศษออกเหลือไว้แค่ 15 คน คือให้คิดจำนวนเต็มเอาไว้

ในกลุ่มที่ 2 กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไว้ในท้องที่ 6 จังหวัด ดังนี้ในกลุ่มที่ 2 จะมี พนักงานรวม 600 คน ซึ่งต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 3 คน

ในกลุ่มที่ 3 กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไว้ในท้องที่ 63 จังหวัด ดังนี้ในกลุ่มที่ 3 จะมีพนักงานรวม 6,300 คน ซึ่งจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 31 คนครั้ง เราปิดเอาเศษออก เหลือไว้แค่ 31 คน เมื่อรวมทั้ง 3 กลุ่ม จะได้ $= 15 + 3 + 31 = 49$ คน ซึ่งยังคิดขาดไปอีก 1 คน จากเศษที่ตัดออกไปจากกลุ่ม 1 และกลุ่มที่ 3 ดังนี้ ในส่วนที่เหลือก็ให้นำมารวมกัน และไป คิดค่าแรงในส่วนของกลุ่มที่มีค่าแรงต่ำสุด คือในกรณีนี้เมื่อเศษอยู่ในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 3 ก็ให้คิดเงินนำส่งเข้ากองทุนจากกลุ่มที่ 3 ไป เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็จะคิดค่านำเงินส่งเข้ากองทุน ได้ครบถ้วน

4.4.2 แนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลการบังคับใช้กฎหมาย

จากปัญหาที่กฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราช บัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เรื่อง การจ้างงานคนพิการและการส่งเงินเข้า กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ข้อ 1 ให้สถานประกอบการของเอกชนที่มีลูกจ้างตั้งแต่สอง ร้อยคนขึ้นไป ต้องรับคนพิการเข้าทำงานหนึ่งคน เศษของทุกสองร้อยคนถ้าเกินหนึ่งร้อยคน ต้องรับคนพิการเพิ่มอีกหนึ่งคน หรือในข้อ 3 ถ้านายจ้างไม่ประสงค์รับคนพิการเข้าทำงานก็ให้

ส่งเงินเข้ากองทุนเป็นรายปี ปีละครึ่งหนึ่งของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ใช้บังคับในท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่คุณด้วยจำนวนคนพิการ

ตามหลักการของกฎหมาย ถ้านายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว คือ เมื่อมีคนพิการไปสมัครงานแต่นายจ้างไม่รับ และถ้าไม่รับคนพิการเข้าทำงานตามกฎหมาย นายจ้างจะต้องส่งเงินเข้ากองทุนแทนการรับคนพิการเข้าทำงาน แต่นายจ้างก็ไม่ยอมส่งเงินเข้ากองทุนหรือส่งเงินเข้ากองทุนล่าช้า จะมีแนวทางแก้ไขปัญหานี้อย่างไร

ในทางปฏิบัติอำนาจบังคับ หรือมาตรการที่ใช้ในการลงโทษตามกฎหมายนี้มีวิธีดำเนินการสองทาง คือ ทางอาญา และทางแพ่ง

ในทางอาญานั้น พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ไม่มีสภาพบังคับทางอาญา ดังนั้นเมื่อพระราชบัญญัติไม่มีสภาพบังคับทางอาญา จึงไม่สามารถออกกฎกระทรวงให้มีสภาพบังคับที่แข็งแกร่งได้

ในทางแพ่งนั้น ถึงแม้กรมประชาสงเคราะห์สามารถดำเนินการฟ้องต่อศาลเพื่อให้ศาลสั่งปรับสถานประกอบการหรือนายจ้างฐานไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงได้ แต่ในทางปฏิบัติหากมีการฟ้องร้องกันก็ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไรในทางปฏิบัติ เพราะเงินค่าปรับที่สถานประกอบการหรือนายจ้างผิดนัดไม่ส่งเงินเข้ากองทุน ตามกฎหมายเพียงแค่ 7.5 ซึ่งสถานประกอบการเห็นว่าเล็กน้อยจึงไม่ยอมส่งเงินเข้ากองทุน

ผู้ศึกษาเห็นว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาน่าจะเป็นโทษปรับสถานประกอบการที่ไม่รับคนพิการเข้าทำงาน และไม่ส่งเงินเข้ากองทุนและให้คิดดอกเบี้ยตามกฎหมายนับแต่เวลาที่ยังไม่นำเงินส่งเข้ากองทุน

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงานดังกล่าวนี้ ในประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีมาตรการต่าง ๆ ทางกฎหมายดังนี้

ในประเทศญี่ปุ่น เพื่อที่จะให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการจ้างงานในระบบสัดส่วนนี้เป็นไปได้ด้วยดี จึงได้กำหนดให้สถานประกอบการที่มีพนักงานประจำ 40 คน ต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 1 คน และสถานประกอบการเหล่านี้จะต้องทำแผนการจ้างคนพิการเป็นระยะทุก ๆ 3 ปี ถ้าสถานประกอบการใดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร กระทรวงแรงงานจะประกาศชื่อสถานประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในหนังสือพิมพ์หรือลงโฆษณาหรือประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมาตรการเช่นนี้ ในประเทศญี่ปุ่นถือเป็น

มาตรการที่มีประสิทธิภาพ เพราะมีผลต่อชื่อเสียงของสถานประกอบการ เพราะการไม่รับคนพิการเข้าทำงานนั้น ถือเป็นข่าวใหญ่ที่ทางสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ให้ความสนใจมาก ปัญหาการจ้างงานคนพิการยังเป็นหัวข้อที่ว่ากล่าวในรัฐบาล ถือเป็นเรื่องที่สังคมให้ความสนใจ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ใช้ระบบสัดส่วน แต่กำหนดให้หน่วยงานหรือธุรกิจที่มีคนงานตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป ไม่สามารถปฏิเสธที่จะไม่รับคนพิการเข้าทำงานได้เมื่อมีคนพิการไปสมัคร และจะต้องจัดสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกให้พอสมควร ถ้าปฏิเสธชัดเจนว่าไม่รับเพราะความพิการนั้น คนพิการสามารถที่จะดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาล ให้ศาลมีคำสั่งให้รับคนพิการเข้าทำงานในสถานประกอบการนั้น หรือให้ศาลสั่งลงโทษปรับสถานประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

ดังนั้น จึงเป็นการดีถ้าประเทศไทยจะนำมาตรการในการลงโทษสถานประกอบการของประเทศญี่ปุ่น หรือของประเทศสหรัฐอเมริกา มาปรับใช้กับประเทศไทย

4.4.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดสัดส่วนให้คนพิการรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ

จากปัญหาที่กฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ตามหลักการของกฎหมายที่ให้สิทธินี้สามารถใช้บังคับได้แต่เฉพาะการจ้างงานในภาคเอกชนเท่านั้น ซึ่งไม่รวมไปถึงการจ้างงานในส่วนของรัฐ และรัฐวิสาหกิจนั้น แนวทางในการแก้ไขปัญหาแบ่งออกเป็น 2 แนวทางคือ

แนวทางที่ 1 เสนอแนวทางแก้กฎหมายเพื่อบังคับรัฐเช่น ถ้าสามารถแก้กฎหมายบังคับรัฐได้ ควรจะเขียนกฎหมายนี้ กำหนดสัดส่วนให้รัฐและรัฐวิสาหกิจจ้างงานคนพิการตามระบบสัดส่วน ลงในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศญี่ปุ่นที่มีสัดส่วนให้คนพิการได้เข้าทำงานในภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ หรือประเทศสหรัฐอเมริกาที่แนวทางในการให้คนพิการเข้าทำงานในภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจเช่นกัน

แนวทางที่ 2 คือ ถ้าไม่สามารถแก้กฎหมายเพื่อบังคับรัฐให้รับคนพิการเข้าทำงานตามระบบสัดส่วนได้ แนวทางในการแก้ปัญหาต้องพึ่งมติของคณะรัฐมนตรี ให้คณะรัฐมนตรี มีมติให้หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจรับคนพิการเข้าทำงาน แต่ถึงอย่างไร

ก็ตาม ปัจจุบันนี้มติคณะรัฐมนตรีก็ยังไม่ถึงขั้นกำหนดสัดส่วนให้คนพิการเข้าทำงาน มีแต่มติคณะรัฐมนตรีให้มีนโยบายรับคนพิการเข้าทำงานเท่านั้น

4.4.4 แนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดแรงจูงใจในการจ้างงานคนพิการ

เพื่อให้การจ้างงานคนพิการมีประสิทธิภาพ และได้ผลจึงต้องกำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้คนพิการมีงานทำ โดยนโยบายนี้เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องของการประกอบอาชีพของคนพิการ ไม่ว่าจะเป็นการจ้างงานคนพิการ หรือการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 นโยบายย่อย ๆ คือ

(1) นโยบายส่งเสริมสนับสนุนเร่งรัดสถานประกอบการของเอกชน และหน่วยงานรัฐบาลให้รับคนพิการที่มีความสามารถเข้าทำงาน นโยบายนี้เพื่อแก้ไขปัญหาที่นายจ้างหรือสถานประกอบการเอกชน และหน่วยงานของรัฐมักปฏิเสธที่จะรับคนพิการเข้าทำงาน แต่รับบุคคลทั่วไปเข้าทำงานแทนทั้งที่คนพิการมีความสามารถที่จะทำงานนั้นได้ เพื่อให้

นโยบายนี้บรรลุผลจึงจำเป็นต้องมีมาตรการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

(ก) ให้ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลแก่ ห้างร้าน บริษัท ที่มีการจ้างงานคนพิการมากกว่าร้อยละ 80 ของลูกจ้างทั้งหมดและมีจำนวนคนพิการทำงานไม่น้อยกว่า 50 คน

(ข) ให้ห้างร้าน บริษัทเอกชนสามารถหักค่าใช้จ่ายได้เป็น 2 เท่าของค่าจ้างแรงงานคนพิการที่จ่ายจริง

(ค) ให้รัฐบาลให้เงินอุดหนุนจำนวนหนึ่งแก่ห้างร้าน บริษัท ที่มีอัตราการจ้างงานคนพิการมากกว่าสัดส่วนที่กำหนดเอาไว้ในกฎกระทรวง (พ.ศ.2537) เรื่องการจ้างงานคนพิการ คือ สัดส่วนคนพิการหนึ่งคนต่อบุคคลทั่วไปสองร้อยคน

(2) นโยบายส่งเสริมสนับสนุน ให้คนพิการได้รับความสะดวกในการทำงานในสถานประกอบการหรือในสถานที่ราชการ นโยบายนี้เพื่อแก้ไขปัญหาที่คนพิการไม่ได้รับความสะดวก เนื่องจากสถานประกอบการไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ไม่ได้ดัดแปลงให้เหมาะสมกับคนพิการ เพื่อให้นโยบายนี้บรรลุผลจึงจำเป็นต้องมีมาตรการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(ก) ให้นายจ้างหรือสถานประกอบการสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ 2 เท่าของค่าใช้จ่ายจริงที่ใช้ไปในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการในสถานประกอบการนั้นๆ

(ข) ให้รัฐให้เงินอุดหนุนบางส่วน หรือทั้งหมดแก่สถานประกอบการในการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ สำหรับสถานประกอบการที่มีคนพิการทำงานอยู่เป็นจำนวนมาก

4.5 แก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในเรื่องที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนพิการ

ปัญหามีกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำ การที่จะทำให้กฎหมายเหล่านี้หมดไปได้นั้น นอกจากการกำหนดหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในกฎหมายรัฐธรรมนูญอย่างแจ่มชัดและกำหนดให้มีองค์กรบังคับให้เป็นไปตามสิทธินั้นอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ถ้าได้มีการแก้กฎหมายในเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะ เราควรเสนอแก้ไขในกฎหมายที่จำกัดสิทธิ ไม่ให้จำกัดสิทธิคนพิการ เช่น เรียกร้องให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ประสานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้มีมติให้ดำเนินการยกเลิก หรือร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการยุติธรรม และสิทธิมนุษยชนและแรงงานของรัฐสภาเรียกร้องต่อรัฐสภา ให้ดำเนินการยกเลิกกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิและโอกาสของคนพิการในการประกอบอาชีพที่ได้กำหนดคุณสมบัติในการเป็นผู้ที่จะได้รับการคัดเลือก หรือผู้ที่จะสอบแข่งขันเป็นข้าราชการ หรือในการจะเป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นข้าราชการ หรือคุณสมบัติในการขอขึ้นทะเบียน และรับใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพประเภทต่างๆ โดยเสนอให้มีการตัดข้อความดังกล่าวต่อไปนี้ออกไปจากกฎหมายและระเบียบข้อบังคับคือ

- (1) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพหรือไม่สมประกอบ
- (2) มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการ
- (3) ไม่เป็นผู้มีกาย หรือจิตบกพร่อง อันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการประกอบอาชีพ
- (4) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพ จนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ข้อเสนอดังกล่าวมีเหตุผลสนับสนุน กล่าวคือโดยหลักแล้วคนที่ไม่สามารถทำงานได้ก็ไม่สามารถที่จะรับเข้าทำงานจึงไม่สมควรที่จะต้องเจาะจงลงไปในกลุ่มบุคคลเหล่านี้ ถึงแม้คนปกติทั่วไปที่ไม่สามารถทำงานได้ก็ไม่สามารถรับเข้าทำงานเช่นกัน จากคำเสนอแนะดังกล่าวคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และสมาคมต่างๆ ของคนพิการได้มีหนังสือขอ

ให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) พิจารณาเรื่องการรับราชการของคนพิการจากการประชุมของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ครั้งที่ 1/2539 วันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ.2539 ในระเบียบวาระที่ 3 ข้อ 3.2 ได้พิจารณาเรื่องการทำงานของคนพิการในหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ โดยประธานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการได้มีหนังสือถึงสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ขอให้พิจารณาเรื่องการตัดมาตรา 30 (5) ที่ระบุถึงคุณสมบัติผู้ที่จะเข้าเป็นข้าราชการที่จะต้องไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพ จนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เนื่องจากเป็นช่องทางให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ใช้เป็นข้ออ้างไม่รับคนพิการแม้จะผ่านการสอบแข่งขันด้วยความสามารถ ก็มักจะไม่ผ่านการสอบสัมภาษณ์ซึ่งโดยหลักเหตุผลแล้ว การพิจารณาผู้ที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้นั้น ทุกคนไม่ว่าพิการหรือไม่ ก็ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

จากคำขอดังกล่าว คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้พิจารณาเรื่องการรับราชการของคนพิการ โดยมีหนังสือ ลงวันที่ 24 มกราคม พ.ศ.2540 มีความเห็นว่า มาตรา 30 (5) เปิดโอกาสให้คนพิการซึ่งมีวุฒิและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ สมัครสอบแข่งขันหรือคัดเลือกบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนได้อยู่แล้ว หากได้กีดกันหรือเป็นอุปสรรคขัดขวางคนพิการเข้ารับราชการแต่อย่างใดไม่ ก.พ. จึงได้มีมติให้สำนักงาน ก.พ. ออกหนังสือเวียนแจ้งเรื่องนี้ไปยังส่วนราชการต่างๆ ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ นร 0708.1/ว 26 ลงวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ.2539

เป็นที่น่าเสียดายที่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) กลับอ้างว่า มาตรา 30 (5) นั้นมีไว้เพื่อเอื้ออำนวยแก่คนพิการ โดยให้หน่วยงานใช้ดุลยพินิจ และใช้ระบบคุณธรรมในการพิจารณารับคนพิการเข้าทำงาน ทำให้โอกาสในการแข่งขันเข้ารับราชการของคนพิการจึงต้องขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจจะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อคนพิการ

จากมติดังกล่าวของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) จึงไม่อาจแน่ใจได้ว่าคนพิการจะได้ทำงานในหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสเข้าทำงานในภาครัฐหรือภาคเอกชนมากขึ้นจึงต้องมีการรณรงค์ หรือร่วมรณรงค์กับองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้มีกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เพิ่มโอกาสให้แก่คนพิการ เช่น การเสนอให้หน่วยงานของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ รับคนพิการเข้าทำงานตามระบบสัดส่วนเช่นเดียวกับภาคเอกชน หรือที่เป็นประโยชน์แก่คนพิการ เช่น พระราชบัญญัติประกันสังคมหรือที่จัดสวัสดิการให้ แก่

คนพิการ และระเบียบว่าด้วยเบี้ยยังชีพสำหรับคนพิการ เป็นต้น เพื่อให้นโยบายดังกล่าว บรรลุผล จึงจำเป็นต้องมีมาตรการดังต่อไปนี้

ก. รวบรวมกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เพิ่มโอกาสหรือเป็นประโยชน์ทั้งที่มี อยู่แล้ว หรือกำลังยกร่างหรือที่ควรจะมี โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศโดยเฉพาะ ในประเทศที่เจริญแล้ว เช่นในเรื่องกำหนดให้คนพิการเข้าทำงานในสวนราชการ รัฐวิสาหกิจ ตามระบบสัดส่วนเช่นเดียวกับภาคเอกชน

ข. เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับยกร่างกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เพิ่มโอกาสหรือที่เป็น ประโยชน์แก่คนพิการต่อสาธารณชน นักการเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและคนพิการ และ ชี้แจงให้เห็นถึงประโยชน์ที่คนพิการจะได้รับ พร้อมทั้งเรียกร้องให้พรรคการเมืองและหน่วย งานที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนระเบียบข้อบังคับดังกล่าว

ค. เรียกร้องให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องและคณะรัฐมนตรี เพื่อให้การสนับสนุนยกร่าง หรือส่วนที่แก้ไขของกฎหมาย หรือ ระเบียบข้อบังคับที่เพิ่มโอกาสหรือที่เป็นประโยชน์แก่คนพิการเพื่อให้สามารถตราออกมาเป็น กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่ใช้บังคับได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่จะนำไปสู่ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติได้นั้น จะต้องเน้นด้านการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยทั่วหน้ากัน ทั้งนี้เพราะประชากรของแต่ละประเทศนั้น ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากกว่าทรัพยากรใด ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาต่าง ๆ ประเทศชาติใดที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่พร้อมด้วยศักยภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา แล้ว สังคมนั้นประเทศนั้นถือได้ว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เป็นผลให้ประชากรของประเทศได้รับความสุขความสำเร็จในชีวิตโดยทั่วหน้ากัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว ไม่ว่าประเทศใดจะเจริญพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้าไปมากน้อยเพียงไรก็ตาม สังคมนั้นก็ยังคงต้องมีบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ พฤติกรรม และสติปัญญา รวมอยู่ด้วย ซึ่งบุคคลเหล่านั้น ถูกเรียกว่า “คนพิการ”

แม้ว่าโดยทั่วไปแล้ว ทุกคนต่างตระหนักและสำนึกว่าคนพิการเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคมที่มีสิทธิ และหน้าที่เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ทั้งนี้เพราะคนที่ต้องประสบกับสภาพความพิการนั้น ไม่ใช่เป็นความผิดหรือเป็นความต้องการของคนพิการ สภาพแวดล้อมพันธุกรรม อุบัติเหตุ และโรคภัยไข้เจ็บต่างหาก ที่ทำให้มนุษย์ต้องประสบกับภาวะความพิการในด้านต่าง ๆ แต่แม้กระนั้นก็ได้หมายความว่า บุคคลใดที่ต้องประสบกับสภาพความพิการแล้ว จะต้องสูญเสียความสามารถ และคุณค่าของความเป็นมนุษย์ไปโดยสิ้นเชิง หากแต่ความคิดและท่าทีของคนส่วนใหญ่ ที่ยังคงมองเห็นคนพิการเป็นคนที่ไร้สมรรถภาพ ไม่สามารถจะพึ่งพาตนเองได้โดยลำพัง ต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือจากบุคคลอื่นเท่านั้น การมองคนพิการดังกล่าว ทำให้กฎหมายคุ้มครองคนพิการในยุคแรก ๆ ตั้งแต่กฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงไม่มีบทบัญญัติกล่าวถึงคนพิการแต่อย่างใด กฎหมายที่ให้การคุ้มครองคนพิการในประเทศไทยนั้น เริ่มจากกฎหมายคุ้มครองแรงงานในพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ.2499 ในส่วนที่เกี่ยวกับคนพิการได้มีการจัดตั้งกองทุนเงินทดแทน เพื่อเป็นทุนให้แก่ลูกจ้างในกรณีที่ลูกจ้างประสบ

อันตรายนี้อาจเกิดจากการทำงาน เนื่องจากความใหม่ของกฎหมายและความไม่เข้าใจระหว่าง นายจ้างกับลูกจ้าง กฎหมายฉบับนี้จึงต้องถูกยกเลิกไป จนกระทั่ง กฎหมายเกี่ยวกับเงินทดแทนได้ถูกกำหนดขึ้นไว้ในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2515 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2515 (ฉบับที่ 1) พ.ศ.2533 และได้มีพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ.2537 ออกมาใช้บังคับแทนบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเงินทดแทนในกฎหมายดังกล่าว ต่อมาได้มีกฎหมายประกันสังคม โดยพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน พ.ศ.2533 และได้มีพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับ พ.ศ.2533 บางมาตรา เพื่อให้กฎหมายมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในสาระสำคัญของกฎหมาย ประกันสังคมเกิดขึ้นเพื่อเป็นการรวบรวมเงินทุนและเฉลี่ยความเสี่ยงหรือร่วมกันเสี่ยงต่อเคราะห์ภัยหรือปัญหาความเดือดร้อนที่อาจเกิดขึ้นระหว่างประชาชนในสังคม เพื่อเป็นการประกันความเดือดร้อนทางการเงิน การประกันนี้ได้ครอบคลุมไปถึงการเจ็บป่วย การพิการหรือทุพพลภาพด้วย อย่างไรก็ตามแม้กฎหมายคุ้มครองแรงงานโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทนและกฎหมายประกันสังคม จะให้ความคุ้มครองแก่ลูกจ้างซึ่งรวมถึงคนพิการด้วยก็ตาม แต่ในกฎหมายเงินทดแทนก็ให้ความคุ้มครองที่เน้นถึงช่วงเวลาทำงานเป็นสำคัญ และในกฎหมายประกันสังคมก็ได้กำหนดเงื่อนไขในการรับประโยชน์ทดแทนไว้มาก จนกระทั่งมีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ที่เอื้อประโยชน์ และให้ความคุ้มครองคนพิการโดยตรง โดยเล็งเห็นว่าคนพิการเป็นทรัพยากรส่วนหนึ่งของประเทศ เนื่องจากสภาพของความพิการเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ จึงสมควรสนับสนุน ส่งเสริมให้คนพิการได้มีโอกาสในด้านต่าง ๆ สามารถดำรงชีวิตประกอบอาชีพ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมโดยเท่าเทียมกันกับคนปกติ ดังนั้นจากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงมีแนวคิดในการให้การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการขึ้น เพื่อให้คนพิการสามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างแท้จริงและไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคมต่อไป จึงได้กำหนดประเภทของการฟื้นฟูสมรรถภาพออกเป็นประเภทต่าง ๆ คือ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษา ทางสังคม และอาชีพเพื่อให้คนพิการเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพตามประเภทต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ คนพิการที่ได้รับการฟื้นฟูต่าง ๆ มาครบทั้งสี่ด้านแล้ว จะทำให้มีความสามารถมากขึ้นจากที่เคยเป็นอยู่เดิมเช่น สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ เป็นครูในโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย เป็นที่ปรึกษากฎหมายในสำนักงาน

ต่างๆ ได้ โดยมีคนพิการจำนวนมากหลายคนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และสามารถทำงานได้หลายสาขาอาชีพ ดังจะเห็นได้จากประกาศของกรมประชาสงเคราะห์ในเรื่องกำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ซึ่งมีอยู่ถึง 85 ประเภทงาน

นอกจากนี้ กฎหมายการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ยังมีความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์สำคัญคือ ต้องการให้คนพิการที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้วได้เข้าสู่ตลาดแรงงาน เพราะในกฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เรื่องการจ้างงานคนพิการและสงเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ข้อ 1 ได้กำหนดมาตรการกึ่งบังคับให้นายจ้างรับคนพิการเข้าทำงาน โดยกำหนดให้สถานประกอบการเอกชนที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป ต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 1 คน ถ้า นายจ้างไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงาน จะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพก็ได้ และเพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการรับคนพิการเข้าทำงานในมาตรา 18 ได้กำหนดประโยชน์ในทางภาษีให้เพื่อเป็นแรงจูงใจแก่ผู้ประกอบการ

อย่างไรก็ตามเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ที่ส่งเสริมให้คนพิการได้มีโอกาสในด้านต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การจัดงานให้คนพิการยังคงเป็นภาระที่หนักและค่อนข้างลำบาก ทั้งนี้เป็นเพราะงานบางประเภทที่คนพิการสามารถทำได้กลับมีกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ จำนวนมากมาจำกัดสิทธิในการมีงานทำของคนพิการ เช่น กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในภาครัฐบาลและในภาคเอกชน จะกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการคัดเลือกหรือผู้ที่จะสอบแข่งขันเป็นข้าราชการ หรือคุณสมบัติในการขอขึ้นทะเบียน และรับใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพประเภทต่าง ๆ ไว้ดังต่อไปนี้ (1) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพหรือไม่สมประกอบ (2) มีกายหรือจิตไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการ (3) ไม่เป็นผู้มีกายหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้หย่อนสมรรถภาพในการประกอบอาชีพ (4) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ จากรายชื่อกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในภาครัฐบาล และในภาคเอกชน จำนวน 32 ฉบับ ใน (1) ได้กำหนดคุณสมบัติจำกัดสิทธิไว้จำนวน 31 ฉบับ ใน (2) ได้กำหนดคุณสมบัติจำกัดสิทธิไว้จำนวน 2 ฉบับ ใน (3) ได้กำหนดคุณสมบัติจำกัดสิทธิไว้จำนวน 1 ฉบับ ใน (4) ได้กำหนดคุณสมบัติจำกัดสิทธิไว้จำนวน 5 ฉบับ และนอกจากตัวกฎหมายจะจำกัดสิทธิแล้ว การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ หรือนายจ้างในการตีความกฎหมายหรือรับคนพิการเข้าทำงาน ส่วนใหญ่ยังมี

เจตคติทางลบต่อการจ้างงานคนพิการ มีความสับสนหรือไม่แน่ใจในความสามารถของคนพิการ ทำให้เป็นอุปสรรคปัญหาต่อการจ้างงานในสถานประกอบการเนื่องจากตำแหน่งงานทุกตำแหน่งจะต้องระบุคุณสมบัติสายสามัญ ตั้งแต่ประถมจนถึงมัธยมและอุดมศึกษา ซึ่งคนพิการส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการศึกษาตามระดับต่าง ๆ จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่การจ้างงาน ทั้ง ๆ ที่ส่วนใหญ่มีความสามารถในด้านฝีมือ อีกทั้งกฎหมายที่ส่งเสริมให้คนพิการเข้าทำงานอย่างพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และกฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2537) ยังมีปัญหาในเรื่องดังต่อไปนี้

ปัญหาที่ 1 ปัญหาเกี่ยวกับการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน กล่าวคือ จากกฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เรื่องการจ้างงานคนพิการ ข้อ 1 ก่อให้เกิดปัญหารับคนพิการเข้าทำงานไม่เท่ากัน อันเป็นผลเนื่องมาจากการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน ได้ยึดแบบมาจากกรมประชาสัมพันธ์ที่ให้นับเป็นจังหวัด จึงก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบ และความไม่เป็นธรรมต่อสถานประกอบการด้วยกัน คือ สถานประกอบการที่มีพนักงานเท่ากัน แต่ในสถานประกอบการหนึ่ง มีพนักงานรวมอยู่ในจังหวัดเดียว แต่อีกสถานประกอบการหนึ่ง มีพนักงานกระจายออกไปหลาย ๆ สาขาในจังหวัดต่างๆ ทำให้สถานประกอบการที่มีพนักงานกระจายออกไปในจังหวัดต่างๆ รับคนพิการเข้าทำงานจำนวนน้อยกว่าทั้ง ๆ ที่ทั้งสองสถานประกอบการมีพนักงานอยู่จำนวนเท่า ๆ กัน และเป็นปัญหาต่อคนพิการ คือ แทนที่คนพิการจะได้งานทำกลับไม่ได้งานทำ

ปัญหาที่ 2 คือปัญหาเกี่ยวกับผลการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือ กฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เรื่องการจ้างงานคนพิการ ข้อ 1 จากหลักการของกฎหมาย ถ้านายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว คือ เมื่อมีคนพิการไปสมัครงานแต่นายจ้างไม่รับ และถ้าไม่รับคนพิการเข้าทำงาน นายจ้างต้องส่งเงินเข้ากองทุนแทนการรับคนพิการเข้าทำงาน แต่นายจ้างก็ไม่ยอมส่งเงินเข้ากองทุน หรือส่งเงินเข้ากองทุนแต่ส่งล่าช้า นั้น ปัญหาดังกล่าวควรจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

ปัญหาที่ 3 คือ ปัญหาที่เกี่ยวกับการกำหนดสัดส่วนให้คนพิการรับราชการ หรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ กฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เรื่องการจ้างงานคนพิการนั้น ตามหลักของ

กฎหมายที่ให้สิทธิใช้บังคับได้แต่เฉพาะการจ้างงานในภาคเอกชนเท่านั้น ไม่รวมไปถึงการจ้างงานในส่วนของภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งหมายความว่าหน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจไม่อยู่ในบังคับของกฎหมาย คือไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานคนพิการในระบบสัดส่วนเช่นเดียวกับภาคเอกชน จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจเมื่อเราศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยในประเทศญี่ปุ่น ส่วนที่เกี่ยวกับการจ้างงานคนพิการในระบบสัดส่วน ได้กำหนดให้สถานประกอบการไม่ว่าของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน ที่มีคนงานประจำตั้งแต่ 40 คน จะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 1 คน ถ้าสถานประกอบการหรือหน่วยงานใดไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ประเทศญี่ปุ่นไม่มีการฟ้องร้อง แต่ใช้มาตรการในการลงโทษในระบบอื่น ๆ เช่น กระทรวงแรงงานจะนำชื่อสถานประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายไปประกาศในหนังสือพิมพ์ หรือลงในโฆษณา หรือประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนของการจ้างงานคนพิการในบท 504 ของ Public Law ให้สิทธิของคนพิการ ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตามบุคคลพิการที่มีคุณสมบัติครบถ้วน เช่นเดียวกับบุคคลอื่นในสหรัฐอเมริกาจะถูกปฏิเสธไม่ให้ได้รับประโยชน์หรือแบ่งแยกหรือถูกกีดกันออกจากโครงการ หรือกิจกรรมใด ๆ ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาล เพราะเหตุแห่งความพิการเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ในกฎหมายยังกำหนดให้หน่วยงานหรือธุรกิจอันใดที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป ไม่สามารถปฏิเสธที่จะไม่รับคนพิการเข้าทำงานได้เมื่อมีคนพิการไปสมัคร และจะต้องอำนวยความสะดวกให้พอสมควร ถ้าปฏิเสธชัดเจนว่าไม่รับเพราะความพิการนั้น คนพิการสามารถที่จะดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาลได้ทันที

ปัญหาที่ 4 คือ ปัญหาการขาดแรงจูงใจในการจ้างงานคนพิการ กล่าวคือ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 มาตรา 18 ได้กำหนดผลประโยชน์ให้สถานประกอบการ ที่รับคนพิการเข้าทำงานเฉพาะประโยชน์ในทางภาษีเท่านั้น ดังนั้นเมื่อแรงจูงใจน้อยก็ไม่สามารถกระตุ้นให้มีการจ้างงานคนพิการมากเท่าที่ควร

จากปัญหาการจำกัดสิทธิในการมีงานทำของคนพิการตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ และปัญหาเจตคติในทางลบของเจ้าหน้าที่ในการตีความกฎหมายหากพิจารณาถึงกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายรัฐธรรมนูญแล้ว ในกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ปี ค.ศ.1948 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปี ค.ศ.1966 หรืออนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 122 ว่าด้วยนโยบายการจ้างงาน ปี

ค.ศ.1964 หรือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการ ปี ค.ศ.1975 นั้นทั้งในข้อสัญญาและอนุสัญญาต่าง ๆ จะยืนยันหนักแน่นในความเป็นมนุษย์ว่าทุกคนจะต้องมีความเท่าเทียมกันในทุก ๆ ด้าน และต่างเสมอภาคกันในกฎหมาย และชอบที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอหน้ากัน ปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ และมีสิทธิได้รับการจ้างงานอย่างเสรี มีเสรีภาพในการประกอบอาชีพได้ทุกอาชีพ การจำกัดสิทธิเสรีภาพในการทำงานของคนพิการ เพราะเหตุสถานะของความพิการ จึงถือเป็นการจำกัดสิทธิและเลือกปฏิบัติ ซึ่งย่อมขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้กฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวจะให้ความคุ้มครองบุคคลต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงคนพิการด้วย แต่ผลบังคับของกฎหมายระหว่างประเทศแต่ละฉบับจะมีผลบังคับแตกต่างกัน เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ แม้ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก และให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแล้ว แม้สิทธิมนุษยชนจะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนที่มีคุณค่าในทางกฎหมายในลักษณะสูงสุดเด็ดขาด ซึ่งกฎหมายภายในจะมาขัดแย้งหรือทำลายล้างสิทธิมนุษยชนไม่ได้ แต่ในแง่ของกฎหมายแล้ว ลักษณะทางกฎหมายของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นเพียงข้อมติซึ่งไม่ใช่สนธิสัญญา ดังนั้นค่าบังคับในทางกฎหมายเป็นเพียงคำแนะนำ ซึ่งรัฐสมาชิกจะทำตามหรือไม่ก็ได้ ไม่เกิดผลกระทบในทางกฎหมาย

ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ส่วนที่เกี่ยวกับความเท่าเทียมกันของมนุษย์และสิทธิที่จะได้รับการจ้างงานอย่างเสรีนั้น กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 30 มาตรา 43 และมาตรา 50 ได้บัญญัติไว้อย่างสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ คือ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม, อนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ หรือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของคนพิการ จากความสอดคล้องกันของกฎหมายดังกล่าว การจำกัดสิทธิของคนพิการในการมีงานทำ ย่อมขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ จากความเป็นกฎหมายสูงสุดของกฎหมายรัฐธรรมนูญบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ มีข้อความขัดแย้งหรือขัดกับรัฐธรรมนูญบทบัญญัตินั้นๆ ท่านว่าเป็นโมฆะ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษามีแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้ คือ

1. เข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาในกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องสิทธิและการมีงานทำของคนพิการ

บทบัญญัติของอนุสัญญา หรือข้อสัญญาในกฎหมายระหว่างประเทศ กล่าวคือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ปี ค.ศ.1966 หรืออนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 111 ปี ค.ศ.1958 ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติในเรื่องการจ้างงานและอาชีพ อนุสัญญาฉบับที่ 159 ปี ค.ศ.1983 ว่าด้วยการฟื้นฟูอาชีพและการมีงานทำของคนพิการ ข้อแนะฉบับที่ 168 ปี ค.ศ.1983 ว่าด้วยการฟื้นฟูอาชีพและการมีงานทำของบุคคลพิการ อนุสัญญาและข้อสัญญาดังกล่าวถือว่าเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับโอกาสการทำงานของคนพิการที่ประเทศสมาชิกต่าง ๆ นำไปปฏิบัติหรือขยายผลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในประเทศของตน จึงเป็นการดีถ้าประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาและข้อแนะดังกล่าวข้างต้นมาบังคับใช้ จะได้มีการแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาและข้อสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้คนพิการสามารถมีงานทำได้มากขึ้น

2. ออกกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก

จากปัญหากฎหมายระหว่างประเทศที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายภายในนั้น เมื่อประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีและสมาชิกในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ปี ค.ศ.1948 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปี ค.ศ.1966 หรืออนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 122 ว่าด้วยนโยบายการจ้างงาน ปี ค.ศ.1964 หรือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของคนพิการ ปี ค.ศ.1975 แล้วนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับข้อสัญญาหรืออนุสัญญา คือ การนำกฎหมายระหว่างประเทศมาบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ หลักเกณฑ์ที่ดีในกฎหมายระหว่างประเทศก็คือให้ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในทุก ๆ ด้าน และต่างเสมอกันในกฎหมายและขอบที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอหน้ากัน จากการเลือกปฏิบัติใด ๆ และมีสิทธิที่จะได้

รับภาระจ้างงานอย่างเสรี มีเสรีภาพในการทำงาน และประกอบอาชีพได้ทุกอาชีพ ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิมนุษยชนในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติแล้วจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกันในเรื่องดังกล่าวมาข้างต้น ดังนั้นเมื่อนำหลักการตามกฎหมายระหว่างประเทศมาบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ แสดงว่าเราได้ปฏิบัติตามหลักสากลระหว่างประเทศที่ได้วางเอาไว้แล้ว

3. แก้ไขรัฐธรรมนูญให้กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการอย่างแจ่มชัดและให้มืองค์กรใหม่ เพื่อบังคับให้สิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิที่มีประสิทธิภาพ

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ก่อให้เกิดปัญหากฎหมายและระเบียบข้อบังคับมาจำกัดสิทธิของคนพิการในการมีงานทำนั้น การที่จะทำให้กฎหมายเหล่านั้นหมดไปได้ จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายกำหนดหลักประกันสิทธิไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญอย่างแจ่มชัด เพราะสิ่งที่เป็นปัญหาทางกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิของคนพิการในการมีงานทำนั้นก็ขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะต้องตกไปทันที ไม่สามารถบังคับใช้ได้ ด้วยเหตุนี้ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ คนพิการได้เรียกร้องและเสนอให้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ กำหนดหลักประกันสิทธิแก่คนพิการให้เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปอย่างชัดแจ้ง และให้มืองค์กรใหม่อย่างผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และศาลรัฐธรรมนูญขึ้น เพื่อบังคับให้สิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิที่มีประสิทธิภาพ

จากการเรียกร้องและข้อเสนอของคนพิการรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ตอบสนองความต้องการของคนพิการที่ได้เรียกร้อง กล่าวคือ

1. ในเรื่องสิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองบุคคล ในหมวดที่ 3 ได้ตอบสนองคนพิการโดยมีการบัญญัติถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองบุคคลไว้ดังต่อไปนี้

1.1 รัฐธรรมนูญใหม่กับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติรับรองเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยบัญญัติว่า "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง" (มาตรา 4) จากบทบัญญัติของ

กฎหมายคนพิการมีฐานะเป็นมนุษย์คนหนึ่งเท่ากับมนุษย์คนอื่น ๆ แม้จะมีศักยภาพไม่เท่ากัน แต่ก็พึงมีโอกาสแสดงออกหรือปฏิบัติในฐานะการเป็นมนุษย์ได้เท่าเทียมกัน จึงพึงได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นมนุษย์อย่างเสมอภาคกันด้วย ดังนั้นแม้บุคคลพิการจะแตกต่างกันโดยมูลเหตุและปัจจัยส่วนตัวก็ต้องเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การแบ่งแยกตลอดจนการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลพิการเพราะเหตุสภาพทางกาย ย่อมมีอาจกระทำได้

1.2 รัฐธรรมนูญใหม่กับการออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติรับรองการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ในมาตรา 29 โดยภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่นี้ บุคคลทุกคนซึ่งรวมถึงคนพิการสามารถอ้างอิงรัฐธรรมนูญเพื่อรักษาสิทธิเสรีภาพของคนพิการได้โดยตรง กฎหมายระดับรอง ๆ จะออกมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของคนพิการได้เฉพาะกรณีที่มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นไว้โดยเฉพาะเท่านั้น มิฉะนั้นกฎหมายที่ออกมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของคนพิการดังกล่าวจะเป็นอันขัดรัฐธรรมนูญซึ่งใช้บังคับมิได้

1.3 รัฐธรรมนูญใหม่กับความเสมอภาคกันในกฎหมายและการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติรับรองหลักการเรื่องความเสมอภาคกันในทางกฎหมายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 30 จากบทบัญญัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 เป็นการยืนยันการปฏิบัติต่อบุคคลในทางกฎหมายย่อมต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในกฎหมายอย่างเป็นธรรมและเสมอภาคกัน การออกกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับหรือการใช้ดุลยพินิจ ใช้อำนาจหน้าที่ทางกฎหมายปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งอย่างหนึ่ง แต่กลับปฏิบัติต่อบุคคลอีกอย่างหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่ใช้หลักเกณฑ์ทางกฎหมายอย่างเดียวกัน ถือเป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมและขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ

1.4 รัฐธรรมนูญใหม่กับการช่วยเหลือคนพิการ

แนวทางในการช่วยเหลือคนพิการตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ปรากฏให้เห็นในลักษณะเชิงสาธารณะ กล่าวคือ บทบัญญัติในมาตรา 55 บัญญัติให้บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ จากบทบัญญัติของตามกฎหมายเป็นการสื่อทิศทางความช่วยเหลือของรัฐที่จะมีต่อคนพิการในลักษณะที่จะปรากฏให้เห็นมากขึ้นจากการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยไม่จำเป็นต้องแยกคนพิการไปสงเคราะห์ต่างหากจากสังคมนั้น

2. ในเรื่องมาตรการอันนำไปสู่การปฏิรูปการเมือง ในหมวดที่ 6 ส่วนที่ 7 ได้ตอบสนองคนพิการโดยมีการบัญญัติถึงเรื่ององค์กรตรวจสอบไว้ ดังต่อไปนี้

2.1 รัฐธรรมนูญใหม่กับผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นสถาบันที่ให้อำนาจประชาชน ซึ่งรวมถึงคนพิการนำความทุกข์ของตนที่ได้รับความไม่เป็นธรรม โดยเปิดโอกาสให้คนพิการหรือองค์กรของคนพิการร้องเรียนไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เมื่อคนพิการเห็นว่า กฎหมายที่จำกัดสิทธิและโอกาสในการมีงานทำของคนพิการนั้นขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากฎหมายดังกล่าวที่คนพิการร้องเรียนนั้นขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงเป็นองค์กรใหม่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 196 ถึงมาตรา 198 จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาบัญญัติขึ้นเพื่อขจัดทุกข์ของประชาชน ซึ่งรวมถึงทุกข์ของคนพิการที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะการปฏิบัติหน้าที่นั้นจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม

2.2 รัฐธรรมนูญใหม่กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตระหนักดีถึงภาระหน้าที่ของประเทศในการที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นในมาตรา 199 ถึงมาตรา 200 จากบทบัญญัติของ

กฎหมายดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ บัญญัติขึ้นเพื่อให้ดูแลในเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญใหม่จะมีบทบาทที่ทำให้สิทธิมนุษยชนในประเทศพัฒนายิ่งขึ้น เพื่อให้บุคคลพิการมีโอกาสในการเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ อันจะส่งผลให้คนพิการมีโอกาสในการมีงานทำมากยิ่งขึ้น

2.3 รัฐธรรมนูญใหม่กับศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เรื่อง ศาลรัฐธรรมนูญ บัญญัติอยู่ในมาตรา 255 ถึงมาตรา 270 จากบทบัญญัติของกฎหมายอำนาจหน้าที่หลักของศาลรัฐธรรมนูญนั้นได้แก่ การวินิจฉัยว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยการเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนั้น ประชาชนยื่นเรื่องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาโดยตรงไม่ได้ แต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดวิธีการสำหรับประชาชนที่เห็นว่ากฎหมายใดขัดรัฐธรรมนูญที่จะนำไปสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้ โดยประชาชนต้องไปร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าศาลรัฐธรรมนูญใหม่นี้เปิดโอกาสให้คนพิการร้องเรียนไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เมื่อคนพิการเห็นว่ากฎหมายที่จำกัดสิทธิและโอกาสในการมีงานทำของคนพิการนั้นขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยมีผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้กลั่นกรองเรื่องให้ในขั้นต้นก่อน เพื่อไม่ให้มีเรื่องขึ้นสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมากเกินไป

4. แก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการให้มีประสิทธิภาพ

จากปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เรื่องการจ้างงานคนพิการยังไม่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้เขียนขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน

ปัญหาเกี่ยวกับการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน กล่าวคือ กฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เรื่องการจ้างงานคนพิการ ข้อ 1 ก่อให้เกิดปัญหาหรับคนพิการเข้าทำงานไม่เท่ากัน อันเป็นผลเนื่องมาจากการนับจำนวนตามระบบสัดส่วน ได้ยึดแบบมาจากกรมประชาสงเคราะห์ที่ให้นับ

เป็นจังหวัด จึงก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบ และความไม่เป็นธรรมต่อสถานประกอบการด้วยกัน คือ สถานประกอบการที่มีพนักงานเท่ากัน แต่ในสถานประกอบการหนึ่งพนักงานรวมอยู่ในจังหวัดเดียว แต่อีกสถานประกอบการหนึ่งมีพนักงานกระจายออกไปหลาย ๆ สาขาในจังหวัดต่าง ๆ ทำให้สถานประกอบการที่มีพนักงานกระจายออกไปในจังหวัดต่าง ๆ รับผิดชอบการเข้าทำงานจำนวนน้อยกว่า ทั้ง ๆ ที่ทั้งสองสถานประกอบการมีพนักงานอยู่จำนวนเท่า ๆ กัน และเป็นปัญหาต่อคนพิการคือ แทนที่คนพิการจะได้งานทำกลับไม่ได้งานทำ

ปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาได้เสนอให้มีการนับรวมกันทั้งหมดไม่ว่าสถานประกอบการนั้นจะมีสาขาออกไปกี่แห่งก็ตาม และผู้ศึกษาได้เสนอ 2 แนวทางในการคำนวณวิธีการส่งเงินเข้ากองทุน คือ แนวทางที่ 1 เสนอให้คิดจากสถานประกอบการที่มีพนักงานในแต่ละจังหวัดไม่ถึง 200 คน ตามที่กฎหมายกำหนด เหตุผลเพราะในการคิดจำนวนเงินที่นำส่งเข้ากองทุนไม่ว่ามีเศษเท่าไร เราก็สามารถคำนวณออกมาเป็นตัวเลขได้ จึงไม่จำเป็นต้องคิดออกมาจากจำนวนเต็มเสมอไป แนวทางที่ 2 เสนอให้รวมกลุ่มจังหวัดที่มีอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำอยู่ในกลุ่มเดียวกัน และคิดจำนวนเงินนำส่งเข้ากองทุนจากกลุ่มต่าง ๆ แล้วนำมารวมกันก็จะได้เงินนำส่งเข้ากองทุนครบถ้วนเท่ากัน ถ้าเป็นเช่นนี้ ก็จะสามารถแก้ปัญหาการได้เปรียบเสียเปรียบกัน ระหว่างสถานประกอบการที่มีพนักงานอยู่ในจังหวัดเดียวกัน หรือกระจายออกไปในหลายๆ จังหวัด และยังทำให้คนพิการได้ทำงานมากขึ้น อีกทั้งกองทุนยังได้เงินเข้ากองทุนเพิ่มขึ้นอีกด้วย

2. แนวทางในการแก้ไขปัญหากับผลการบังคับใช้กฎหมาย

ปัญหาเกี่ยวกับผลการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือ กฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เรื่อง การจ้างงานคนพิการและการส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ข้อ 1 จากหลักการของกฎหมาย ถ้านายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว คือ เมื่อมีคนพิการไปสมัครงานแต่นายจ้างไม่รับ และถ้าไม่รับคนพิการเข้าทำงาน นายจ้างต้องส่งเงินเข้ากองทุน แทนการรับคนพิการเข้าทำงาน แต่นายจ้างก็ไม่ยอมส่งเงินเข้ากองทุน หรือส่งเงินเข้ากองทุนแต่ส่งล่าช้านั้น ปัญหาดังกล่าวควรจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

จากปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงาน ผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหานั้น น่าจะเป็นโทษปรับสถานประกอบการที่ไม่รับคนพิการเข้าทำงาน และให้คิดดอกเบี้ยตามกฎหมาย นับแต่เวลาที่ยังไม่ส่งเงินเข้ากองทุน

3. แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสัดส่วนให้คนพิการรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ปัญหาไม่มีระบบสัดส่วนให้คนพิการรับราชการ หรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เรื่องการจ้างงานคนพิการนั้น ตามหลักของกฎหมายที่ให้สิทธินั้นใช้บังคับได้แต่เฉพาะการจ้างงานในภาคเอกชนเท่านั้น ไม่รวมไปถึงการจ้างงานในส่วนของภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งหมายความว่าหน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจไม่อยู่ในบังคับของกฎหมาย ซึ่งหมายความว่าหน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจไม่อยู่ในบังคับของกฎหมาย คือไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานคนพิการในระบบสัดส่วนเช่นเดียวกับภาคเอกชน

จากปัญหาผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาไว้ 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 ได้เสนอแนวทางแก้กฎหมายเพื่อบังคับรัฐ โดยให้กำหนดสัดส่วนให้รัฐและรัฐวิสาหกิจจ้างงานคนพิการตามระบบสัดส่วน ลงในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534

แนวทางที่ 2 ในกรณีไม่สามารถแก้กฎหมายบังคับรัฐได้ เสนอให้ฟังมติของคณะรัฐมนตรี ให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจรับคนพิการเข้าทำงาน

4. แนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดแรงจูงใจในการจ้างงานคนพิการ

ปัญหาพระราชบัญญัติขาดแรงจูงใจในการจ้างงานคนพิการ กล่าวคือ ในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 มาตรา 18 ได้กำหนดผลประโยชน์ให้สถานประกอบการที่รับคนพิการเข้าทำงานเฉพาะประโยชน์ในทางภาษีเท่านั้น ดังนี้เมื่อแรงจูงใจน้อยก็ไม่สามารถกระตุ้นให้มีการจ้างงานคนพิการมากเท่าที่ควร

จากปัญหา ผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางต่าง ๆ เช่น ให้รัฐให้เงินอุดหนุนจำนวนหนึ่งแก่ห้างร้านที่มีอัตราการจ้างงานคนพิการมากกว่าสัดส่วนที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง (พ.ศ.2537) เรื่องการจ้างงานคนพิการ หรือให้รัฐให้เงินอุดหนุนบางส่วนหรือทั้งหมดแก่สถานประกอบการในการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ สำหรับสถานประกอบการที่มีคนพิการทำงานอยู่เป็นจำนวนมาก

5. แก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายและระเบียบ ข้อบังคับในเรื่องที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนพิการ

ปัญหามีกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำการที่จะทำให้กฎหมายเหล่านั้นหมดไปได้นั้น นอกจากการกำหนดหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในกฎหมายรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน และกำหนดให้มืองค์กรบังคับให้เป็นไปตามสิทธินั้นอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ถ้าได้มีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะ ผู้ศึกษาเห็นว่า เราควรเสนอแก้ไขกฎหมายที่จำกัดสิทธิ ไม่ให้จำกัดสิทธิคนพิการ เช่น เรียกร้องให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เช่น เรียกร้องให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ประสานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้มีมติให้ดำเนินการยกเลิกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่จำกัดสิทธิและโอกาสคนพิการในการประกอบอาชีพ โดยเสนอให้มีการตัดข้อความที่จำกัดสิทธิดังกล่าวออกไปจากกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ

จากปัญหากฎหมายจำกัดสิทธิดังกล่าว คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และสมาคมต่างๆ ของคนพิการได้มีหนังสือขอให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) พิจารณาเรื่องการรับราชการของคนพิการตามมาตรา 30 (5) จากคำขอดังกล่าว คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนมีความเห็นว่า มาตรา 30 (5) เปิดโอกาสให้คนพิการซึ่งมีวุฒิและความสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ สมัครสอบแข่งขันหรือคัดเลือกบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนได้อยู่แล้ว หากได้กีดกันหรือเป็นอุปสรรคขัดขวางคนพิการเข้ารับราชการแต่อย่างใด ผู้ศึกษาเห็นว่าทำให้โอกาสในการแข่งขันเข้ารับราชการของคนพิการ จึงต้องขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจจะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อคนพิการ จากมติดังกล่าวของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจึงไม่อาจแน่ใจได้ว่า คนพิการจะได้ทำงานในหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือไม่ เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสเข้าทำงานในภาครัฐหรือภาคเอกชนมากขึ้น ผู้ศึกษาเห็นว่าต้องมีมาตรการดังต่อไปนี้

1. รวบรวมกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เพิ่มโอกาสหรือเป็นประโยชน์ต่อคนพิการทั้งที่มีอยู่แล้ว หรือกำลังยกร่าง โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศโดยเฉพาะในประเทศที่เจริญแล้ว เช่น ในเรื่อง กำหนดให้คนพิการเข้าทำงานในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ตามระบบสัดส่วนเช่นเดียวกับภาคเอกชน

2. เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการยกย่อง ระเบียบข้อบังคับที่เพิ่มโอกาสหรือที่เป็นประโยชน์แก่คนพิการ โดยเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงให้เห็นประโยชน์ที่คนพิการจะได้รับ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพและการจ้างงานคนพิการ. กรุงเทพฯ : จัดพิมพ์โดย
สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2536.
- กิติพงศ์ นังสพฤกษ์. กฎหมายแรงงานที่น่ารู้สำหรับผู้บริหารกับแรงงานและประชาชนผู้
ใช้แรงงาน. โครงการเผยแพร่กฎหมายที่น่ารู้สำหรับประชาชน เล่มที่ 3 ศูนย์
กฎหมายสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช กรุงเทพฯ : ธรรมสาร, 2539.
- กมล พลวัน. พัฒนาการสิทธิมนุษยชน. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน,
2538.
- ขนิษฐา เทวินทรภักดี. ทางสู่ความสุขความสำเร็จของคนพิการ. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ :
จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชา
สงเคราะห์, 2539.
- คณิน บุญสุวรรณ. คู่มืออ่านรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ : โครงสร้างและหลักการของรัฐ
ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : อมรินทร์
วิชาการ, 2541.
- ดำรง ธรรมรักษ์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 1,
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- มานิต จุมปา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2540. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2541.
- ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล. กฎหมายแรงงาน. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2523.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2526.
- รังสฤษฏ์ จันทรรัตน์. การให้สัตยาบันอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ,
พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 7, 2538.

วิจิตรา (ฟุ้งลัดดา) วิเชียรชม. กฎหมายประกันสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2539.

วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. กฎหมายและนโยบายของรัฐเกี่ยวกับคนพิการ. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2539.

วิชฌู เครืองาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. : พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2530.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2538.

ศักดิ์ สุนทรเสถณี. เจตคติ. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, 2531.

สุดาศิริ วดวงค์. กฎหมายคุ้มครองแรงงาน. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2538.

หยุด แสงอุทัย. หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 9, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.

อรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ. ปัญหาการเข้าสู่แรงงานของคนพิการที่เคยได้รับการฟื้นฟูอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ. พิมพ์ครั้งที่ 1, นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.

วารสารและเอกสารอื่น ๆ

เบ็ญจา ชลอรันนท์. (ผู้แปล) "The United Nations Declaration on the -Rights of Disabled Person" วารสารคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา 14, 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2525.

วิทยานิพนธ์

พัฒนา เรือนใจดี. "ศาลรัฐธรรมนูญ ศึกษาปัญหาทางทฤษฎี และกฎหมายรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้ง และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537.

วาสนา ตะเกาพงษ์. "การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ". วิทยานิพนธ์ปริญญา
สังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

ภาษาอังกฤษ

Coudroglou Aliko and Poole Dennis L. Disability, Work and Social Policy-Models
for Social Welfare. New York : Springer Publishing Company, 1984.

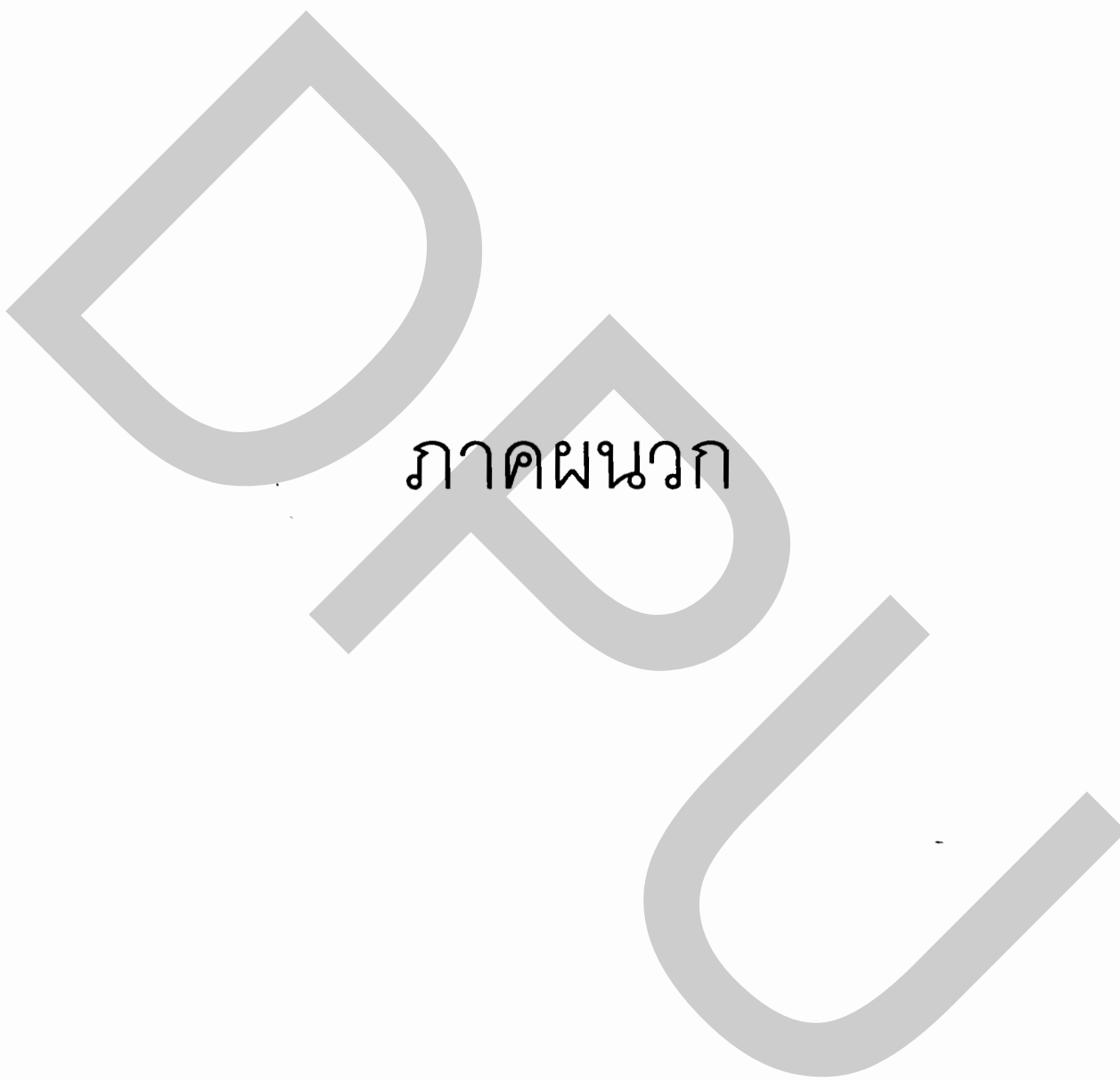
Conley Ronald W. The Economics of Vocational Rehabilitation. Baltimore : The John
Hopkins Press, 1965.

Office International Labour. Geneva Vocational rehabilitation Services for
disabled persons, First published, 1982.

Office International Labour. Toward Equalizing Opportunities for Disabled people
in Asia : A Guide, Bangkok : N.P., 1994".

Shearer Ann, Disability : Whose Handicap, Oxford : Basil Blackwell, 1981.

Stacey Frank, Ombudsmen Compared, Clarendon Press, Oxford, 1978

ภาคผนวก

ภาคผนวก

กฎหมายและระเบียบข้อบังคับเฉพาะมาตราที่จำกัดสิทธิคนพิการในการมั่งงานทำ

เลขที่	รายชื่อกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ	มาตราที่จำกัดสิทธิคนพิการในการมั่งงานทำ
1	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ.2518	ม.10 (4)
2	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535	ม.30 (5)
3	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ.2518	ม.24 (5)
4	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ.2521	ม.27(11)
5	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.2521	ม.33 (1)
6	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521	ม.41 (5)
7	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523	ม.23 (5)
8	พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518	ม.26 (3)
9	พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537	ม.8 (4)
10	พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2521	ม.52 (5)
11	พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2535	ม.12 (6)
12	ข้อบังคับ การไฟฟ้านครหลวง พ.ศ.2535	ม.8 (4)
13	ข้อบังคับ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ.2537	ข้อ 9 (8)
14	ข้อบังคับ การประปานครหลวง พ.ศ.2517	ข้อ 6 (4)
15	ข้อบังคับ การประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ.2522	ข้อ 8 (3)
16	ข้อบังคับ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ.2536	ข้อ 7 (5)
17	ข้อบังคับ การรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.2528	ข้อ 2 (4)
18	ข้อบังคับ การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2520	ข้อ 7 (10)
19	พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2479	ม.14 (4)
20	พ.ร.บ. ผู้สอบบัญชี พ.ศ.2505	ม.15(7)
21	พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ.2528	ม.35(9)
22	พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ.2535	ม.64(3)

เลขที่	รายชื่อกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ	มาตราที่จำกัดสิทธิคนพิการ ในการมีงานทำ
23	พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ.2535	ม.69(3)
24	พ.ร.บ. วิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505	ม.18(4)
25	พ.ร.บ. วิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2508	ม.18(4)
26	พ.ร.บ วิชาชีพเภสัชกรรม พ.ศ.2537	ม.12(5)
27	พ.ร.บ. วิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ.2528	ม.11(8)
28	พ.ร.บ. วิชาชีพทันตกรรม พ.ศ.2537	ม.12(5)
29	พ.ร.บ. ช่างรังวัดเอกชน พ.ศ.2535	ม.19(5) (6)
30	พ.ร.บ. การขนส่ง พ.ศ.2497	ม.37(4) (5)

พระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการการเมือง

พ.ศ. ๒๕๑๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ที่ในปีที่ ๓๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควร มีกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภาฯ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑๐ ผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นข้าราชการการเมือง ตำแหน่งอื่นนอกจากตำแหน่งรัฐมนตรี ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี
- (๓) เป็นผู้เสียภาษีเงินได้จากรายได้อื่นนอกเหนือจากเงินที่ได้รับจากบำนาญหรือเงินอุดหนุนจากรัฐมนตรี

(๔) ไม่เป็นผู้มีกાયเหตุพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือ เป็นโรคตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการพลเรือน

พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติ-
บัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓๐ ผู้ที่จะเข้ารับการเป็นข้าราชการพลเรือนต้องมีคุณสมบัติทั่วไปดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี
- (๓) เป็นผู้เลือกโตในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(๔) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง

(๕) ไม่เป็นผู้มีกฏโทษพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่
สมประกอบ หรือเป็นโรกลาภที่กำหนดในกฎ ก.พ.

(๖) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามกฎหมาย

ว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น

(๗) ไม่เป็นผู้หาพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม

(๘) ไม่เป็นกรรมการพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

(๙) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(๑๐) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา
เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

*หมายเหตุ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐๘ ตอนที่ ๓๑ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๕ เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่
๑ เมษายน ๒๕๓๕ เป็นต้นไป

พระราชบัญญัติ

ระบียบข้าราชการเป็นรัฐสภา

พ.ศ. ๒๕๑๘

ภูมิพลตฤยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘

เป็นปีที่ ๓๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการเป็นรัฐสภา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑-๔ มีที่ละทำรับราชการเป็นข้าราชการรัฐสภาสามัญ ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี
- (๓) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(๔) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง

(๕) ไม่เป็นผู้มีกษัตริย์พลภาวะจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถ จิตเป็นเพี้ยนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในกฎ ก.ร.

พระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ
พ.ศ. ๒๕๒๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑
เป็นปีที่ ๓๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรม
ราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ
ฝ่ายตุลาการ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑”

หมวด ๒

การสอบคัดเลือก

มาตรา ๒๗ ผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ
และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) (ก) เป็นธรรมชาติบรรณชาติ หรือนิติศาสตร์บรรณชาติ หรือ
 เอบได้ได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายจากต่างประเทศซึ่ง
 ก.ค. เห็นว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี

(ข) สอบได้ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมาย
 แห่งเนติบัณฑิตยสภา และ

(ค) ได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายเป็น จำศาล รองจำศาล
 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าพนักงานบังคับคดี พนักงานคุมประพฤติหรือ
 พนักงานคดีในกระทรวงยุติธรรม พนักงานอัยการ นายทหารเหล่า
 พระธรรมนูญ ทนายความ หรือประกอบวิชาชีพทางกฎหมายอย่างอื่น
 ตามที่ ก.ค. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ทั้งนี้ ให้ ก.ค. มีอำนาจออก
 ระเบียบกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ด้วย

(๒) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๓) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปี

(๔) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตาม
 รัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(๕) เป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา

(๖) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรม
 อันได้

(๗) ไม่เป็นผู้หมั่นสนทนพันตัว

(๘) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกพักราชการ หรือถูกสั่งให้ออก
 จากราชการไว้ก่อนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการหรือ
 ตามกฎหมายอื่น

(๙) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจาก
 ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

(๑๐) ไม่เป็นผู้เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
 เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิด
 ลหุโทษ

(๑๑) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะ
เป็นข้าราชการตุลาการ หรือเป็นโรคที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง และ

(๑๒) เป็นผู้ที่คณะกรรมการแพทย์มีจำนวน ไม่น้อยกว่าสามคน
 ซึ่ง ก.ค. จะได้กำหนด ได้ตรวจร่างกายและจิตใจแล้ว และ ก.ค. ได้
 พิจารณารายงานของแพทย์เห็นว่าสมควรรับสมัครได้

ให้ ก.ค. มีอำนาจออกระเบียบเพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัคร
 สอบคัดเลือกก่อนที่จะรับสมัครได้

พระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ
พ.ศ. ๒๕๒๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑
เป็นปีที่ ๓๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓๓ ผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการผู้ช่วย ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) (ก) สอบไล่ได้เป็นธรรมศาสตร์บัณฑิต หรือนิติศาสตร์บัณฑิตหรือสอบไล่ได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตร ทางกฎหมายจากต่างประเทศ ซึ่ง ก.อ. เห็นว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี

(ข) สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และ

(ค) ได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายเป็นข้าราชการตุลาการ จำศาล รองจำศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าพนักงานบังคับคดี พนักงานคุมความประพฤติ นายทหารเหล่าพระธรรมนูญ หรือทนายความ หรือได้ประกอบวิชาชีพ ทางกฎหมายอย่างอื่นตามที่ ก.อ. กำหนด ทั้งนี้ เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปี และให้ ก.อ. มีอำนาจออกระเบียบกำหนด เงื่อนไขเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพนี้ ๆ ด้วย

(๒) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๓) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปี

(๔) เป็นผู้เสียภาษีในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(๕) เป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา

(๖) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(๗) ไม่เป็นผู้หนีสินล้นพ้นตัว

(๘) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งให้พักราชการ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามกฎหมายว่าด้วย ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการหรือกฎหมายอื่น

(๙) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

(๑๐) ไม่เป็นผู้เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๑) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีภรรยาหรือ จิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการอัยการหรือเป็นโรคที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง และ

(๑๒) เป็นผู้ที่คณะกรรมการแพทย์มีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนซึ่ง ก.อ. จะได้กำหนดได้ตรวจร่างกายและจิตใจแล้ว และ ก.อ. ได้พิจารณารายงานของแพทย์เห็นว่าสมควรรับสมัครได้

ให้ ก.อ. มีอำนาจวางระเบียบเพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกก่อนที่จะรับสมัครได้

พระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2521

เป็นปีที่ 33 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ

ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม
ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ
พ.ศ. 2521"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้เริ่มบังคับตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2521 เป็น
ต้นไป

มาตรา 41 ผู้ที่จะได้รับบรรจุคัดเลือกหรือผู้ที่จะสอบแข่งขัน เป็นข้าราชการตำรวจ
ต้องมีคุณสมบัติทั่วไปดังนี้

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) อายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี
- (3) เป็นผู้เต็มใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตามรัฐธรรมนูญด้วยความ
บริสุทธิ์ใจ

(4) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง

(5) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือ

จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๓

เป็นปีที่ ๓๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครู
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม
ของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.
๒๕๒๓”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๒๓ เป็น
ต้นไป

มาตรา ๒๓ ผู้ซึ่งจะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูได้ต้องมีคุณสมบัติทั่วไป ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี
- (๓) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
- (๔) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง
- (๕) ไม่เป็นผู้มีกยศ.หรือหนี้สินที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในกฎ ก.ค. (๑)
- (๖) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งให้พักราชการ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น

(๑) ให้ดูกฎ ก.ค. ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๒๖) ประกอบ

พระราชบัญญัติ

ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๘

(แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๓)

พระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๖

(แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒)

มาตรา ๒๔ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร คือ

- (๑) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๒) หุนวุกและเป็นใบ้ ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้
- (๓) ภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๔) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (๕) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง โดยคำพิพากษาตามกฎหมายว่าด้วย

การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

มาตรา ๒๕ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนดังต่อไปนี้

(๑) สัญชาติไทยตามกฎหมาย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทย และมีสัญชาติอื่นด้วยในขณะเดียวกันก็ บุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติก็ ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๓๕ อีกด้วย เว้นแต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดแต่เกิดในต่างประเทศ ไม่ต้องมีคุณสมบัติดังกล่าว

- (๒) อายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าบริบูรณ์ในวันหนึ่งมกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง
- (๓) มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นเวลาติดต่อกันจนถึงวันสมัคร ไม่น้อยกว่า

หนึ่งปี

มาตรา ๒๖ บุคคลผู้มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร คือ

- (๑) ตัดยาเสพติดให้โทษ
- (๒) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นคดี
- (๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๒๔ (๑) (๒) (๓) หรือ (๕)

(๔) ต้องคำพิพากษาของศาลใดศาลหนึ่งให้จำคุก และต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในคดีนั้น

(๕) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

พระราชบัญญัติ
สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล
พ.ศ. ๒๕๓๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๗
เป็นปีที่ ๔๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารของตำบล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๘ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตาม (๑) และ (๒) และไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (๓) และ (๔) ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง

(๒) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำและมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านในตำบลนั้นเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามเดือนจนถึงวันเลือกตั้ง

(๓) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๔) เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

มาตรา ๔ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตาม (๑) และ (๒) และไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (๓) ถึง (๑๑) ดังต่อไปนี้

“(๑) มีสัญชาติไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย

(๒) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำและมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านในตำบลนั้นเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหกเดือนจนถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(๓) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๔) เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ วิกลจริต จัดพันเพื่อนไม่สมประกอบ ตึดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดไว้สำหรับคุณสมบัติของผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

(๕) เป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานองค์การของรัฐ

(๖) เป็นผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือสารวัตรกำนัน

(๗) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่าทุจริตต่อหน้าที่

(๘) เคยถูกผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบลตามพระราชบัญญัตินี้

(๙) เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกโดยพันโทษมาแล้วไม่ถึงสามปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๐) เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือเสื่อมเสียทางศีลธรรม

(๑๑) เคยถูกผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งหรือสภาตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้ง เว้นแต่จะพ้นห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งจนถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

พระราชบัญญัติ

ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๒๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

เป็นปีที่ ๓๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๕๒ ปลัดเมืองพัทยาและรองปลัดเมืองพัทยาต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างใด
อย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (๑) ดัดยาเสพติดให้โทษ
- (๒) เป็นหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- (๓) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอด้วยกฎหมายถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับ
ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- (๔) เคยถูกไล่ออก ปลดออก ให้ออก หรือเลิกจ้าง เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือหย่อนความ
สามารถ
- (๕) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๖) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช
- (๗) ดำรงตำแหน่งหน้าที่อื่นใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงาน
ปกครองท้องถิ่น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทซึ่งเป็นนิติบุคคลหรือเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา
ซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น เว้นแต่ตำแหน่งที่ดำรงตามกฎหมาย หรือ
ตำแหน่งประธานกรรมการหรือกรรมการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทซึ่งเป็นนิติบุคคลที่เป็นการพาณิชย์
รองเมืองพัทยา หรือที่เมืองพัทยาถือหุ้น
- (๘) เป็นคู่สัญญากับเมืองพัทยาหรือเป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญากับเมืองพัทยาหรือในกิจการ
ที่กระทำให้แก่เมืองพัทยาอันเป็นการแสวงหาประโยชน์ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมเว้นแต่การทำสัญญา
รับจ้างเป็นปลัดเมืองพัทยาหรือรองปลัดเมืองพัทยา

พระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙)
พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๓๕"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความใน (๔) ของมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(๔) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำ และมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ในหมู่บ้านนั้นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสามเดือนจนถึงวันเลือก"

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๒ ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านต้องมีคุณสมบัติและไม่อยู่ในลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์ในวันรับเลือก
- (๓) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ประจำ และมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ในหมู่บ้านนั้นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีจนถึงวันเลือกและเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน
- (๔) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (๕) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๖) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ วิกลจริต จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ดิถยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวง

ว่าด้วย การบรรจุ การแต่งตั้ง และการถอดถอนพนักงาน

(ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2535

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขปรับปรุงข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวง ว่าด้วย การบรรจุ การแต่งตั้ง และการถอดถอนพนักงาน พ.ศ. 2506 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 23 (3) แห่งพระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 คณะกรรมการการไฟฟ้า-นครหลวงจึงวางข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ข้อบังคับนี้เรียกว่า "ข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวง ว่าด้วย การบรรจุ การแต่งตั้ง และการถอดถอนพนักงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535"

ข้อ 2. ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2535 เป็นต้นไป

ข้อ 3. ให้ยกเลิกความในข้อ 8 แห่งข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวง ว่าด้วย การบรรจุ การแต่งตั้ง และการถอดถอนพนักงาน พ.ศ. 2506 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ 8. ให้กำหนดคุณสมบัติของพนักงานดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์
- (3) เป็นผู้เลือกมิสในระบอบการปกครองของประเทศไทย
- (4) เป็นผู้มิชอบนำยศสมบุรณ์ตามความเห็นของแพทย์ของการไฟฟ้านครหลวง

และไม่เป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือจิตหั่น หืออน ไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคที่มีอันตรายร้ายแรง เช่น

- (ก) โรคเรื้อน
- (ข) โรคยาเสพติดให้โทษร้ายแรง
- (ค) โรคพิษสุราเรื้อรัง
- (ง) วัณโรคในระยะอันตราย

ข้อบังคับการให้เข้าทำงานผลิตแห่งประเทศไทย

ฉบับที่ 291

ว่าด้วย บุคคล พ.ศ. 2537

โดยที่เมื่อตราพระราชกฤษฎีกาเรื่องข้อบังคับการให้เข้าทำงานผลิตแห่งประเทศไทย ที่เกี่ยวกับบุคคล อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการให้เข้าทำงานผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 คณะกรรมการการให้เข้าทำงานผลิตแห่งประเทศไทย ในการประชุม ครั้งที่ 1/2538 เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2538 ออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ข้อบังคับนี้เรียกว่า "ข้อบังคับการให้เข้าทำงานผลิตแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 291 ว่าด้วย บุคคล พ.ศ. 2537 "

ข้อ 2. ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2537 เป็นต้นไป

ข้อ 9. ผู้ที่ได้รับการจ้าง การบรรจุ ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่สมัครเข้าเป็นผู้ปฏิบัติงาน
- (3) มีอายุไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์
- (4) สามารถทำงานให้แก่ กพร. ได้เต็มเวลา
- (5) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินส่วนตัว
- (6) ไม่เป็นหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- (7) ไม่เคยเป็นผู้ถูกไล่ออกจาก

ราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์การสาธารณะอื่น

8 ไม่เป็นผู้มีภาวะทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ ตึดยาเสพติดให้โทษ หรือไม่เป็นโรคดังต่อไปนี้ คือ โรคเรื้อน วัณโรค ในระยะอันตราย โรคทำร้ายในระยะที่ปรากฏอาการให้เห็นที่ร้ายแก่สังคม โรคพิษ

สุราเรื้อรัง

ชื่อ

รับใช้บังคับ

คุณสมบัติผู้ที่จะได้รับ
การจ้าง/บรรจุ

ข้อบังคับการประสานครหลวง

ฉบับที่ 28

ว่าด้วย การบรรจุ การแต่งตั้ง และการถอดถอนพนักงาน

พ.ศ. 2517

(แก้ไขเพิ่มเติมโดย ข้อบังคับ กพ.น. ฉบับที่ 37, 41, และ 52)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 (3) แห่งพระราชบัญญัติการประสานครหลวง พ.ศ. 2510 คณะกรรมการการประสานครหลวง วางข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้.-

- ข้อ 1. ข้อบังคับนี้เรียกว่า "ข้อบังคับการประสานครหลวง ฉบับที่ 28 ว่าด้วยการบรรจุ การแต่งตั้ง และการถอดถอนพนักงาน พ.ศ. 2517"
- ข้อ 2. ให้ใช้ข้อบังคับนี้ตั้งแต่วันที่ 4 พฤศจิกายน 2517 เป็นต้นไป
- ข้อ 6. พนักงานต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้:-
- (1) มีสัญชาติไทย
 - (2) อายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์
 - (3) เป็นผู้เฉลียวใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ
 - (4) ไม่เป็นผู้อยู่ภายใต้การพิพากษา ไร้ความสามารถ จิตสันเพี้ยนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน วัณโรคในระยะอันตราย โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่น่ารังเกียจแก่สังคม โรคคึกคะนองเสพติคโห โห หรือโรคพิษสุราเรื้อรัง
 - (5) ไม่เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างถูกพักราชการ หรือถูกพักงานจากหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ
 - (6) เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยเหมาะสม ไม่บกพร่องในศีลธรรมอันดี
 - (7) ไม่เป็นผู้ที่มีหนี้สินพันตัว
 - (8) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นสุหนโทษ หรือความผิดอันใดกระทำโดยประมาท

รอมงคัมการประปาส่วนภูมิภาค

ว่าด้วยการกำหนดค่าแรง อัตรารับเงินเดือน การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนรับเงินเดือน การลดลดอน ระเบียบวินัย การลงโทษและการอุทธรณ์การลงโทษของพนักงาน

พ.ศ. ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค

พ.ศ. ๒๕๒๒ และกรมการ วางรอมงคัมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ รอมงคัมนี้เรียกว่า "รอมงคัมการประปาส่วนภูมิภาค ว่าด้วยการกำหนดค่าแรง อัตรารับเงินเดือน การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนรับเงินเดือน การลดลดอน ระเบียบวินัย การลงโทษและการอุทธรณ์การลงโทษของพนักงาน พ.ศ. ๒๕๒๒"

ข้อ ๒ ให้รอมงคัมนี้ตั้งแต่วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ผู้ที่จะเป็นพนักงานต้องมี ความรู้ ความสามารถและคุณสมบัติสำหรับตำแหน่ง ตามที่ กปร. กำหนด และต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) สัญชาติไทย
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพ จนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถ

จิตเห็นเงื่อนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน วัณโรคในระยะอันตราย โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏ อาการ เป็นที่น่ารังเกียจแก่สังคม โรคคึกยาเสพติดให้โทษ หรือโรคพิษสุราเรื้อรัง

(๔) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งให้พักราชการ หรือถูกสั่งให้พักงานจากหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ

ประกาศ ณ วันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๓

(Signature)

ประธานกรรมการ การประปาส่วนภูมิภาค

ข้อบังคับของคณะกรรมการโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

ว่าด้วย การพนักงาน

พ.ศ. ๒๕๓๖

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับของคณะกรรมการโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ว่าด้วย การบรรพบุรุษ แดงสิ่ง เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนขึ้นเงินเดือน บำนาญ และ ออกรอภพพนักงาน และว่าด้วย ขึ้น ขึ้นเงินเดือนและค่าจ้าง ค่าหนึ่งและอัตราเงินเดือน ประจวบตามแห่งของพนักงาน และว่าด้วย การรับอัตราเงินเดือนและค่าจ้างพนักงานสามัญ และวิสามัญ และว่าด้วย การกวดขันอัตราค่าจ้างผู้ปฏิบัติงาน และว่าด้วย วินัยและโทษผิด วินัย และว่าด้วย อุตสาหกรรมสิ่งลงโทษพนักงาน และระเบียบของคณะกรรมการโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ว่าด้วย หลักเกณฑ์การพนักงาน เพื่อให้สอดคล้องกับข้อบังคับของคณะกรรมการ โทรศัพท์แห่งประเทศไทย ว่าด้วย การแบ่งส่วนงานและหน้าที่ของส่วนงาน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติของคณะกรรมการ โทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๓๖ คณะกรรมการของคณะกรรมการโทรศัพท์แห่งประเทศไทย โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม จึงร่างข้อบังคับไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า ข้อบังคับของคณะกรรมการ โทรศัพท์แห่งประเทศไทย ว่าด้วย การพนักงาน พ.ศ. ๒๕๓๖

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๓๖ เป็นต้นไป

หมวด 1

บททั่วไป

ข้อ 7 ผู้ที่จะเข้าเป็นพนักงานต้องมีคุณสมบัติทั่วไปดังต่อไปนี้

(1) มีสัญชาติไทย

- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์
- (3) สามารถทำงานให้แก่องค์การโทรศัพท์ได้เต็มเวลา
- (4) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย

ด้วยควมบริสุทธิ์ใจ

(5) ไม่เป็นผู้มีกษัตริย์พลภพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ไร้ความสามารถ หรือ
จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคดังต่อไปนี้

- ก. โรคเรื้อน
 - ข. วัณโรคในระยะอันตราย
 - ค. โรคจิตอาเสตติให้โทษ
 - ง. โรคพิษสุราเรื้อรัง
 - จ. โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่น่ารังเกียจแก่สังคม
- (๖) ไม่เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างถูกกักตัวราชการ หรืออยู่ในระหว่างถูกกักตัวจากหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ
- (๗) ไม่เป็นผู้ขาดพ้องในศีลธรรมอันดี
- (๘) ไม่เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะความผิดวินัย
- (๙) ไม่เป็นผู้ที่หนีล้มละลาย
- (๑๐) ไม่เป็นหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- (๑๑) ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยศาลฎีกาถึงที่สุด ให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีกำหนดโทษไม่ถึงลหุโทษ
- (๑๒) ไม่เป็นทหารเกณฑ์หรือทหารเมืองหรือเจ้าหน้าทีในทหารเกณฑ์
- (๑๓) ไม่เป็นข้าราชการชั้นมีตำแหน่งหรือเจิมเค็ดพระราชาธิบดีหรือข้าราชการการเมือง ลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานการเมือง ซึ่งมีฐานะเทียบเท่าสำนักงานท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือสภากรุงเทพมหานคร และผู้บริหารท้องถิ่นหรือพนักงาน ลูกจ้าง รัฐวิสาหกิจอื่น และ/หรือเป็นลูกจ้างของหน่วยงานเอกชน

ขอม้บังคับการรถไฟแห่งประเทศไทย

ฉบับที่ ๓.๑

การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน พนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย
(ปรับปรุงใหม่)

คว้การรถไฟแห่งประเทศไทยไ้่นำระบบการจำแนกตำแหน่งมาใช้ในการรถไฟแห่งประเทศไทย ปรากฏว่าขอม้บังคับฉบับที่ ๓.๑ ว่าคว้การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน พนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย ไ้้กำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติในกรณีดังกล่าวโดยใช้ชั้นเป็นหลัก แต่ในระบบการจำแนกตำแหน่งใช้ระดับเป็นหลัก จำเป็นต้องปรับปรุงขอม้บังคับว่าคว้การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน ให้สอดคล้องกัน

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕(๑) แห่งพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๔๘๔ จึงให้ยกเลิกข้อความตามขอม้บังคับการรถไฟแห่งประเทศไทย ฉบับที่ ๓.๑ ลงวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๒๔ เสียห้สิ้น และให้กำหนดข้อความของขอม้บังคับฉบับที่ ๓.๑ ว่าคว้การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน พนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทยขึ้นใหม่ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอนพนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย ให้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังต่อไปนี้

การบรรจุ

ข้อ ๒ ผู้ที่จะไ้้รับการบรรจุเป็นพนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ -

๒.๑ มีสัญชาติไทย

๒.๒ อายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์

๒.๓ เป็นผู้เื่อมใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญคว้ความบริสุทธิ์ใจ

๒.๔ ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ หรือจิตพ้เพื่อน

ไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน วัณโรคระยะอันตราย โรคเฝ้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการ

เรื้อนที่รังเกียจแก่สังคม โรคยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง และโรคพิษสุราเรื้อรัง

๒.๕ ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกพักราชการ หรือถูกพักงานในรัฐวิสาหกิจ

ใด ๆ

ข้อบังคับการสื่อสารแห่งประเทศไทย

ฉบับที่ 3

ว่าด้วย การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนชั้นเงินเดือน การคิดเงินเดือน การลดชั้นเงินเดือน การลดลดอน ระเบียนวินัย การลงโทษ และการอุทธรณ์การลงโทษ ของพนักงานและลูกจ้าง ตลอดจนการกำหนดจำนวนอัตราตำแหน่ง อัตราเงินเดือน ค่าจ้างของพนักงานและลูกจ้าง

พ.ศ. 2520

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 13 และมาตรา 29(5) แห่งพระราชบัญญัติการสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 คณะกรรมการการสื่อสารแห่งประเทศไทยออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า "ข้อบังคับการสื่อสารแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 3 ว่าด้วย การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนชั้นเงินเดือน การคิดเงินเดือน การลดชั้นเงินเดือน การลดลดอน ระเบียนวินัย การลงโทษ และการอุทธรณ์การลงโทษ ของพนักงานและลูกจ้าง ตลอดจนการกำหนดจำนวนอัตราตำแหน่ง อัตราเงินเดือน ค่าจ้าง ของพนักงานและลูกจ้าง พ.ศ. 2520"

ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2520 เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในข้อบังคับนี้

- 3.1 "คณะกรรมการ" หมายถึง คณะกรรมการการสื่อสารแห่งประเทศไทย
- 3.2 "ผู้ว่าการ" หมายถึง ผู้ว่าการการสื่อสารแห่งประเทศไทย
- 3.3 "พนักงาน" หมายถึง พนักงานการสื่อสารแห่งประเทศไทย
- 3.4 "ลูกจ้าง" หมายถึง ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว การสื่อสารแห่งประเทศไทย

หมวด 1

บททั่วไป

ข้อ 7 ผู้สมัครเข้าเป็นพนักงานและลูกจ้างการสื่อสารแห่งประเทศไทย ต้องมีคุณสมบัติทั่วไปดังต่อไปนี้

- 7.1 มีสัญชาติไทย
- 7.2 มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี
- 7.3 มีอายุไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์
- 7.4 สามารถทำงานให้แก่การสื่อสารแห่งประเทศไทยได้เต็มเวลา
- 7.5 ไม่เป็นหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- 7.6 ไม่เคยวิบัติโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดหยาบ
- 7.7 ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ รวมทั้งข้าราชการการเมือง ลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม หรือทบวงศาลเมืองซึ่งมีฐานะเทียบเท่าพนักงานส่วนท้องถิ่น รวมทั้งครู แพทย์ พยาบาล หรือตำรวจ ตำแหน่งในทางการเมือง รวมทั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

- 7.8 ไม่เป็นกรรมการพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- 7.9 เป็นที่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- 7.10 ไม่เป็นสมาชิกของขบวนการ จนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
ไว้ความสามารถ หรือจัดตั้งเพื่อสนับสนุนพรรคอบ หรือ
เป็นโรค ถึงตอไปน

- 7.10.1 โรคเรื้อน
- 7.10.2 ไข้โรคในระยะอันตราย
- 7.10.3 โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่
รังเกียจจนถ่วงคณ
- 7.10.4 โรคตาแดงผิดปกติทางอย่างข้างตรง

7.11 ไม่เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างฉกการ พักงาน หรือถูกสั่งให้ตอก
จาการการ ออกจากงานไว้ก่อน หรือต้องพาดคณา
อันมิใช่ความผิดพิเศษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

- 7.12 ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี
- 7.13 ไม่เป็นผู้พ้นโทษเด็ดขาด

7.14 ไม่เป็นผู้เคยออกโทษให้ตอก ปลดออก ไล่ออก
เพราะกระทำผิดวินัยสจวนหน่วยราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
ผู้ว่าการอาจพิจารณาขงขงตั้งผู้ช้ขาดคุณสมบัติตาม 7.1,

7.2, 7.12, 7.13 เช่นกรณีพิเศษได้ หากเห็นว่ามีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่
การสื่อสารแห่งประเทศไทย

กรณีขาดคุณสมบัติตามข้อ 7.14 ถ้าพ้นนออกจกงานไปแล้วไม่นับ
กว่าสามปี ผู้ว่าการอาจพิจารณาขงขงตั้งโดยความเพ็รรมจาก "กขท.คสท."

พระราชบัญญัติ

ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พุทธศักราช ๒๔๗๕

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔)

เจ้าพระยามรภาพ

พล.อ. เจ้าพระยาพิชัยเนตรโยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๐

เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า เป็นการสมควรที่จะบำรุงมาตรฐานการประกอบโรคศิลปะให้ดีขึ้น เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พุทธศักราช ๒๔๗๕"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐ เป็นต้นไป

หมวดที่ ๒

การขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาต

ความในมาตรา ๑๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. ๑๓ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้ถูกยกเลิกโดยมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ. ๑๓ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๔ และใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

ความในมาตรา ๑๒ เฉพาะวรรคท้ายยกเลิก และบัญญัติใหม่โดยมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ แต่ก่อนมาได้ยกเลิกทั้งมาตรา และบัญญัติความใหม่โดยมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ. ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๑๑ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑๒ การขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตให้แบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันประเภทหนึ่ง ยกเว้นสาขาเวชกรรม และผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณประเภทหนึ่ง

ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันในสาขาทันตกรรมและการผกุงครรภ์ ให้แบ่งออกเป็นสองชั้น คือชั้นหนึ่งและชั้นสองและในสาขาเภสัชกรรมให้คงมีเฉพาะชั้นหนึ่ง

มาตรา ๑๓ ผู้มีสิทธิขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๔ และต้องมีความรู้ในวิชาชีพตามมาตรา ๑๕

มาตรา ๑๔ คุณสมบัติของผู้มีสิทธิขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะคือ

- (๑) มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์แล้ว
- (๒) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสียหายซึ่งคณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะเห็นว่าน่าจะนำซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- (๓) ไม่เคยท้องโทษจำคุก โดยคำพิพากษาให้จำคุก ในคดีซึ่งคณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะเห็นว่าอาจจะนำซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- (๔) ไม่เป็นผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบ หรือไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ หรือเป็นโรคซึ่งคณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะเห็นว่าไม่สมควรให้ประกอบโรคศิลปะ

พระราชบัญญัติ

ผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2505

เป็นปีที่ 17 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรในวาระรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 15 ผู้ซึ่งจะขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้ ต้อง

(1) เป็นผู้ได้รับปริญญาทางการบัญชี หรือประกาศนียบัตรทางการบัญชี ซึ่ง ก.บช. เห็นว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี หรือเป็นผู้ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีที่มีการศึกษาวิชาการบัญชีซึ่ง ก.บช. เห็นสมควร ให้เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้

(2) เกษปฏิต่างานเกี่ยวกับการสอบบัญชีมาแล้วโดย ก.บช. เห็นว่าทำหน้าที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้

(3) มีอายุสี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว

(4) มีสัญชาติไทย หรือมีสัญชาติของประเทศที่ยินยอมให้บุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้สอบบัญชีในประเทศนั้นได้

(5) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(6) ไม่เคยต้องโทษจำคุกในคดีที่ ก.บช. เห็นว่าอาจนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

(7) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

พระราชบัญญัติความ

พ.ศ. 2528

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2528

เป็นปีที่ 40 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยความ และให้มีกฎหมายว่าด้วยการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติความ พ.ศ. 2528"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติความ พ.ศ. 2508 และพระราชบัญญัติความ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2514

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“ทนายความ” หมายความว่า ผู้ที่สภานายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ

“สภานายกพิเศษ” หมายความว่า สภานายกพิเศษแห่งสภานายความ

“นายก” หมายความว่า นายกสภานายความ

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการสภานายความ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสภานายความ

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกสภานายความ

“ข้อบังคับ” หมายความว่า ข้อบังคับสภานายความ

“ใบอนุญาต” หมายความว่า ใบอนุญาตให้เป็นทนายความ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 36 ผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันยื่นคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต
- (3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาทางนิติศาสตร์ หรือประกาศนียบัตรในวิชานิติศาสตร์ ซึ่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรืออนุปริญญาจากสถาบันการศึกษาซึ่งสภานายความเห็นว่าสถาบันการศึกษานั้นมีมาตรฐานการศึกษาที่ผู้ได้รับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรควรเป็นทนายความได้ และเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- (4) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีและไม่เป็นผู้ได้กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต
- (5) ไม่อยู่ในระหว่างต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
- (6) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- (7) ไม่เป็นบุคคลผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ล้มละลาย
- (8) ไม่เป็นโรคติดต่อซึ่งเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
- (9) ไม่เป็นผู้มีกายพิการหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้ย่อสมรรถภาพในการประกอบอาชีพทนายความ
- (10) ไม่เป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีเงินเดือนประจำหนึ่งประจำวันแก่ข้าราชการการเมือง
- (11) ไม่เป็นผู้ต้องห้ามมิให้ยื่นคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตตามมาตรา 71

พระราชบัญญัติ

ประกันวินาศภัย

พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕

เป็นปีที่ ๔๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ๒๕๓๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๖๔ ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัย ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) บรรลุนิติภาวะ
- (๒) มีภูมิลำเนาในประเทศไทย
- (๓) ไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๔) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริต เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

พระราชบัญญัติ

ประกันชีวิต

พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕

เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๖๕ ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) บรรลุนิติภาวะ
- (๒) มีภูมิลำเนาในประเทศไทย
- (๓) ไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๔) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริต เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต
- (๕) ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- (๖) ไม่เป็นนายหน้าประกันชีวิต
- (๗) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตในระยะเวลาสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต
- (๘) ได้รับการศึกษาวิชาประกันชีวิตจากสถาบันการศึกษาที่นายทะเบียนประกาศกำหนดหรือสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตได้ตามหลักสูตรและวิธีที่นายทะเบียนประกาศกำหนด

พระราชบัญญัติ

วิชาชีพวิศวกรรม

พ.ศ. 2505

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้

ณ วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2505 เป็นปีที่ 17 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพวิศวกรรม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 18 คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม คือ

(1) มีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว

(2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(3) ไม่เคยต้องโทษจำคุกในคดีที่ ก.ว. เห็นว่าอาจนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์

แห่งวิชาชีพ เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีนับแต่วันพ้นโทษ และ ก.ว. เห็นสมควรยกเว้นให้

(4) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๓๑ ตอนที่ ๖๓ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕

พระราชบัญญัติ

วิชาชีพสถาปัตยกรรม

พ.ศ. 2508

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2508

เป็นปีที่ 20 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพสถาปัตยกรรม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัติเรียกว่า "พระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2508"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

"วิชาชีพสถาปัตยกรรม" หมายความว่า วิชาชีพการช่างในสาขาสถาปัตยกรรมหลัก สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง สาขากุมีสถาปัตยกรรม สาขาสถาปัตยกรรมอุตสาหกรรม สาขาสถาปัตยกรรมศิลปกรรม และสาขาสถาปัตยกรรมอื่นใดซึ่งจะได้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

"วิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม" หมายความว่า วิชาชีพสถาปัตยกรรมที่ระบุมควบคุมในกฎกระทรวง

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 17 ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมต้องมีคุณสมบัติตาม

มาตรา 18 และมีคุณวุฒิในวิชาชีพสถาปัตยกรรมตามมาตรา 19

มาตรา 18 คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม คือ

- (1) มีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว
- (2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
- (3) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่ ก.ส. เห็นว่าฮางนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีนับแต่วันพ้นโทษ และ ก.ส. เห็นสมควรยกเว้นให้

- (4) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือพินเพื่อนไม่สมประกอบ ✓

พระราชบัญญัติ
วิชาชีพเภสัชกรรม
พ.ศ. ๒๕๓๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗
เป็นปีที่ ๔๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเภสัชกรรม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

ไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติวิชาชีพเภสัชกรรม พ.ศ. ๒๕๓๗"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓๒ ผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาเภสัชกรรมต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (๒) มีความรู้ในวิชาชีพเภสัชกรรมโดยได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาเภสัชศาสตร์ จากสถาบันการศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยรับรองหรือที่สภาเภสัชกรรมรับรอง
- (๓) ไม่เป็นผู้ประพฤดิเสียหายซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- (๔) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- (๕) ไม่เป็นผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมบูรณ์ หรือไม่เป็นโรคที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสภา

เภสัชกรรม

พระราชบัญญัติ

วิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

พ.ศ. ๒๕๒๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๘

เป็นปีที่ ๔๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๒๘”

หมวด ๒

สมาชิก

มาตรา ๑๑ สภาการพยาบาลประกอบด้วยสมาชิกสองประเภท

คือ

- (๑) สมาชิกสามัญ ได้แก่ผู้สมัครสมบัตินี้ดังต่อไปนี้
- (ก) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์

(ข) มีความรู้ในวิชาชีพการพยาบาลหรือการผดุงครรภ์ โดยได้รับปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรในสาขาการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาล และการผดุงครรภ์ที่สภาการพยาบาลรับรอง

(ค) ไม่เป็นผู้ประพฤติเสียหาย ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

(ง) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หรือคำพิพากษาขอด้วยกฎหมาย ให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

(จ) ไม่เป็นผู้มีจุดพ่นเพื่อนไม่สมบูรณ์ หรือไม่เป็นโรคที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสภาการพยาบาล

(๒) สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งสภาการพยาบาลเชิญให้เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๕

เล่ม ๑๐๒ ตอนที่ ๑๒๐ ราชกิจจานุเบกษา ๕ กันยายน ๒๕๒๘

พระราชบัญญัติ

วิชาชีพทันตกรรม

พ.ศ. ๒๕๓๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๗

เป็นปีที่ ๔๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพทันตกรรม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิชาชีพทันตกรรม พ.ศ. ๒๕๓๗”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๑๒ ผู้สมัครเป็นสมาชิกทันตแพทยสภาต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (๒) มีความรู้ในวิชาชีพทันตกรรมโดยได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาชีพทันตแพทยศาสตร์จากสถาบันการศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยรับรองหรือที่ทันตแพทยสภารับรอง
- (๓) ไม่เป็นผู้ประพฤดิเสียหายซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- (๔) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- (๕) ไม่เป็นผู้มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบ หรือไม่เป็นโรคที่กำหนดไว้ในข้อบังคับทันตแพทยสภา

พระราชบัญญัติ

ช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕

เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยช่างรังวัดเอกชน
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
คณะรัฐมนตรีแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. ๒๕๓๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วัน
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๑๔ ผู้ใดจะทำการเป็นช่างรังวัดเอกชนต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๕ ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นช่างรังวัดเอกชนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้อง
ห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (๓) มีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- (๔) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ
- (๕) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่

รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(๖) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๗) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี และมีผู้
รับรองความประพฤติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

พระราชบัญญัติ

การขนส่ง พ.ศ. ๒๔๙๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๗

เป็นปีที่ ๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการขนส่ง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการขนส่ง พ.ศ. ๒๔๙๗”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และจะใช้พระราชบัญญัติทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในท้องที่ใด ให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

หมวด ๔

ผู้ประจำเครื่องอุปกรณ์การขนส่ง

มาตรา ๓๔ ห้ามมิให้บุคคลใดทำหน้าที่ผู้ประจำเครื่องอุปกรณ์การขนส่ง ดังต่อไปนี้ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

- (๑) ขับหรือควบคุมเครื่องอุปกรณ์การขนส่ง
- (๒) ควบคุมเครื่องจักรกลของเครื่องอุปกรณ์การขนส่ง
- (๓) ทำหน้าที่อย่างอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๕ ใบอนุญาตผู้ประจำเครื่องอุปกรณ์การขนส่งมีสามประเภท คือ

- (๑) ใบอนุญาตทำการภายในท้องที่ ผู้รับใบอนุญาตมีสิทธิทำการตามประเภทของเครื่องอุปกรณ์การขนส่ง ภายในท้องที่ที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต
- (๒) ใบอนุญาตทำการทั่วราชอาณาจักร ผู้รับใบอนุญาตมีสิทธิทำการตามประเภทของเครื่องอุปกรณ์การขนส่งทั่วราชอาณาจักร
- (๓) ใบอนุญาตทำการได้ถึงนอกราชอาณาจักร ผู้รับใบอนุญาตมีสิทธิทำการตามประเภทของเครื่องอุปกรณ์การขนส่งได้ถึงนอกราชอาณาจักร

มาตรา ๓๖ ผู้รับใบอนุญาตทำหน้าที่ผู้ประจำเครื่องอุปกรณ์การขนส่งมีสิทธิทำการตามที่กำหนดในกฎกระทรวงได้ด้วย

มาตรา ๓๗ บุคคลซึ่งมีสิทธิขออนุญาตทำหน้าที่ผู้ประจำเครื่องอุปกรณ์การขนส่งต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ เว้นแต่หน้าที่ใดสมควรใช้บุคคลซึ่งมีอายุน้อยหรือมากกว่านี้ ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง
- (๓) มีความประพฤติเรียบร้อย
- (๔) ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๕) ไม่เป็นผู้มีร่างกายพิการ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตาม

ความเหมาะสม

- (๖) ไม่เป็นโรคติดต่ออันเป็นที่รังเกียจ
- (๗) ไม่เป็นผู้ติดสุรายาเมาหรือยาเสพติดให้โทษ
- (๘) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต
- (๙) มีความรู้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้รัฐมนตรีมีอำนาจยกเว้นคุณสมบัติเท่าที่จำเป็น หรือมีเหตุพิเศษเป็นการเฉพาะรายได้

มาตรา ๓๘ ใบอนุญาตผู้ประจำเครื่องอุปกรณ์การขนส่ง ให้ใช้ได้มีกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันออกใบอนุญาต

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล นายวิสูตร บุญญาพงษ์พันธ์
เกิด 23 ธันวาคม พ.ศ.2514
การศึกษา มัธยมต้น โรงเรียนทวีธาภิเศก
มัธยมปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก
อุดมศึกษา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ทนายความแห่งสภาทนายความรุ่น 11
ที่อยู่ปัจจุบัน 64-66 ซอยเจริญนคร 12 ถนนเจริญนคร แขวงคลองตันใต้ เขตคลองสาน
กทม. 10600
หน้าที่การงาน ทนายความ